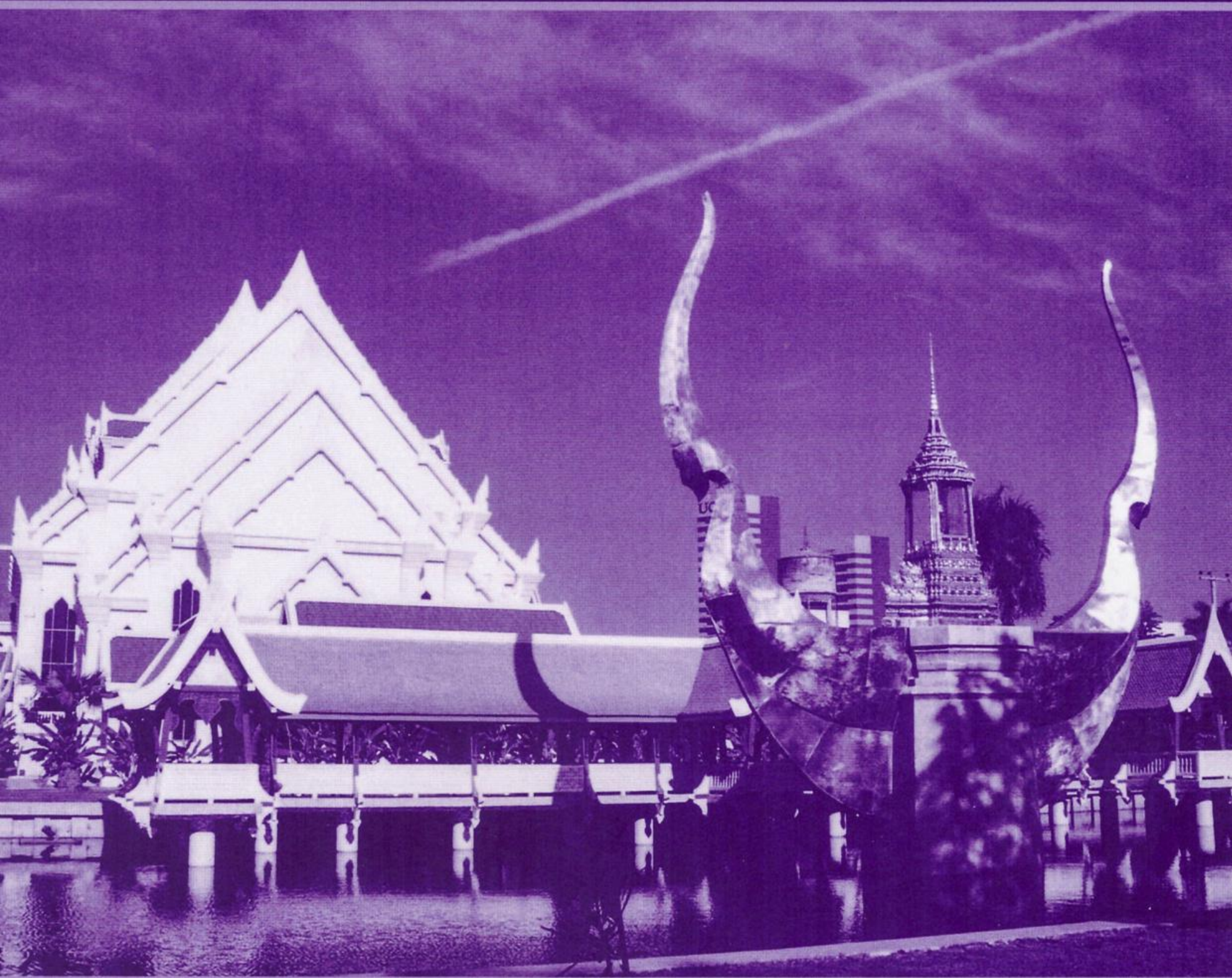

วันพืชรักกัน

และ

วัฒนธรรมการเกษตร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำนักพืชรักกันและวัฒนธรรมการเกษตร

วันพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หนังสือที่ระลึกในวโรกาส

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอาคารสำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร

และทรงเปิดนิทรรศการ “ของขึ้นเอกในพิพิธภัณฑ์ มก.”

ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

วันศุกร์ที่ ๑๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐ เวลา ๑๔.๐๐ นาฬิกา

วันพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร มก.

เจ้าของ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้จัดทำ	สำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร
บรรณาธิการ	วรรณนา นาวิกมูล
กองบรรณาธิการ	สุภัทรา น. วรรณพิน เสาวณิต วิงวอน อิรวดี ไตลังคะ เกื้อกุล วิชชุฑากุล ดีพร้อม ไชยวงศ์เกียรติ สุภาภรณ์ เนตรสงคราม
ออกแบบ-รูปเล่ม	บริษัท สำนักพิมพ์แสงแดด จำกัด ๓๒๐ ลาดพร้าว ๙๔ (ทาว์นอินทาว์น) แขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ กทม.๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ ๕๓๘-๕๕๕๓, ๕๓๘-๗๕๗๖ โทรสาร ๕๓๘-๑๔๙๙
จำนวนพิมพ์	๑,๐๐๐ เล่ม

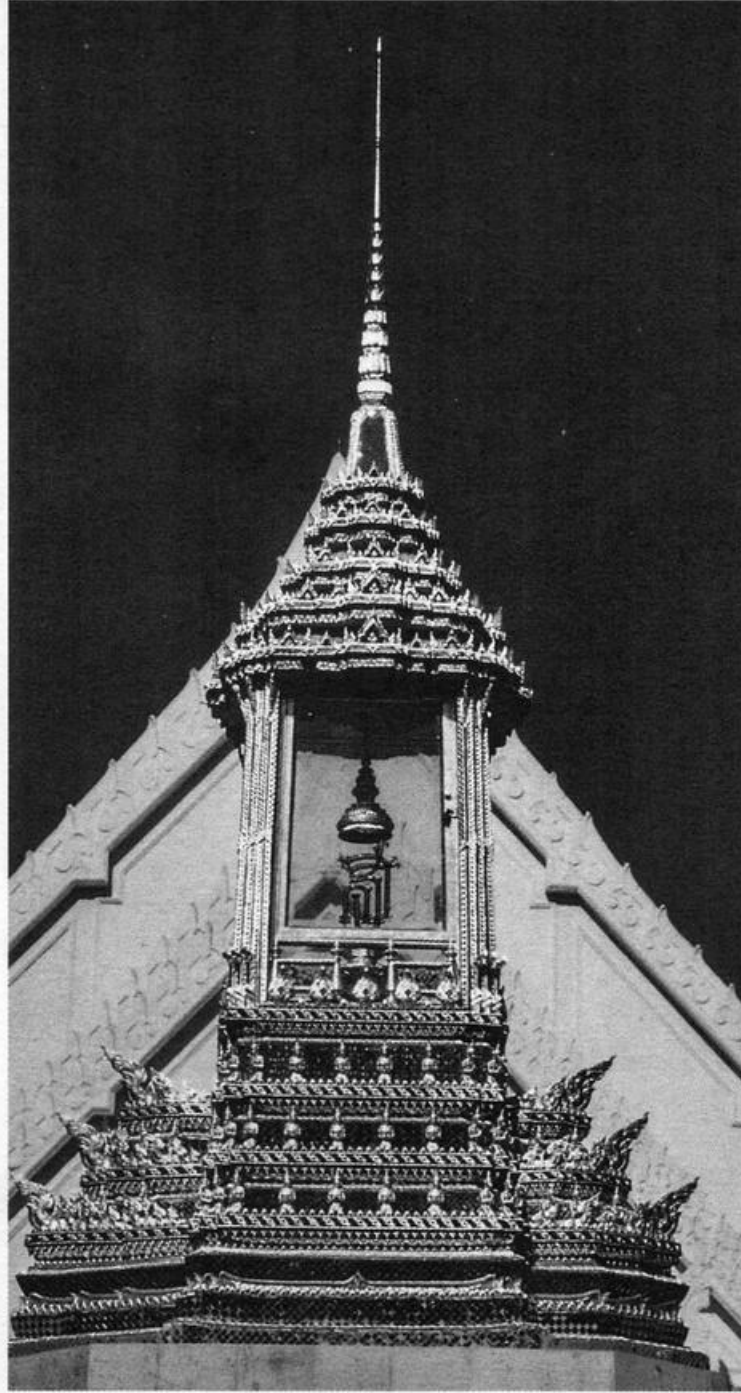

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร
รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี

ผู้วาด : จักรพันธุ์ โปษยกฤต

เทคนิค : สีพาสเทล

เจ้าของ : พลเอก นพ พินสายแก้ว

พระนามาภิไธยย่อในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
เจ้าฟ้ามหาดจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี
ประดิษฐานเหนือพานแว่นฟ้า ในบุษบกมณฑล
หน้ากลุ่มอาคารสำนักพิพิธภัณฑสถานและวัฒนธรรมการเกษตร

อาศิรวาท

เมฆวิปยุชชีตา ฉันท ๑๕

ดฤถีดลธันวามาสวรอุตมวาร	
ฤกษ์พิสิฐกาล	เกษมศรี
เกษตรศาสตร์มองชุมนุมนณะสุขฤดี	
เปรมกมลปรี-	ดียิ่งครัน
พระหัตถ์ทิพย์เกื้อศาสตร์ศิลป์คุณอนันต์	
ก่อประโยชน์อัน	วิเศษสม
ทะนุกด้วยจรรยาวัตรอดิวิทุนิยม	
โลกทวีชม	พระปัญญา
พระทัยนำอำรุงวิทย์กลประภา	
โชติสหัสสา	สถิตเรือง
ยุคบาทดำเนินคือบวรประเทือง	
มิ่งมณเฑียร	ประทีปทอง
ผดงานเสริมแรงแก้ราษฎรมนวิริยะครอง	
เพียงพระเนตรสอง	ประทับยล
สุดารัตน์ราชาขัตติยศุภวิมล	
เทพเฉลิมชนม์	ถวายชัย
พิทักษ์องค์ผู้ทรงคัมภีร์ภวสมัย	
แก้ว ณ กลางใจ	ประชากร
ถวายสรรพมงคลเลิศจิรพิพิตร	
ตราบนิรันดร	พระยศยง

ผศ. ดร.เสาวณิต วิงวอน
ประพันธ์อาศิรวาท

สำเนาหนังสือตอบจากสำนักกราชเลขาธิการ

ที่ รล 0008/5402

สำนักกราชเลขาธิการ

สวนจิตรลดา กทม. 10303

3 พฤศจิกายน 2540

เรื่อง เสด็จ ฯ ทรงเปิดอาคารสำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร
เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อ้างถึง หนังสือที่ ทม 0401.01/12480 ลงวันที่ 17 ตุลาคม 2540

ตามที่มีหนังสือขอให้นำความกราบบังคมทูล ขอพระราชทานอัญเชิญสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอาคารสำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร และทรงเปิดโครงการงาน "วันพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร มก." พร้อมทั้งทรงปลูกต้นไม้เป็นที่ระลึก ในวันศุกร์ ที่ 19 ธันวาคม 2540 เวลา 14.00 น. ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาทแล้ว ทรงรับเชิญเสด็จฯ ในวันและเวลาดังกล่าว ทั้งนี้ ขอได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวังและเจ้าหน้าที่กรมราชองครักษ์ เพื่อร่วมกันพิจารณาจัดทำกำหนดการต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ท่านผู้หญิงมนัสสินีย์ วณิกกุล)

ราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

กองงานในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี

โทร. 2801640-1 โทรสาร. 2801639

คำนำ

วันศุกร์ที่ ๑๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นวันประวัติศาสตร์อีกวันหนึ่งของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ด้วยเป็นวันที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอาคารสำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร และนิทรรศการ “ของขึ้นเอกในพิพิธภัณฑ์ มก.”

พระมหากรุณาธิคุณครั้งนี้ นับเป็นการก่อฤกษ์แห่งงานพิพิธภัณฑ์และงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อันเป็นภารกิจหลักของสำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตรตามที่ได้รับมอบหมายจากมหาวิทยาลัย เนื่องจากนิทรรศการ “ของขึ้นเอกในพิพิธภัณฑ์ มก.” เป็นส่วนหนึ่งของงาน “วันพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร มก.” ที่สำนักพิพิธภัณฑ์ฯ จัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองวาระอันเป็นมหามงคลนี้

งานภาคนิทรรศการดังกล่าวถือเป็นตัวแทนภารกิจด้านงานพิพิธภัณฑ์ ส่วนตัวแทนภารกิจด้านงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมนั้น ได้แก่ภาคการแสดงผล ประกอบด้วยการอ่านบทกวี การบรรเลงดนตรีไทย และการแสดงเพลงพื้นบ้าน ซึ่งจัดให้มีขึ้นในวันเดียวกัน

ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น สำนักพิพิธภัณฑ์ฯ จักมุ่งสืบสานงานต่าง ๆ โดยไม่ย่อท้อ เพื่อประโยชน์แก่ประชาคมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และสาธารณชนอย่างแท้จริง

สำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

กำหนดการพิธีเปิดอาคารสำนักพิพิธภัณฑสถานและวัฒนธรรมการเกษตร	๑๑
คำกราบบังคมทูลของอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๑๒
สรุปเรื่องการสร้างอาคารสำนักพิพิธภัณฑสถานและวัฒนธรรมการเกษตร	๑๔
โครงการงานวันพิพิธภัณฑสถานและวัฒนธรรมการเกษตร มก.	๒๐
พิพิธภัณฑสถานฯ ช่วยพัฒนาสังคมไทยได้อย่างไร	๒๑
งานพัฒนาพิพิธภัณฑสถานในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๒๘
รายชื่อพิพิธภัณฑสถานในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๓๑
นิทรรศการ “ของชิ้นเอกในพิพิธภัณฑสถาน มก.”	๓๒
การแสดงบนเวที	๕๔
ขวัญข้าวแม่เอ๋ย	๕๕
บทเพลงแห่งท้องทุ่ง	๕๖
คณะกรรมการดำเนินการรับเสด็จ	๖๒
คำขอบคุณ	๖๓

กำหนดการ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอาคารสำนักพิพิธภัณฑสถานและวัฒนธรรมการเกษตร
และทรงเปิดนิทรรศการ “ของขึ้นเอกในพิพิธภัณฑสถาน มก.”

ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

วันศุกร์ที่ ๑๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐ เวลา ๑๔.๐๐ นาฬิกา

- ๑๓.๐๐ น. แยกผู้มีเกียรติพร้อม ณ บริเวณพลับพลาพิธี
- ๑๔.๐๐ น. ฯพณฯนายอำพล เสนาณรงค์ นายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ สูตะบุตร อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้อำนวยการสำนัก
พิพิธภัณฑสถานฯ และคณะกรรมการ ฝ่าทูลละอองพระบาท
นิสิตทูลเกล้าฯ ถวายมาลัยขอพระกร
ผู้อำนวยการสำนักพิพิธภัณฑสถานฯ ทูลเกล้าฯ ถวายหนังสือและของที่ระลึก
อธิการบดีกราบบังคมทูลถวายรายงาน
ทรงกดปุ่มเปิดแพรคลุมป้ายชื่ออาคาร
เสด็จพระราชดำเนินยังอาคารนิทรรศการ
ทรงเปิดนิทรรศการ “ของขึ้นเอกในพิพิธภัณฑสถาน มก.”
ทอดพระเนตรนิทรรศการ
- ๑๕.๐๐ น. เสด็จฯ โดยรถยนต์พระที่นั่งไปยัง “สวนรวมพรรณไม้เกียรติประวัติไทย”
ทรงปลูกต้น “กันภัยมหิดล” และต้น “สิรินธรวัลลี”
- ๑๕.๑๕ น. เสด็จพระราชดำเนินกลับ

คำกราบบังคมทูล

ของอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ สูตะบุตร)
ในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอาคารสำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร
ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
และทรงเปิดนิทรรศการ “ของชิ้นเอกในพิพิธภัณฑ์ มก.”
วันศุกร์ที่ ๑๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐ เวลา ๑๔.๐๐ นาฬิกา

ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทราบบ้างละของพระบาท

ข้าพระพุทธเจ้า นายธีระ สูตะบุตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในนาม
ของข้าราชการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และผู้มาเฝ้าทูลละอองพระบาท ณ ที่นี้ รู้สึก
สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น ที่ฝ่าละอองพระบาททรงพระกรุณาโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อมเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอาคารสำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร
และทรงเปิดนิทรรศการ “ของชิ้นเอกในพิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” ในวันนี้

นับแต่ฝ่าละอองพระบาทเสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์อาคารสำนัก
พิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๘ การ
ก่อสร้างได้ดำเนินมาจนสำเร็จเรียบร้อยเมื่อปลายเดือนสิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐ นี้

สำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตรมีภาระหน้าที่ด้านการจัดพิพิธภัณฑ์และ
การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จึงกำหนดจัดงาน “วันพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” ขึ้น ประกอบด้วยนิทรรศการ “ของชิ้นเอกในพิพิธภัณฑ์ มหา
วิทยาลัยเกษตรศาสตร์” กับการอ่านบทกวี การบรรเลงดนตรีไทย และการแสดงเพลงพื้นบ้าน
ชุด “บทเพลงแห่งท้องทุ่ง” เพื่อเป็นตัวแทนภาระงานทั้งสองส่วนของสำนักพิพิธภัณฑ์และ
วัฒนธรรมการเกษตร

งานในส่วนพิพิธภัณฑ์ นอกจากการจัดพิพิธภัณฑ์การเกษตร อันเป็นความรับผิดชอบโดยตรงแล้ว สำนักพิพิธภัณฑ์ฯยังถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องเกื้อหนุนงานพิพิธภัณฑ์โดยส่วนรวมของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ให้ก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กันด้วย เพื่อประโยชน์สูงสุดของสังคมไทย เนื่องจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีพิพิธภัณฑ์ใหญ่น้อยที่เก็บสะสมวัตถุตัวอย่างเพื่อการศึกษาที่มีคุณค่าไว้เป็นเวลาช้านาน พิพิธภัณฑ์ทุกแห่งมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและมีศรัทธาต่องานที่ดูแลอยู่ เมื่อได้รับแรงสนับสนุนก็จะสามารถนำวัตถุสิ่งของที่มืออยู่ออกจัดแสดง เสนอเป็นความรู้ให้แก่สาธารณชนในรูปของพิพิธภัณฑ์มาตรฐานได้

ในส่วนงานด้านศิลปวัฒนธรรม สำนักพิพิธภัณฑ์ฯมีโรงละครเป็นสถานที่จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ เผยแพร่ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมโดยเฉพาะ ซึ่งจะเฝ้าอำนวยความสะดวกให้สำนักพิพิธภัณฑ์ฯ ประกอบภารกิจด้านนี้ได้อย่างราบรื่น ทั้งโดยการสร้างสรรค์กิจกรรมเองและโดยการสนับสนุนกิจกรรมของผู้อื่น

บัดนี้ได้เวลาอันเป็นอุดมฤกษ์แล้ว ขอกราบบังคมทูลเชิญฝ่าละอองพระบาททรงกดปุ่มเปิดแพรคลุมป้ายชื่ออาคารสำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร และเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงาน “ของขึ้นเอกในพิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” เพื่อเป็นมิ่งขวัญและกำลังใจอันใหญ่หลวงแก่ผู้ทำงานด้านพิพิธภัณฑ์และศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และหลังจากทอดพระเนตรนิทรรศการแล้ว ขอพระราชทานพระราชวโรกาส เสด็จพระราชดำเนินทรงปลูกต้น “กันภัยมหิดล” และต้น “สิรินธรวัลลี” เพื่อเป็นสิริมงคลยิ่งแก่ชาวมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

สรุปเรื่องการสร้างอาคาร สำนักพิพิธภัณฑสถานและวัฒนธรรมการเกษตร

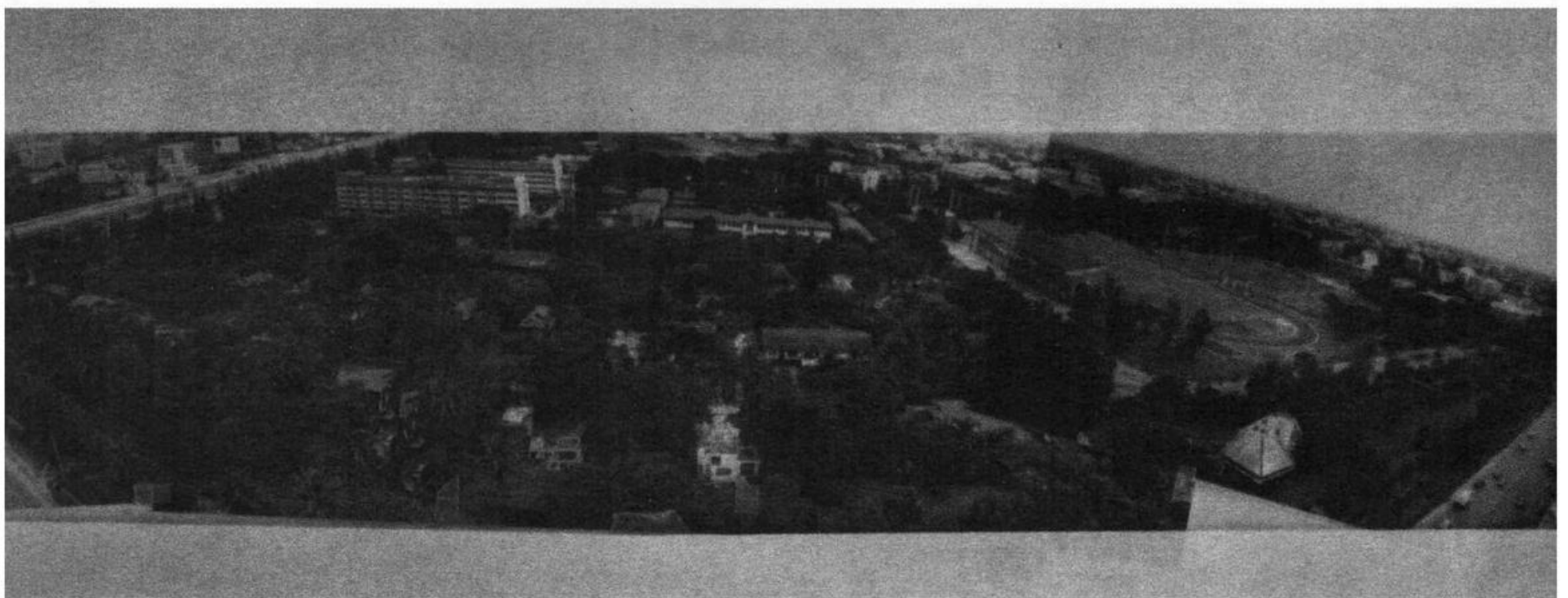
“สำนักพิพิธภัณฑสถานและวัฒนธรรมการเกษตร”ได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นหน่วยงานใหม่ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

ก่อนหน้านั้นได้มีการประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดย รศ.ลาวัลย์ ไกรเดช ในฐานะผู้อำนวยการโครงการจัดตั้งฯ กับ กองสถาปัตยกรรม (ชื่อหน่วยงานในขณะนั้น) กรมศิลปากรเพื่อให้สถาปนิกกรมศิลปากรเป็นผู้ออกแบบอาคาร เนื่องจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ประสงค์จะให้อาคารมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมไทย

กองสถาปัตยกรรมรับเป็นผู้ออกแบบ โดยมอบหมายให้อยู่ในความรับผิดชอบของนายฉลอง สมิติมาน สถาปนิก นายสุวัฒน์ ค่ายแสง วิศวกรโครงสร้าง และนายปรีชา วุฒิสสมบัติ วิศวกรไฟฟ้า และเนื่องจากกองสถาปัตยกรรมไม่มีวิศวกรสุขาภิบาลประจำ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จึงขอให้อาจารย์พิพัฒน์ ภูมิปัญญาคุณ แห่งภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ออกแบบระบบสุขาภิบาล

หลังจากมีการประชุมงานก่อสร้างอาคารสำนักพิพิธภัณฑสถานฯ มหาวิทยาลัยได้แต่งตั้งบุคคลขึ้นชุดหนึ่งเพื่อทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการตรวจการจ้าง ประกอบด้วยอาจารย์วรรณ นาวิกมูล ผู้อำนวยการสำนักพิพิธภัณฑสถานและวัฒนธรรมการเกษตรเป็นประธานโดยตำแหน่ง และกรรมการได้แก่ สถาปนิกและวิศวกรผู้ออกแบบ สถาปนิกและวิศวกรฝ่ายมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์คือ รศ.ดร.เอกรินทร์ อนุกุลยุทธธน และ รศ.จิรพัฒน์ โชติโกกร เลขานุการคือนางสุภาพร คงศาลา นายผดุงสุข ภาวังคนันท์ (กรมศิลปากร) กับนายบัณฑิต ศรีสุชาติ (งานวางแผนแม่บท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) เป็นเจ้าหน้าที่คุมงานก่อสร้าง

การก่อสร้างเริ่มหลังจากมหาวิทยาลัยฯ ลงนามทำสัญญากับห้างหุ้นส่วนจำกัด สถิตยวิศกรเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๗

สภาพพื้นที่เดิมก่อนก่อสร้างอาคาร บัณฑิต ศรีสุชาติถ่ายภาพจากอาคารเบญจศรี เมื่อ กรกฎาคม ๒๕๓๗

บวงสรวงเจ้าที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๓๗

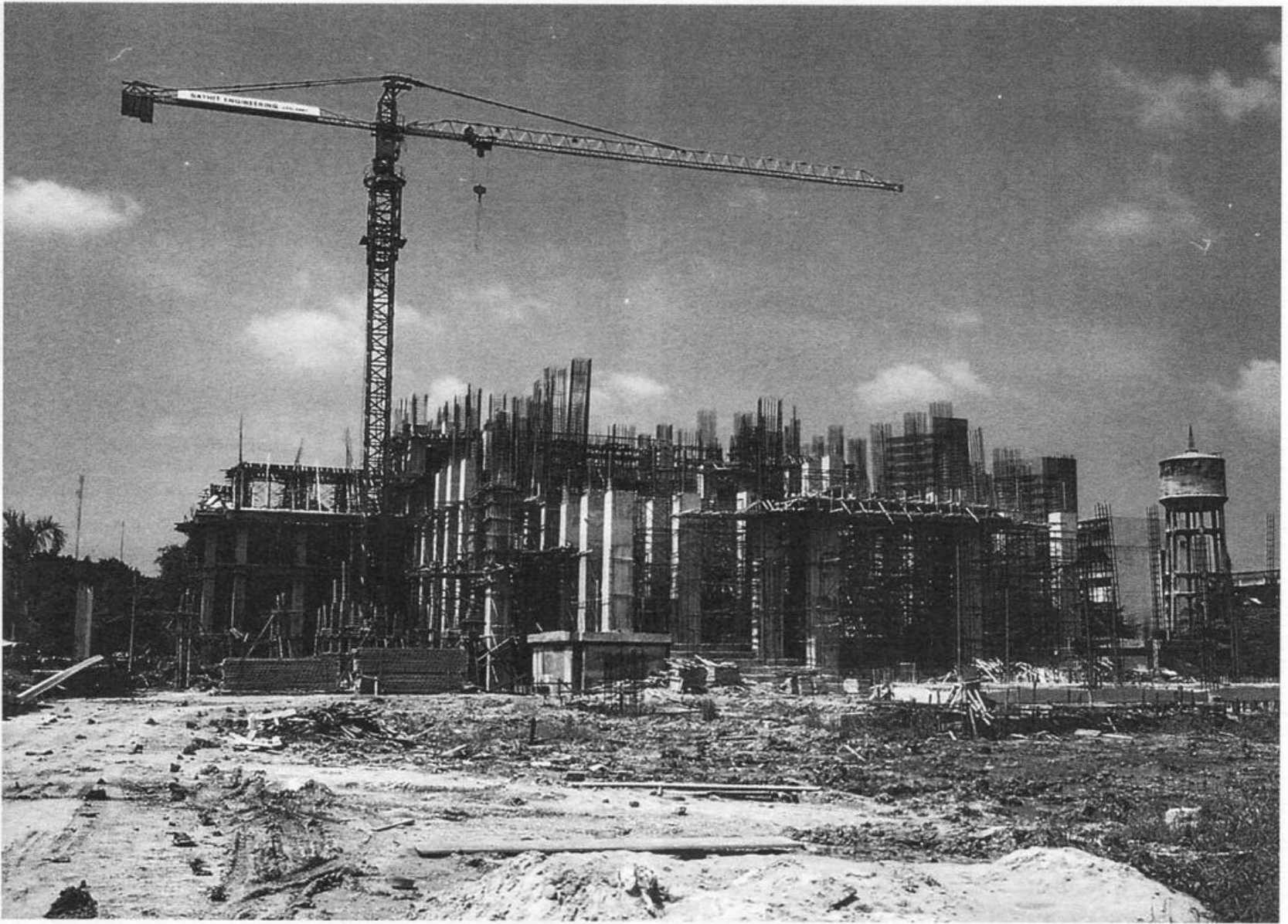

เริ่มการก่อสร้าง

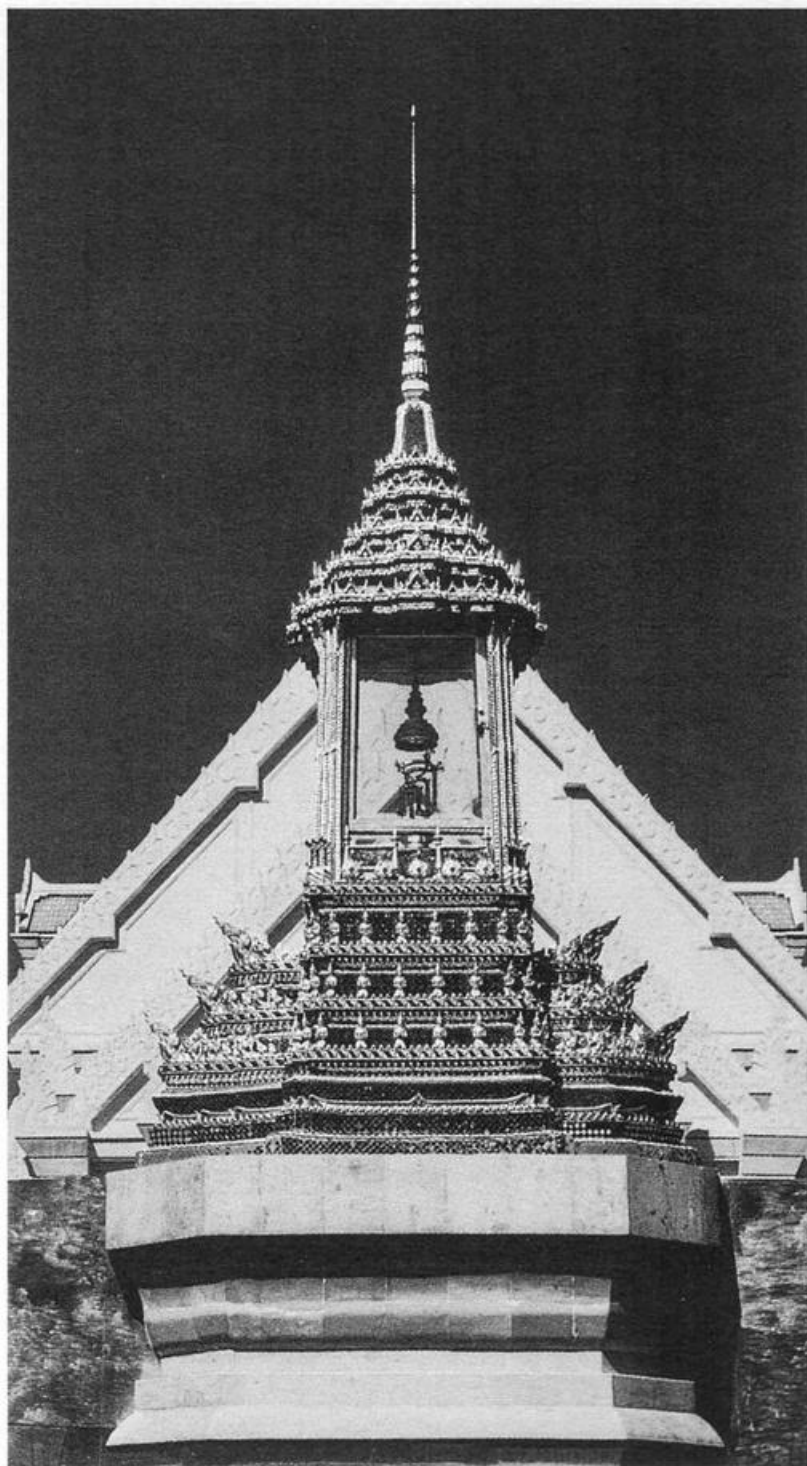

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน ทรงวาง
ศิลาฤกษ์ ๑๐ มีนาคม ๒๕๓๘

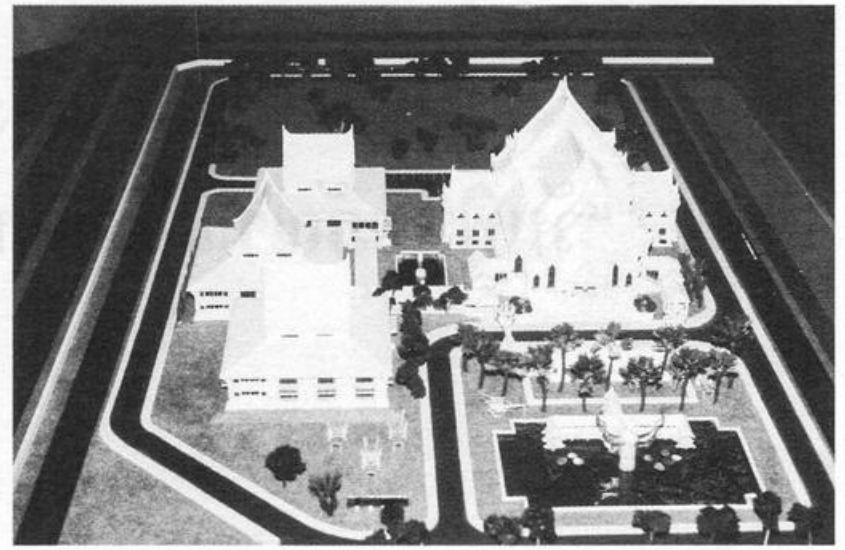

การก่อสร้างดำเนินต่อไป

การก่อสร้างแล้วเสร็จ ส่งมอบงาน สิงหาคม ๒๕๔๐

อาคารสำนักพิพิธภัณฑน์ในพิมพ์เขียว ภาพ perspective เป็นหุ่นจำลองและของจริง

งานก่อสร้างอาคารสำนักพิพิธภัณฑน์และวัฒนธรรมการเกษตรนับเป็นงานใหญ่ ใช้งบประมาณแผ่นดิน เวลา สติปัญญา กำลังกายและใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งที่ปรากฏนามและที่ไม่ปรากฏนามเป็นทางการเป็นอย่างมาก ขอคุณเจตนาแห่งการมุ่งสร้างงานให้แก่แผ่นดินจงดลบันดาลให้ท่านทั้งหลายประสบแต่ความสุข ความเจริญในชีวิตและการทำงานตลอดไป

สำนักพิพิธภัณฑน์และวัฒนธรรมการเกษตร

๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐

โครงการ

“วันพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร มก.”

หลักการและเหตุผล

สำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตรได้รับการประกาศจัดตั้งอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๖ ให้เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดพิพิธภัณฑ์ แสดงเรื่องราวด้านการเกษตรและวัฒนธรรมการเกษตรของไทย และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมโดยรวม

นับจนถึงปัจจุบันสำนักพิพิธภัณฑ์ฯ ได้ทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายมาระยะหนึ่งแล้ว กับได้ทั้งดูแลงานก่อสร้างอาคารที่ทำการของสำนักพิพิธภัณฑ์ฯ จนแล้วเสร็จ จึงนับเป็นโอกาสอันสมควรที่จะจัดกิจกรรมเพื่อแสดงต่อสาธารณชนอย่างเป็นทางการ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ประชาคมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และสาธารณชนรับทราบภารกิจและแนวทางในการดำเนินงานของสำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร อันจักก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการที่สำนักพิพิธภัณฑ์ฯ จะบริการสังคมในภายภาคหน้า

ผู้รับผิดชอบ

สำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร โดยความอนุเคราะห์จากหน่วยงานและบุคคลจำนวนมาก

เนื้อหางาน

๑. ภาคนิทรรศการ (ของขึ้นเอกในพิพิธภัณฑ์ มก.) เพื่อเป็นตัวแทนภารกิจด้านงานพิพิธภัณฑ์
๒. ภาคการแสดง (การอ่านบทกวี บรรเลงดนตรีไทย การแสดงเพลงพื้นบ้าน) เพื่อเป็นตัวแทนภารกิจด้านงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

บทความประกอบการอภิปรายเรื่อง พิพิธภัณฑฯ ช่วยพัฒนาสังคมไทยได้อย่างไร

วันพฤหัสบดีที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๘

ณ ห้องประชุมอาคารดำรงราชานุภาพ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

ดร.พิสิฐ เจริญวงศ์*

คนทั่วไปมองสภาพและบทบาทของพิพิธภัณฑฯ แคบมาก เพราะเรื่องพิพิธภัณฑฯ ถูกทำให้ห่างตัว ทั้งคนในวงการพิพิธภัณฑฯ ก็ไม่ทำให้โลกของพิพิธภัณฑฯ กว้างและให้เป็นสถานที่หนึ่งที่อยู่ใกล้คน และเป็นสิ่งที่คนในสังคมระดับต่าง ๆ เรียกร้องให้มีขึ้นในท้องถิ่นของตน นี่คือการประเด็นปัญหาที่ต้องวิเคราะห์รายละเอียด ต้องแสวงหาแนวทางและวิธีการแก้ไข

ความจริงพิพิธภัณฑฯ ๔ เป็นของทันสมัย แต่เพราะไปยึดติดอยู่ที่รูปแบบและชนิดของพิพิธภัณฑฯ ทั้งยังไม่พัฒนาการนำเสนอ จึงทำให้พิพิธภัณฑฯ หมายถึงความคร่ำครึล้าสมัย กลายเป็นสถานที่สุดท้ายที่ผู้คนจะเข้าไปดู ซึ่งถ้าวิเคราะห์กันลึก ๆ ลงไปคนในวงการอาจจะเศร้าสลดมากกว่านี้เมื่อรู้ว่าการเข้าชม (visitation) อาจเกิดเพราะถูกบังคับ (ในกรณีของนักเรียน) หรือเพราะเผอิญผ่านมาแล้วมีเวลาเหลือ หรือเพราะตั้งอยู่ติดกับสถานที่ที่จะเข้ามาทำธุระเลย แวะเข้ามาดูเสียหน่อย หรือด้วยเหตุผลอะไรต่าง ๆ นานาที่ไม่ใช่ดูเพราะอยากดูหรือตั้งใจมาดู หรือตั้งใจมาดู เพราะทราบจากสื่อสารมวลชนว่ามีนิทรรศการใหม่ ๆ ที่จะจัดแสดงอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น

เรื่องอย่างนี้ นักวิชาการและผู้บริหารการพิพิธภัณฑฯ ต้องสร้าง “ทัศนภาพ”(scenarios) ซึ่งเป็นเกมที่ผมเคยเขียนถึงบ่อย ๆ ว่า ตอนเป็นเด็ก ๆ อยู่เราเรียกว่า “ตีต่าง”

เกมความคิดเกมนี้อัดตลัดการบริหารมานานแล้ว เพราะมีประโยชน์ตรงที่ทำให้คนทำงานเห็นภาพชัดเจนขึ้น โดยให้ออกาสคิดและฝันด้วยว่าเราอยากให้งานที่เรารับผิดชอบซึ่งในที่นี้คือ “การพิพิธภัณฑฯ”

เดินไปทางทิศไหน เป็นประโยชน์ต่อใครบ้าง เช่น นักวิชาการ นักเขียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป และเด็ก ๆ ซึ่งนับเป็นประชากรที่สำคัญยิ่งขึ้นเรื่อย กระแสโลก (world trends) มีเรื่องเกี่ยวกับเด็ก ๆ หลายเรื่อง เพราะเป็นสังคมที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าพวกเขาเป็นอนาคตของสังคมทุกระดับ โลกจะดีหรือเลวลงก็ขึ้นอยู่กับเขาเหมือนกัน ลองสำรวจง่าย ๆ ว่า คนสนใจพิพิธภัณฑฯ ของเราเท่าไรด้วยประเด็นศึกษาต่อไปนี้ ก็ได้

๑. ทัศนคติทั่วไปของคนที่มีต่อพิพิธภัณฑฯ ของท่านและงานบริการ

๒. เหตุผลที่คนไม่มาหรือไม่ต้องการมาพิพิธภัณฑฯ ของท่านเพื่อทราบจุดอ่อน

๓. เหตุผลที่เข้ามาเพื่อจะใช้ประเมินจุดแข็งของพิพิธภัณฑฯ

๔. ประเมินภาพลักษณ์ของพิพิธภัณฑฯ ที่เราคิดกันเองทั้งส่วนดีและไม่ดี

๕. ศึกษาและประเมินงานด้านบริการผู้เข้าชม เช่น ร้านขายหนังสือ ร้านขายของที่ระลึก โรงอาหาร (ภัตตาคาร) ห้องสุขา โดยวิเคราะห์ให้ลึกกัน ส่วนการเขียนคำถามนั้น จะเป็นแบบ open-ended หรือ close-ended questions ก็ได้ ขึ้นอยู่กับสภาพการว่าควรจะใช้แบบไหน ถึงจะได้คำตอบที่เอามาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงคุณภาพได้ดีกว่ากัน

เรามาดูจำนวนประชากรเปรียบเทียบกับจำนวนพิพิธภัณฑฯ

ประชากรเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๓๗ มีจำนวนทั้งสิ้น ๕๙,๐๙๕,๔๑๙ คน เป็นชาย ๒๙,๕๕๒,๙๗๘ คน

* ผู้เชี่ยวชาญอาวุโส (โบราณคดี) แห่ง SPAFA

และหญิง ๒๙,๕๔๒,๔๔๑ คน ซึ่งในจำนวนนี้จะมีเยาวชน คือ ผู้มีอายุระหว่าง ๑๕-๒๕ ปี และเด็ก คือ ผู้มีอายุต่ำกว่า ๑๕ ปีลงมาจำนวนมากทีเดียว

ประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๕๓๘ จะมีคนกว่า ๖๐ ล้านคน ต่อจำนวนพิพิธภัณฑ์สถานแบบ museums interpretive centers และ study collections ประมาณ ๒๑๕-๒๒๐ แห่ง ซึ่งดูเหมือนจะน้อยกว่าจำนวนพิพิธภัณฑ์ในลอนดอนแห่งเดียวด้วยซ้ำไป

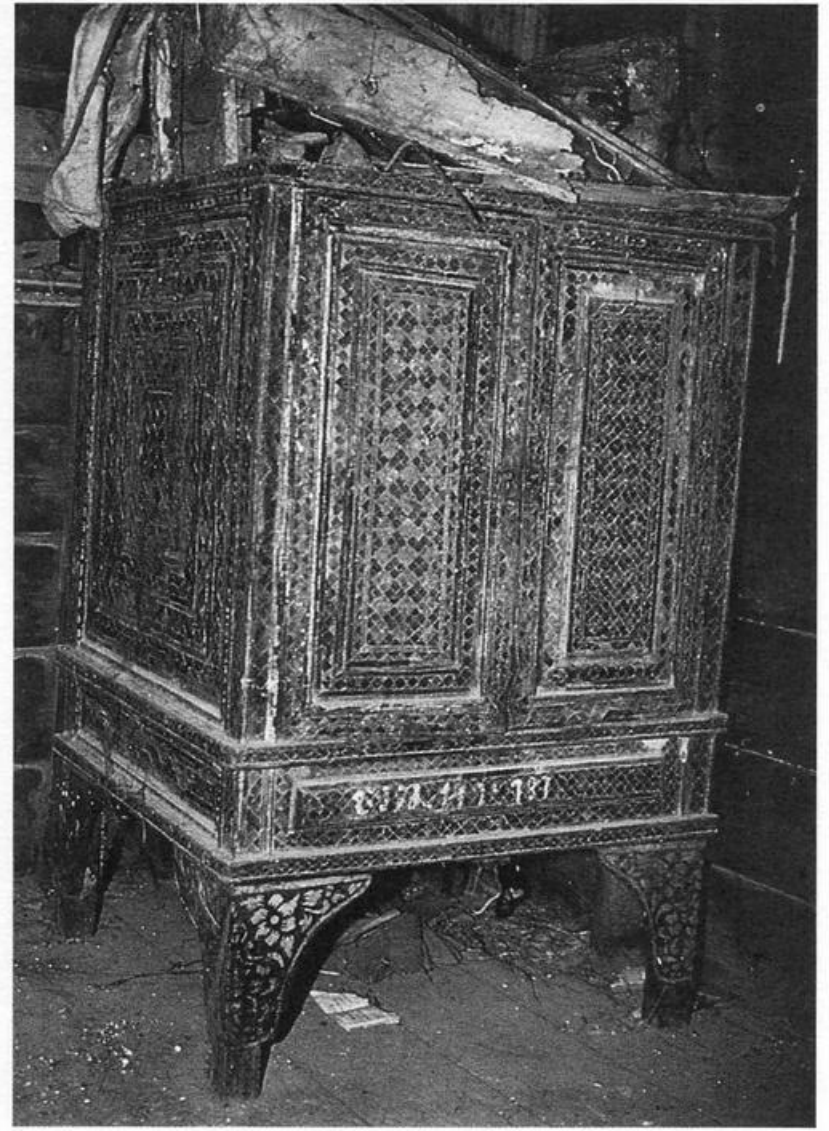
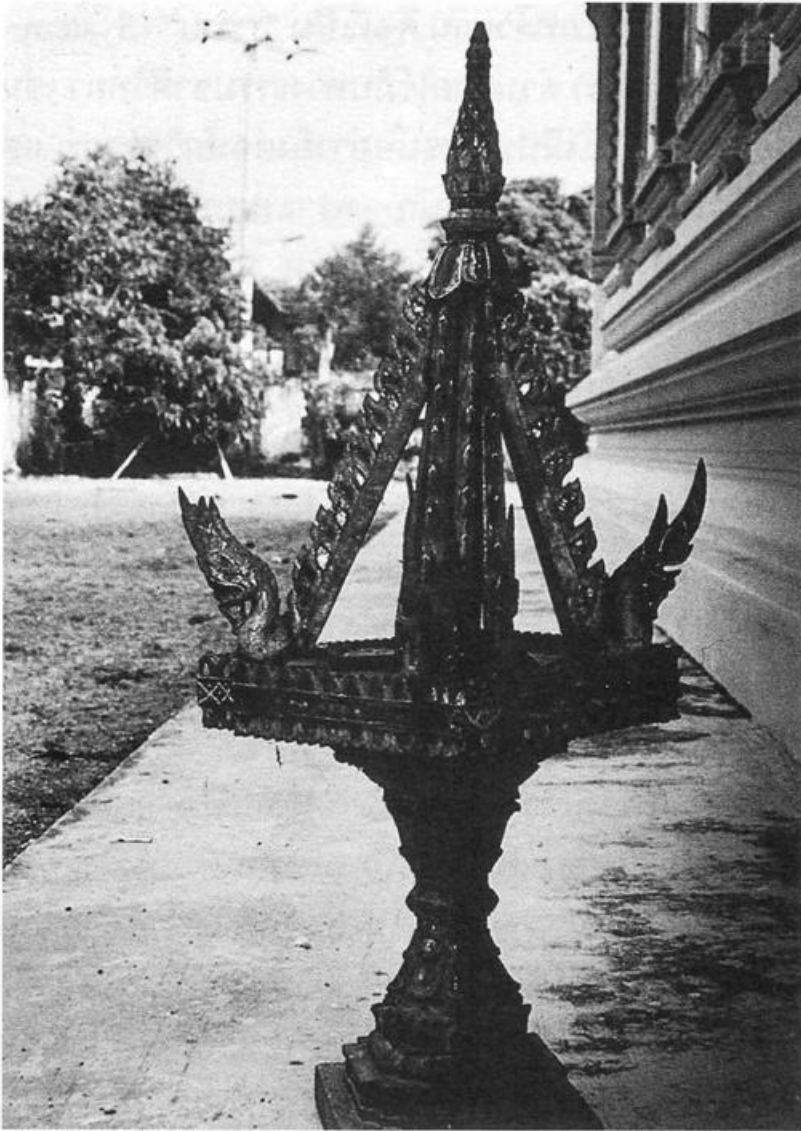
พิพิธภัณฑ์ฯ แต่ละแห่งพัฒนาการจากเล็กไปใหญ่ จากการให้บริการกลุ่มคนเฉพาะจนกลายเป็น พิพิธภัณฑ์ฯ ปวงชนที่เรียกว่า Public Museums ใน อังกฤษและอเมริกา อย่างพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนครของเรา ก็เริ่มจากในพระบรมมหาราชวัง และออกมาเป็น “พิพิธภัณฑ์สำหรับพระนคร” ต่อมาคำ “สำหรับ” หายไปแต่เพิ่ม “แห่งชาติ” เข้ามาแทน แต่ก็ เป็นพิพิธภัณฑ์ฯ ปวงชน ตั้งแต่ออกจากวังแล้ว

Museum ในฐานะที่เป็น “ศูนย์แห่งการเรียนรู้ (Center of learning)” นั้นเริ่มเมื่อ ๒๕๐ ปี ก่อน ค.ศ.

ในสมัยปโตเลมี ที่ ๑ (Ptolemy I) แห่งอียิปต์ที่เมือง อเล็กซานเดรีย (Alexandria) เรียกเป็นภาษากรีก ว่า Mouseion ซึ่งเดิมหมายถึง “วัด” หรือ “วิหาร” ที่สร้าง ขึ้นอุทิศถวายแด่เทพีทั้งเก้าคือ Muses ต่อมาเขียนเป็น ภาษาละตินว่า Museum โดยแบ่งส่วนอาคารและ บริเวณใช้ประโยชน์อย่างดีคือ มีห้องบรรยาย ห้องอาหาร ลานว่าง ระเบียง สวน หอดูดาว ที่พักอาศัย ห้องสมุด และ collections ของวัตถุทางชีววิทยาและทาง วัฒนธรรม แนวคิดนี้อยู่ต่อมาถึงคริสต์ศตวรรษที่ ๓ ซึ่ง พิจารณาดูให้ดีจะเห็นว่าสถาบันนี้ทำหน้าที่ “มหา วิทยาลัย” มากกว่า “พิพิธภัณฑ์ฯ” หรือไม่ก็อาจคล้ายกับ “ราชบัณฑิตยสถาน” ของเราสมัยหนึ่งก็เป็นได้

โดยทั่วไป ไม่ว่าจะประเทศในตะวันตก หรือตะวันออกล้วนแล้วมีแต่ “วัด” ซึ่งสามารถพัฒนา ปรับปรุงเป็นพิพิธภัณฑ์ฯ ได้เกือบทั้งนั้น แต่การจะ ทำให้เป็น “พิพิธภัณฑ์ฯ ปวงชน” ดังกล่าว คงต้องปรับ ความคิดและหาทางพิจารณาร่วมกันหลายๆ ฝ่ายต่อไป

วัด...นอกจากจะเป็นสถานที่ที่ประกอบด้วย
อาคารสถาปัตยกรรมที่สร้างแบบอย่างศิลปกรรมตามปรัชญา
ทางศาสนาแล้ว อาคารเหล่านั้นบางหลังยังเป็นที่
ประดิษฐาน “ปูชนียวัตถุ” และวัตถุเกี่ยวกับศาสนพิธี

รวมทั้งที่ศาสนิกชนถวายเป็นพุทธบูชาอีกด้วย ซึ่งส่วน
ใหญ่มีคุณค่าเป็น “ศิลปวัตถุ” และกลายเป็น “โบราณ
วัตถุ” เมื่อเวลาผ่านไปนานๆ

ในตะวันตกหลังจากกรีกและโรมันสิ้นอำนาจ
แนวคิดเรื่องพิพิธภัณฑฯ ก็หมดไปด้วย จนถึงยุคฟื้นฟู
ศิลปวิทยาการหรือ Renaissance ซึ่งเริ่มประมาณ
คริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ คือช่วงร้อยปีแรกของอยุธยาของเรา
ผู้คนก็เริ่มสนใจศิลปวัตถุกันอีกถึงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗
และ ๑๘ มีการสะสมเป็นส่วนตัวมากขึ้นในหมู่เศรษฐี
และขุนนาง เป็น collections ส่วนตัวที่มีขึ้นชมกัน
เองในหมู่คนคุ้นเคยไม่กี่คนซึ่งต่อมาปัจจุบันกลายเป็น
ดาบสองคม คมหนึ่งดี คือทำให้แนวคิดเรื่องพิพิธภัณฑฯ
เกิดและพัฒนาต่อมา ส่วนอีกคมหนึ่งที่ไม่ดีคือทำให้
เกิดการลักลอบซื้อขายกันอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
และคุณธรรม ทำให้ประเทศเล็กๆ ที่ไม่มีอำนาจทาง
การเมือง ซึ่งมักจะยากจนกว่า ประชากรมีการศึกษา
ด้อยกว่า แต่มีอดีตมั่งคั่งเสียเปรียบ ถูกปล้นอดีตเอาไป
ขายอยู่เสมอมา

ในยุโรปเอง “พิพิธภัณฑฯ” ก็เกิดขึ้นช้า มหา
วิทยาลัยออกซฟอร์ด (Oxford University) ตั้ง
“พิพิธภัณฑฯมหาวิทยาลัย” (University Museum)

ขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๖๗๑ จากนั้นตามด้วย บริติชมิวเซียม (British Museum) ค.ศ. ๑๗๕๓ และพระราชวังลูฟร์ (Louvre) ปี ค.ศ. ๑๗๙๓ ในที่นี้ขอให้สังเกตแนวคิด “พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัย” ซึ่งแพร่หลายต่อไปทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศตะวันตก แต่พอจะมาจับทำในเมืองไทยบ้างก็ทะเลาะกันปางตาย และคนในมหาวิทยาลัยเองก็ไม่เคยให้ความสนใจอย่างจริงจัง collections ที่อาจารย์เก่า ๆ สร้างไว้เพื่อเป็นตัวอย่างการศึกษา study collections บรรจุในขวดโหลหรือกล่องที่ปัจจุบันนี้กลายเป็นโบราณวัตถุก็ถูกหยิบจับอย่างไม่ระมัดระวัง จนแตกหักไปมากมาย สรุปว่าคนไทย แม้จะเรียนสูงระดับไหนก็ตามไม่สนใจเรื่องการพิพิธภัณฑ์ฯ

พิพิธภัณฑ์ฯ สมัยใหม่ให้ความสำคัญของ “คลัง” หรือ ที่เก็บวัตถุสำหรับจัดแสดง เท่ากับห้องจัดแสดง หรือมากกว่า ในประเทศตะวันตกจัดทำชั้นทำหิ้งเป็นระเบียบตรวง่ายหยิบง่าย พิพิธภัณฑ์ฯ บางแห่งจัดวางของแบบ study collections ให้ศึกษาวิจัยได้

เดิมทีคนจะเข้าชมบริติชมิวเซียมต้องใช้ความพยายามและความมุ่งมั่นจริงจัง เพราะต้องยื่นขออนุญาตล่วงหน้าหลายอาทิตย์ ซึ่งเขาจะอนุญาตให้เข้าชมเพียงวันละ ๓๐ คนเท่านั้น และต้องแบ่งเป็นกลุ่ม กลุ่มละ ๑๕ คนอีกด้วย และครั้งหนึ่งให้ชมได้เพียง ๒ ชั่วโมง พิพิธภัณฑ์ฯ ในอเมริกาเปิดให้คนหมู่มาเข้าชมได้ก่อน โดยเน้นหน้าที่ไปทางการศึกษา ซึ่งต่างไปจากอังกฤษในช่วงศตวรรษที่ ๑๙ ที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นปัญญาชนและคนชั้นสูง ในปัจจุบัน พิพิธภัณฑ์ “ปวงชน” มีมากกว่าพิพิธภัณฑ์ส่วนตัว และมีวัตถุประสงค์ตรงกันในการที่จะทำให้พิพิธภัณฑ์ฯ เป็นศูนย์ศึกษาและความรู้แจ้งเห็นจริงของปวงชน ต่างกันที่ประเภท อาทิ พิพิธภัณฑ์ฯ ศิลปะ (และโบราณคดี) ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติวิทยา และวิทยาศาสตร์ซึ่งสามารถแตกแขนงไปอีกได้มากมาย

ในส่วนของแนวทาง (approach) ของการจัดแสดงก็มีหลายอย่างคือ

๑. จัดแสดงเท่าที่มีของ เรียก the Open-Storage approach ส่วนมากเป็นพิพิธภัณฑ์ฯ เล็ก ๆ

๒. เน้นวัตถุเป็นหลัก เรียก the Object approach โดยเลือกของสวย ๆ งาม ๆ มาจัดแสดงอวดทั้งของ และมีมือการจัดแสดงด้วย บางที่เรียก Aesthetic Exhibition

๓. เน้นการสอน เรียก the Didactic approach

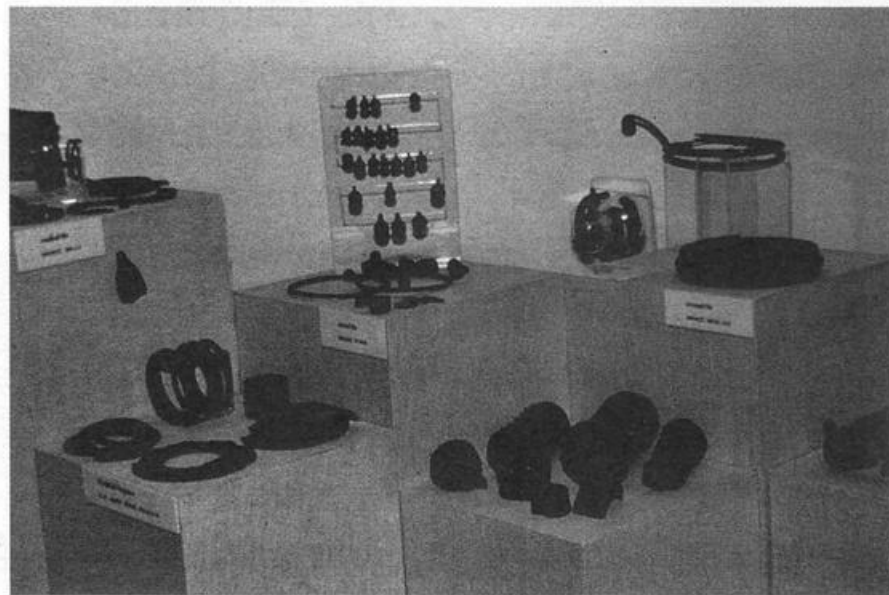
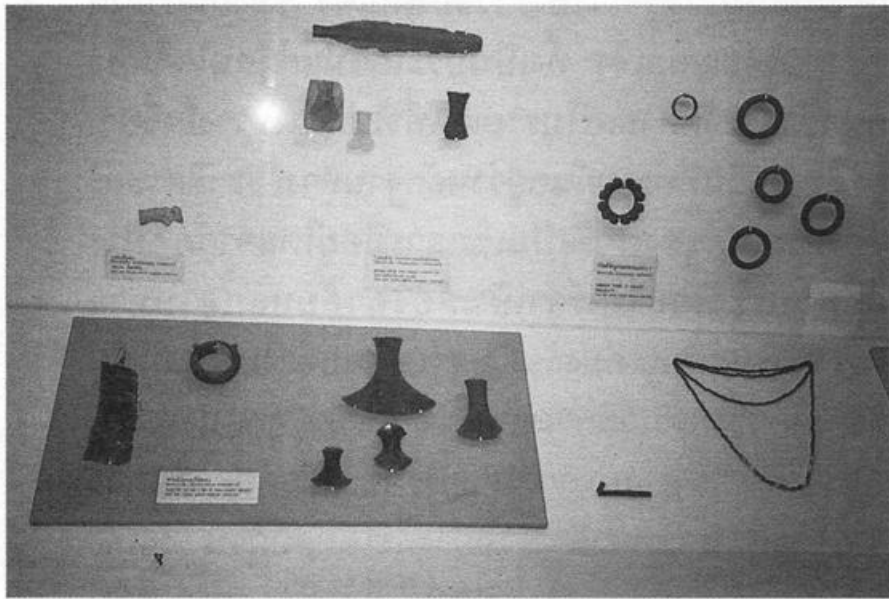
ซึ่งมีหลายประเภทด้วยกัน คือที่เป็น “ระบบ” (Systematic approach) ส่วนมากใช้กับทางธรรมชาติวิทยา เช่น พืชและสัตว์ ซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักวิชาการ แต่คนทั่วไปอาจจะไม่สนใจนัก เพราะระบบความคิดต่างไปจากนักวิทยาศาสตร์จึงตามไม่ทัน สำนักพิพิธภัณฑ์ฯ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ก็คงต้องจัดพิพิธภัณฑ์ฯ บางสาขาในลักษณะนี้ แต่ต้องทำให้น่าสนใจกว่าเป็น study collections สำหรับนักศึกษาและอาจารย์ อีกแบบหนึ่งเน้นความคิดเรียก the Idea approach และเน้นแนวเรื่องเรียก Thematic approach ซึ่งเป็นแนวที่เริ่มเมื่อประมาณ ๔๐ ปีมาแล้ว แต่ปัจจุบันนิยมจัดแบบ Object approach และ Idea approach ผสมกัน เพื่อให้แต่ละแนวทางแก้ข้อด้อย และเพิ่มข้อดีให้กันและกัน

พิพิธภัณฑ์ฯ เป็นสถานที่เก็บรักษาและแสดงสิ่งของที่เป็นรูปธรรมได้ทุกชนิดทุกสมัย รวมทั้งสิ่งของที่เป็นข้อมูลความรู้แก่การปฏิบัติในปริมาณที่ไม่จำกัดอีกด้วย ฉะนั้นถ้าใช้พิพิธภัณฑ์ฯ กันให้เป็น ทำงานกันให้จริง พิพิธภัณฑ์ฯ จะช่วยกระบวนการพัฒนาบ้านเมืองและสังคมได้อย่างอเนกอนันต์ทีเดียว

แต่การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้นได้ นักวิชาการและนักบริหารพิพิธภัณฑ์ฯ ต้องคิดถึงเขาถึงเรา “เขา” ในที่นี้คือกลุ่มเป้าหมาย (target groups) ซึ่งทางเศรษฐศาสตร์และการบริหารธุรกิจเรียก “ตลาด” และ “เรา” คือคนที่ทำงานบริการกลุ่มเป้าหมายให้พอใจ (satisfaction) ได้ทั้งความรู้ (knowledge) และปัญญา (wisdom) ฉะนั้นคนที่ให้บริการเขาต้องมีใจที่จะบริการ (service mind) เป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งก่อน มีใจรักเรียนไม่มีที่สิ้นสุด (a lifelong education) เป็นข้อสองและวิเคราะห์เป็น (analytical mind) เป็นข้อที่ ๓ จึงจะออกแบบ (design) แนวเรื่อง (themes) และเนื้อหา (subjects) ต่าง ๆ ให้ผู้ชมสนใจ รู้ เข้าใจ และเพลิดเพลินหรือไม่เบื่อหน่าย แล้วเอาไปใช้ประโยชน์อีกด้วย กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ฯ นั้นจะต้องตามใจตลาด (market-oriented design) บ้าง ไม่อย่างนั้นก็ไม่มีคนสนใจจะเข้ามาดู แต่จะทำอย่างนั้นมากน้อยเท่าไรก็แล้วแต่ผู้ดำเนินการ ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว (hard and fast rule) หรือจะไม่ตามใจใครเลยก็ได้ ถ้าถือว่าเรามีของดีกว่าและนำเสนอได้เก่งกว่าใคร ๆ แล้ว

พิพิธภัณฑ์ฯ มีหน้าที่และความรับผิดชอบทางด้านการศึกษา มีบทบาทเป็นสถาบันการศึกษาประเภทหนึ่ง แต่ไม่ใช่โรงเรียน วิद्याลัย และมหาวิทยาลัย

เพราะพิพิธภัณฑ์เป็นสถานที่ให้คนมาศึกษา “ตามอัธยาศัย” (informal) ใครใคร่ชม ชม แต่ถ้าใครไม่อยากมาก็ต้องหาสิ่งจูงใจให้เขามา เจ้าหน้าที่บริการจึงต้องทำหน้าที่เป็นเจ้าของบ้าน (hosts/hostesses) ที่โอบอ้อมอารี จัดบ้านเตรียมต้อนรับให้มีบรรยากาศเชิญชวน (inviting/welcoming) กำจัดป้าย “ห้าม...” ที่ไม่จำเป็นออกไปเสีย ให้ถ่ายรูปได้ตามใจ (เว้นขาดกล้อง) และห้ามเฉพาะส่วนที่จัดแสดงวัตถุประเภทเยื่อใย (fabrics) ที่จะเสื่อมสภาพเมื่อถูกแสงเข้ม เช่น ผ้าภาพเขียน และกระดาษ ฯลฯ ซึ่งโดยปกติจะจัดแสดงไว้ในห้องไฟสลัวอยู่แล้ว ของบางอย่างจำลองได้ เช่น เครื่องถ้วยชาม เครื่องมือหินที่ทำขึ้นใหม่

การจัดแสดงวัตถุบนผนังในตู้กระจกและกรอบพลาสติกยังใช้กันทั่วไปในปัจจุบัน โปรดสังเกตว่าแสงไฟอิเล็กทรอนิกส์จากกล้องถ่ายรูปอัตโนมัติไม่มีทางทำลายสภาพของวัตถุได้เลย แต่ความชื้นที่อยู่ข้างในหากไม่ตรวจสอบจะเป็นตัวปัญหามากกว่า เครื่องมือพิพิธภัณฑ์ที่บ้านเก่าของกรมศิลปากรมีกระบะเครื่องมือหิน (ทำใหม่) ให้จับต้องได้แล้ว เพราะเหนือสิ่งอื่นได้

พิพิธภัณฑ์ ต้องการให้การศึกษากับผู้เข้าชม ฉะนั้นเราต้องช่วยกันสร้างปรากฏการณ์ใหม่ในวงการพิพิธภัณฑ์ ให้มี Please-photograph exhibition และ Please-touch collections ขึ้นมาให้ได้ก่อนที่พิพิธภัณฑ์จะต้องปิดตัวลงไป

พิพิธภัณฑ์ ในมุมมองที่กว้างและลึก จึงเป็นสถาบันการศึกษาที่ทันสมัยตลอดกาล เป็นสถานที่จัดแสดงสิ่งของย้อนยุคไปแค่ไหนก็ได้ แสดงปัจจุบันด้วยเรื่องอะไรก็ได้ และยังสามารถนำเสนอแนวคิดหรือความฝันที่อยากจะเป็น (Projection into the future) ไปในอนาคตได้อีกด้วย ฉะนั้นถ้าจัดการให้ดี นอกจากจะเป็นสถานที่ที่ให้ประโยชน์ทางการศึกษา ความภูมิใจทางสังคมแล้ว พิพิธภัณฑ์และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องยังจะช่วยให้เศรษฐกิจก้าวหน้าในหลายประการด้วย

ทางการศึกษา พิพิธภัณฑ์ แสดงเรื่องต่างๆ ได้มากมายทุกยุคทุกสมัย ทั้งที่เป็นเรื่องกิจกรรมของมนุษย์เอง หรือธรรมชาติ (รวมพืชและสัตว์ด้วย) ในแง่มุมต่างๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยสิ่งของที่จัดแสดงนั้น นอกจากจะเป็นของจริงแล้ว ควรมีของจำลองด้วย เพื่อว่าจะให้จับต้องได้ (ของจริงบางอย่างก็จับต้องได้) ผู้ชมไม่จะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่จะรู้สึกประทับใจมากกว่าดูของผ่านๆ ไป เครื่องมือเครื่องใช้แม้จะดูเทอะทะและโบราณ หากอธิบายให้ดีก็น่าสนใจได้ ของบางอย่างเช่นอาวุธสมัยใหม่ ยานยนต์สมัยใหม่ ควรผ่าครึ่งแสดง (half sectioning) ให้เห็นกลไกข้างใน และบางอย่างให้เดินเครื่องได้ แต่ต้องระวังเรื่องความปลอดภัยด้วย ถ้าทำได้อย่างนี้ พิพิธภัณฑ์ จะเป็นห้องปฏิบัติการง่ายๆ ที่จูงใจให้คนสนใจ เกิดความคิดติดต่อเนื่องไปจนเป็นนักวิจัยหรือนักประดิษฐ์ได้

คนที่เรียนศิลปะจะได้เห็นตัวแบบมากมายที่วิวัฒนาการสืบเนื่องกันตลอดมา บนพื้นฐานของวัฒนธรรมของประเทศที่ประกอบด้วยผู้คนหลายเผ่าพันธุ์ ซึ่งสามารถเอาไปใช้ประโยชน์ได้โดยการปรับปรุงหรือดัดแปลงบ้าง ไม่ต้องเอาแบบของต่างประเทศมาทำให้ขัดกับลักษณะไทยในสิ่งแวดล้อมแบบไทย

คนที่สนใจทางด้านศาสนา ศิลปกรรม หรือปรัชญาทางศาสนา ก็จะได้ประโยชน์จากการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ถ้าภัณฑารักษ์เข้าใจเนื้อหาและปรัชญาของเรื่องที่จะจัดแสดง แต่เพราะเราคิดกันน้อย เอาแต่ตามฝรั่ง จึงเอาพระพุทธรูปมาเข้าแถวแสดงแบบศิลปกรรม

บางห้องมีแต่เศียรดูน่าสังเวช บางแห่งนำเทวรูปมาประดับสวนหย่อมในร่มหรือนอกอาคารโดยไม่ได้ถูกคิดแม้แต่จะน้อยว่าวัตถุต่าง ๆ ดังกล่าวเดิมนั้นเป็นศาสนวัตถุ ควรแก่การเคารพนับถือ ไม่ใช่เป็นศิลปวัตถุอย่างเดียว ปัญหาจึงอยู่ที่การสื่อความหมายที่ผิดพลาด และความไม่เข้าใจความแตกต่างของศิลปะตะวันตก ซึ่งเป็น representational art แต่ของเราเป็น ideological art ไม่ติดรูปแบบ จะเห็นได้ว่าพระโคตมพุทธเจ้าองค์เดียว มีรูปแบบแตกต่างกันเป็นพันเป็นหมื่น

ทางด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ฯ และที่เกี่ยวข้องสร้างงานให้ประชากรได้มาก รัฐจะได้ประโยชน์จากการที่คนว่างงานน้อยลง คนของรัฐในสวนนี้ จะมีทักษะสูงขึ้น สามารถทำงานที่ใช้ความคิดและมีฝีมือในประเทศและต่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างสะดวก นอกจากรัฐจะไม่ต้องมีภาระดูแลพวกเขาเหล่านี้แล้ว รัฐยังจะได้ภาษีจากการประกอบอาชีพและธุรกิจของเขาอีกด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันได้พระราชทานกระแสพระราชดำรัส เรื่องกิจการพิพิธภัณฑ์ฯ ไว้สองครั้ง ให้ตระหนักในประโยชน์ ๒ ประการคือ ทางด้านการศึกษา และความภาคภูมิใจ ไม่ได้รับสั่งถึงประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นเพียงผลพลอยได้ของกิจการพิพิธภัณฑ์ฯ ซึ่งก้าวไปไกลในสังคมบริโภคนิยมในปัจจุบันอย่างไม่เคยคาดคิดมาก่อนเลย

ในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา พระนครศรีอยุธยาเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๐๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสว่า

“โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และโบราณสถานทั้งหลายนั้น ล้วนเป็นของมีคุณค่าและจำเป็นแก่การศึกษา ค้นคว้าในทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และโบราณคดี เป็นเครื่องแสดงความรุ่งเรืองของชาติไทยที่มีมาแต่ในอดีตกาล สมควรที่จะสงวนรักษาให้คงถาวร เป็นสมบัติส่วนรวมของชาติไว้ตลอดกาล

มีผู้กล่าวกันว่า ขณะนี้ได้มีผู้สนใจและซื้อหาโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ ส่งออกไปต่างประเทศกันมาก ถ้าต่อไปภายหน้าเราจะต้องไปศึกษาหรือชมโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุของไทยเราเองในต่างประเทศ ก็คงเป็นเรื่องที่น่าเศร้าและน่าอับอายมาก เราจึงควรจะชวนช่วยกันหาทางรวบรวมโบราณวัตถุและศิลปวัตถุของเรา แล้วจัดสร้างพิพิธภัณฑ์สถานเก็บ

รักษาไว้จะเป็นการดีที่สุด”

และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๑๕ ในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติขอนแก่น ทรงพระราชทานกระแสพระราชดำรัสดังนี้

“ข้าพเจ้ามีความยินดีและพอใจที่กรมศิลปากรพยายามเอาใจใส่ดำเนินงานด้านสำรวจ ขุดค้น ทางโบราณคดีด้วยความขะมักเขม้นมาโดยตลอด การที่ได้สำรวจขุดค้นโบราณสถานในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและรวบรวมศิลปโบราณวัตถุต่าง ๆ จัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่จังหวัดขอนแก่น เป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นนี้ได้เห็น ได้รู้จักเรื่องราวของตนเอง ของถิ่นกำเนิดของตนโดยแจ่มแจ้ง ทั้งเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์โบราณคดีทั่วไปกว้างขวางยิ่งขึ้น

เป็นที่ทราบกันอยู่ว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของประเทศของเราที่เป็นเอกสารมีอยู่โดยจำกัด การศึกษาประวัติศาสตร์จำเป็นต้องอาศัยหลักฐานทางโบราณวัตถุเทียบเคียงสนับสนุนด้วยอย่างมาก ดังนั้นจึงถือได้ว่าโบราณสถานและโบราณวัตถุทุกแห่งทุกชิ้นเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างสำคัญ ซึ่งควรสำรวจและพิจารณาศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้ขุดค้นและรวบรวมไว้ได้แล้ว เช่น ศิลปโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งนี้ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบจะต้องระวังรักษาอย่างดีที่สุดตลอดไป ไม่ปล่อยให้ปละละเลยให้เกิดความเสียหายหรือสูญหาย เพราะถ้าปล่อยให้เป็นอย่างนั้นก็เท่ากับได้ทำลายหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาติ ซึ่งจะเป็นความเสียหายอย่างร้ายแรง

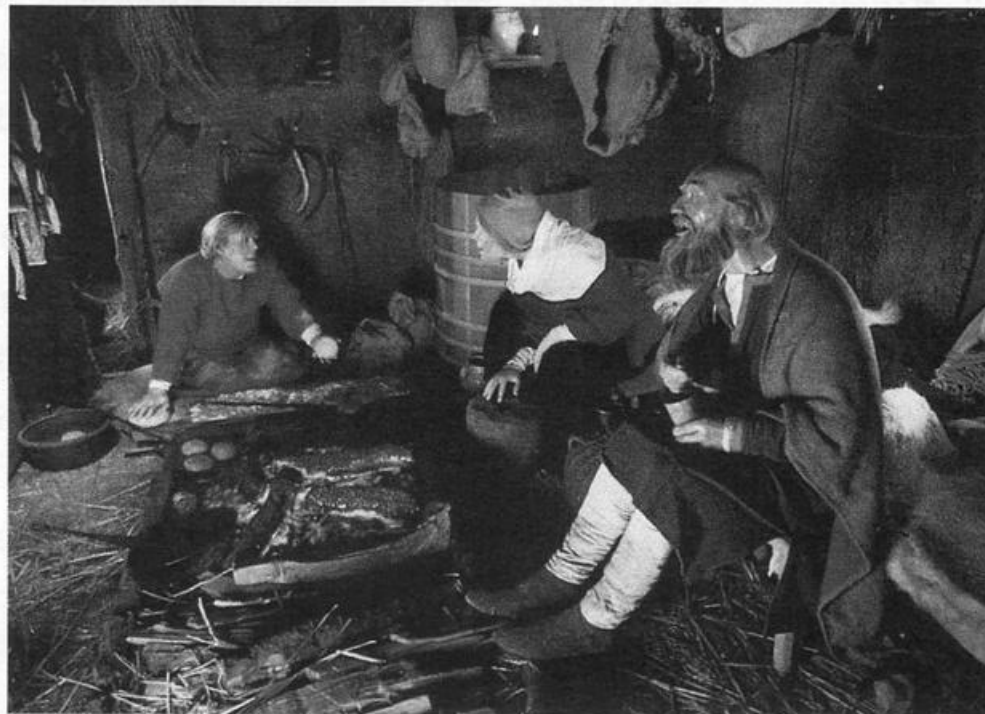
ได้เวลาอันสมควรแล้วข้าพเจ้าขอเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น ณ บัดนี้ ขอให้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งนี้มีความมั่นคง สามารถอำนวยประโยชน์ต่าง ๆ ได้สมตามความมุ่งหมายของทางราชการ ขออวยพรให้ผู้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งและเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย พร้อมทั้งผู้มาร่วมในพิธีนี้ทุกคน มีความสุข ความสวัสดิโดยทั่วกัน”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งเป็นทั้งนักอนุรักษ์ และ นักพัฒนา ทรงหาทางสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมพิพิธภัณฑ์ฯ อยู่เสมอ

นายธนิต อยู่โพธิ์ อดีตอธิบดีกรมศิลปากร เล่าว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีรับสั่งว่าจะเสด็จ

พระราชดำเนิรเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติให้ทุกแห่ง
จึงกล่าวได้ว่ากิจการพิพิธภัณฑ์ฯ นั้นมี
ประโยชน์มหาศาล แต่เพราะติดรูปแบบเก่าและวิธี
การเก่าเกินไป จึงทำให้พิพิธภัณฑ์ฯ มีภาพลักษณ์ที่
ไม่น่าพิสมัยและเป็นของล้าสมัย จึงควรที่คนในวงการ
และผู้สนใจจะได้ร่วมกันคิดและประสานงานให้กิจการ
เติบโตใหญ่ไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา สังคม
และเศรษฐกิจ ซึ่งอย่างน้อยควรให้เลี้ยงตัวเองได้ หรือ
พึงรัฐให้น้อยที่สุดเท่าที่ทำได้ ผมอยากเห็นพิพิธภัณฑ์ฯ
สร้างโครงการเข้าถึงผู้สนใจ (outreach programmer)
ให้มากกว่านี้ อยากเห็นพิพิธภัณฑ์เดินทางไปหา
ประชาชนในถิ่นต่างๆ (traveling exhibits) ให้คน
ชนบทได้มีโอกาสได้ดูเหมือนคนเมือง เช่น นิทรรศการ
บางเรื่องของพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย หรือหอไทยนิทัศน์
กรมศิลปากรเองในฐานะที่เป็นเจ้าของพิพิธภัณฑ์สถาน

แห่งชาติ ๓๙-๔๐ แห่ง (ในขณะนี้) ก็สามารถทำได้
เป็นอย่างดี อยากเห็นส่วนของเด็ก ๆ ที่เขาจะเข้ามา
เล่นเกมต่อตัวทายปริศนาระดับต่างๆ อยากเห็นการใช้
เทคโนโลยีอย่างพวกมัลติมีเดียช่วยงานนำเสนอให้น่า
สนใจกว่านี้ และอยากเห็นอะไรอีกมากมายที่จะทำให้
พิพิธภัณฑ์สถานพัฒนาและคำครหาต่างๆ นานาเสียที่
ผืนดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นความฝันลมๆ แล้งๆ แต่อย่างใด
เลย เพราะปัจจัยที่จะช่วยแก้ปัญหาอยู่ในอำนาจของ
มนุษย์ที่จะจัดการให้สำเร็จลุล่วงไปได้ทั้งนั้น ขอเพียง
เปลี่ยนวิธีการบริหารจากระบบการสั่งการ (authoritar-
ian) อย่างเดียวมาเป็นการจัดการร่วมกัน (participa-
tive) ด้วยความจริงใจ ก็จะเป็นการเริ่มต้นที่ดีซึ่งเท่ากับ
สำเร็จไปครึ่งหนึ่ง (Well begun is half done) แล้ว

หุ่นแสดงครอบครัวไวคิงส์รับประทานอาหารเย็นร่วมกันที่ Jorvik Viking Center, York, ประเทศอังกฤษ สถานที่แห่งนี้เป็นโบราณคดีขุดค้น แล้วทำเป็น Interpretive Center แสดงเรื่อง
ไวคิงส์ทั้งหมด ผู้ชมนั่งรถยนต์อดีต (Time-Car) ชมหุ่นที่แสดงเรื่องต่างๆ เมื่อผ่านแต่ละแห่งจะมีเสียงอธิบาย
ออกมาจากรถ บางเรื่องได้กลิ่นด้วย เช่น กลิ่นจากการทำครว กลิ่นปลา หรือกลิ่นไก่ และเสียงพูดคุยกัน ข้าง
บนมีพิพิธภัณฑ์ฯ แสดงของที่ขุดได้ ถัดขึ้นไปอีกระดับหนึ่งเป็นร้านขายหนังสือและของชำร่วยบรรดามี
พิพิธภัณฑ์เล็กๆ แต่ทันสมัยแห่งนี้ดำเนินการโดยเอกชนคือ York Archaeological Trust ตอนต้นกู้
เงินธนาคารมาลงทุน เดียวนี้ใช้หนี้หมดแล้ว และดำเนินการมีกำไรปีละ ๑ ล้าน ปอนด์สเตอร์ลิง

งานพัฒนาพิพิธภัณฑ์ใน มก.

วรรณ นามิกมูล*

จุดประกาย

เมื่อคราวจะจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกในวโรกาสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงวางศิลาฤกษ์อาคารสำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร ในเดือนมีนาคม ๒๕๓๘ คณะกรรมการประจำสำนักพิพิธภัณฑ์ฯ ดำริว่าในระหว่างเตรียมการจัดพิพิธภัณฑ์การเกษตรตามภาระหลักของสำนักพิพิธภัณฑ์ฯ น่าจะมีการสำรวจจำนวนและสภาพการณ์ของพิพิธภัณฑ์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ของเรา แล้วนำเสนอเป็นข้อมูลเบื้องต้นไว้บ้าง การสำรวจได้กินแดนออกไปถึงหน่วยงานญาติมิตรในเขตเกษตรกลางบางเขนด้วย ดังได้ลงพิมพ์ไว้เป็นหลักฐานในหนังสือที่ระลึกครั้งนั้นแล้ว

การสำรวจคราวนั้นทำให้ทราบว่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีพิพิธภัณฑ์ใหญ่น้อยกระจัดกระจายอยู่ตามภาควิชา คณะ สำนัก สถาบัน ศูนย์ นับสิบแห่ง ทุกแห่งเริ่มต้นจากการสะสมวัตถุตัวอย่างเพื่อการเรียนการสอน บางแห่งสะสมมานานมากแล้วและมีของสะสมอยู่มากแล้ว เช่น พิพิธภัณฑ์ประมง คณะประมง พิพิธภัณฑ์แมลง คณะเกษตร พิพิธภัณฑ์สัตววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ บางแห่งสะสมมานานน้อยกว่า และยังมีของสะสมไม่มาก เช่น พิพิธภัณฑ์พยาธิวิทยา คณะสัตวแพทย์ ส่วนใหญ่เป็น “พิพิธภัณฑ์” แต่เพียงในนาม คือเป็นด้วยความมุ่งหวังตั้งใจของผู้ดูแลรับผิดชอบที่จะให้เป็นพิพิธภัณฑ์ขึ้นมาเท่านั้น และความมุ่งหวังตั้งใจของผู้ดูแลรับผิดชอบพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ นี้เองที่เป็นจุดเริ่มต้นของโครงการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ใน มก. ในเวลาต่อมา

งานนี้มีปัญหา

ปัญหาที่พิพิธภัณฑ์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ประสบก็คงไม่แตกต่างกับปัญหาที่พิพิธภัณฑ์ในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย ประสบ นับแต่การที่ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ก็คืออาจารย์ที่ต้องสอนหนังสือ ต้องทำงานวิจัย ต้องทำงานอื่น ๆ อีกมากมายในเวลาเดียวกัน ต้องหารตัวเองด้วยภารกิจนานัปการ จึงไม่อาจทุ่มเทให้กับงานพิพิธภัณฑ์ได้มากเท่าที่ต้องการ

อันดับต่อไปก็คือขาดแคลนพื้นที่ เริ่มแต่พื้นที่จัดเก็บเป็นต้นไป โดยยังไม่ต้องเอ่ยถึงพื้นที่จัดแสดง วัตถุตัวอย่างเพิ่มขึ้นตามกาลเวลาแต่ห้องหับกว้างขวาง ยาวคุณสูงเท่าเดิม บ่อยครั้งที่เพื่อนร่วมงานปรารภนาดีเพิ่มจำนวนของในห้องจัดเก็บให้ด้วยการเอาอะไรต่อมิอะไรมา “ฝาก” ไว้ ห้องที่เตรียมการไว้ว่าจะจัดหรือได้ลงมือจัดแสดงไว้บ้างแล้ว จึงกลายสภาพเป็นโกดังเก็บของพร้อม ๆ กับหมดสภาพพิพิธภัณฑ์ไปทีละเล็กละน้อย

อันดับสุดท้ายที่ต้องเอ่ยถึงตามความคาดหมายก็คือปัญหางบประมาณ

การไม่มีงบประมาณอุดหนุนทำให้ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ทุกแห่งไม่สามารถแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้ เช่น ไม่สามารถจ้างผู้ช่วยที่มีความรู้ ความสามารถมาแบ่งเบาภาระงานได้ ไม่สามารถขยับขยาย ปรับปรุงพื้นที่จัดเก็บได้ ไม่สามารถจัดหาครุภัณฑ์เพื่อการจัดเก็บและจัดแสดงได้ ไม่สามารถไปอีกร้อยประการทั้งที่รู้ว่าควรจะทำอะไร

ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์บางแห่งควักกระเป๋าตัวเองเพื่อรักษาสภาพของที่มีคุณค่าบางชิ้นไว้ บางพิพิธภัณฑ์

* ผู้อำนวยการสำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร

ชวนหาเงินสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เงินงบประมาณแผ่นดินที่แบ่งมากับงบประมาณเพื่อการเรียนการสอนที่พอจะเอื้อต่องานพิพิธภัณฑ์แต่ละปี นั้นน้อยนิด ทำอะไรเป็นขึ้นเป็นอันแทบจะไม่ได้

พัฒนาพิพิธภัณฑ์...งานเริ่มแล้วที่ มก.

ปลายปีพ.ศ. ๒๕๓๘ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ขึ้น ประธานคือรองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา คณะกรรมการได้แก่ คณบดี และผู้อำนวยการสำนัก/สถาบัน มีผู้อำนวยการสำนักพิพิธภัณฑ์ฯ เป็นเลขานุการ ภายใต้กรอบนโยบายของคณะกรรมการชุดใหญ่ มีคณะทำงานชุดเล็กประกอบด้วยสำนักพิพิธภัณฑ์ฯ และผู้แทนพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นผู้ปฏิบัติการ

เรา ร่วมเสวนากับผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ โดยตรงด้านการพิพิธภัณฑ์จาก SPAFA จากพิพิธภัณฑ์ของกรมศิลปากร เราดูตัวอย่างโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่องานพิพิธภัณฑ์ เราเริ่มจับงาน สานต่อการทำทะเบียนวัตถุ อันเป็นงานปิดทองหลังพระ น่าเบื่อหน่ายหนักหนาแต่สำคัญยิ่งยวดสำหรับงานพิพิธภัณฑ์ มาตรฐาน จนถึงวันนี้พิพิธภัณฑ์หลายแห่งมีทะเบียนสิ่ง

ที่จัดเก็บ และบางแห่งขยับไปถึงงานปรับปรุงการจัดแสดง ด้วยเงินอุดหนุนที่มหาวิทยาลัยเจียดมาให้จากงบประมาณเงินรายได้ส่วนกลาง และด้วยความอนุเคราะห์ของหน่วยงานภายในเช่น สำนักบริการคอมพิวเตอร์และภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ เป็นอาทิ

งานพัฒนาพิพิธภัณฑ์เริ่มต้นแล้วที่ มก.

พัฒนาพิพิธภัณฑ์เพื่อใคร

คงไม่พักต้องพรรณนาความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ในมหาวิทยาลัย ซึ่งล้วนมีโอกาสได้พบเห็น ได้เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์มาแล้วมากมายในชีวิตการศึกษาการทำงาน

พิพิธภัณฑ์ กับ มหาวิทยาลัย เป็นของคู่กันมาช้านาน

ผู้เขียนได้มีโอกาสอ่าน UNIVERSITIES AND MUSEUMS : Report on the Universities in Relation to Their Own and Other Museums รายงาน ผลการศึกษาเรื่องพิพิธภัณฑ์ในมหาวิทยาลัยของคณะกรรมการพิพิธภัณฑ์และห้องศิลป์ ประเทศอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๘ (พ.ศ. ๒๕๒๑ - รว ๒๐ ปีมาแล้ว) ทราบว่าขณะนั้นมหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ ของอังกฤษล้วนมีพิพิธภัณฑ์ แน่ละ เริ่มจากการเก็บวัตถุตัวอย่างเพื่อ

รศ.ดร. บัญญัติ เศรษฐฐิติ นำชมพิพิธภัณฑ์ผ่าน internet
ในการเสวนาชาวพิพิธภัณฑ์ มก. ครั้งที่ ๕ เมื่อ ๑๗ มกราคม ๒๕๔๐

การศึกษา (เป็น Collection - หรือที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้ศัพท์ว่า “พิพิธภัณฑ”) แล้วพัฒนาขึ้นเป็นพิพิธภัณฑ ส่วนใหญ่มีขนาดไม่ใหญ่โตนักแต่ก็เปิดบริการให้แก่คนภายนอกด้วย การสำรวจของคณะกรรมการชุดนี้ทำโดยความต้องการของรัฐบาล เขาเสนอผลรายงานแก่รัฐบาล แสดงให้เห็นว่าพิพิธภัณฑในมหาวิทยาลัยที่ประเทศอังกฤษได้รับการเอาใจใส่จากภาครัฐมานานแล้ว ไม่ใช่เรื่องใครใคร่ทำ - ทำ เท่านั้น

นั่นเป็นเรื่องของ “พีเตี้ย” ทางการศึกษา

เราจะไม่เป็นเพียงมหาวิทยาลัย “ในชุมชน” แต่เราจะเป็นมหาวิทยาลัย “ของชุมชน”

คำประกาศข้างต้นนี้ ผู้เขียนจำมาจากเอกสารแนะนำตัวของมหาวิทยาลัยแมคควารี ประเทศออสเตรเลีย ที่ผู้เขียนได้มาเมื่อ ๒ ปีก่อน แม้จะเป็นมหาวิทยาลัยในประเทศที่ค่อนข้าง “ใหม่” แต่แมคควารีก็ภูมิใจนักหนากับการที่เขามีพิพิธภัณฑของสาขาวิชาต่างๆ ไว้ให้ความรู้นอกห้องเรียนแก่สาธารณชนได้ถึง ๑๒ สาขาวิชา รวมทั้งพิพิธภัณฑผู้ก่อตั้งเมืองและมหาวิทยาลัยแมคควารีด้วย

ผู้เขียนขอใช้คำประกาศของมหาวิทยาลัยแมคควารีแทนคำตอบว่าเราจะพัฒนาพิพิธภัณฑไปเพื่อใครกัน

วันข้างหน้า

พิพิธภัณฑการเกษตรในความรับผิดชอบของสำนักพิพิธภัณฑนั้นเกิดแน่ แม้ในสถานะที่ประเทศชาติอยู่ในวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจก็ตาม เพราะงานเก็บอดีตเก็บปัจจุบัน เพื่ออนาคตนั้นรอไม่ได้ มีเงินน้อยก็ต้องทำ มีเงินมากก็ยิ่งต้องเร่งทำ

พิพิธภัณฑอื่น ๆ ล้วนเกิดมาก่อนพิพิธภัณฑการเกษตร แม้จะเติบโตช้าสักหน่อย แต่ก็เติบโตอยู่ตลอดเวลา และสามารถที่จะเติบโตกล้า พัฒนาสู่รูปแบบพึงประสงค์ใดก็ได้ในอนาคต เช่นพิพิธภัณฑธรรมชาติวิทยา เป็นต้น (พิพิธภัณฑธรรมชาติวิทยาเคยเป็น

ความฝันของชาวเกษตรที่พยายามต่อสู้เพื่อพิพิธภัณฑชาวเกษตร คือ รศ. อารีย์ วรรณวัตร มาค่อนข้างนานแล้ว)

ดังที่ได้กล่าวไว้เสมอว่า บุคลากรที่อยู่กับพิพิธภัณฑทุกแห่งในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นผู้มีใจเต็มร้อยให้แก่งานพิพิธภัณฑ หากได้รับแรงสนับสนุนเพียงพอ ไม่ช้าไม่นาน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จะเพิ่มขีดความสามารถเป็นที่พึงของสังคมออกไปได้อีกระดับหนึ่งด้วยพิพิธภัณฑดี ๆ เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยชั้นนำทั่วโลก

กองทุนเพื่อการพัฒนาพิพิธภัณฑ มก. จักสานฝันให้เป็นจริง

เมื่อเราขอความช่วยเหลือจากภาครัฐไม่ได้ เราก็ต้องช่วยกันเอง

การสะสมเงินเป็น “กองทุนเพื่อการพัฒนาพิพิธภัณฑ มก” เริ่มต้นแล้ว นับแต่วันที่ท่านเปลี่ยนช่อดอกไม้เป็นสตางค์แสดงความยินดีกับสำนักพิพิธภัณฑเมื่อวันเปิดบ้านให้ผู้บริหารชมในกิจกรรม “กินขนม ชมดนตรี” ครั้งพิเศษ ๑ กันยายน ๒๕๔๐ ที่ผ่านมา และติดตามมาด้วยเงินสนับสนุนการจัดนิทรรศการ “ของชิ้นเอกในพิพิธภัณฑ มก.” ที่ได้รับจากองค์กร บุคคลทั้งภายนอกและภายในมหาวิทยาลัย จะมากจะน้อยเท่าไรล้วนยังความชื่นใจ สร้างพลังใจแก่ผู้ทำงานทั้งสิ้น

ท่านยังคงเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้งานพัฒนาพิพิธภัณฑใน มก. เป็นรูปธรรมได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

และเพื่อโปรดพิจารณา

ด้วยความขอบคุณอย่างจริงใจ

(และขอขอบคุณ ผศ.อภิญญา บัวสรวง แห่งสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบทมหาวิทยาลัยมหิดล ที่ได้กรุณาส่งมาหนังสือ UNIVERSITIES AND MUSEUMS ส่งมาให้)

รายชื่อพิพิธภัณฑ์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำรวจเมื่อ ธันวาคม ๒๕๕๐

สังกัด		ชื่อพิพิธภัณฑ์
คณะเกษตร	ภาควิชากีฏวิทยา* ภาควิชาเกษตรกลวิธาน ภาควิชาปฐพีวิทยา	พิพิธภัณฑ์แมลง* พิพิธภัณฑ์เครื่องจักรกลการเกษตร พิพิธภัณฑ์ดิน หิน แร่
คณะประมง		พิพิธภัณฑ์ประมง*
คณะมนุษยศาสตร์		อุทยานมนุษยศาสตร์
คณะวนศาสตร์		พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยารัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี พิพิธภัณฑ์แมลงป่าไม้*
คณะวิทยาศาสตร์	ภาควิชาจุลชีววิทยา ภาควิชาพฤกษศาสตร์ ภาควิชาสัตววิทยา	พิพิธภัณฑ์จุลชีววิทยา พิพิธภัณฑ์พฤกษศาสตร์ พิพิธภัณฑ์สัตววิทยา*
คณะสัตวแพทยศาสตร์	ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ ภาควิชาปรสิตวิทยา ภาควิชาพยาธิวิทยา	พิพิธภัณฑ์กายวิภาคศาสตร์ทางสัตวแพทย์* พิพิธภัณฑ์ปรสิตวิทยา พิพิธภัณฑ์พยาธิวิทยา*
คณะอุตสาหกรรมเกษตร	ภาควิชาวิทยาการสิ่งทอ	พิพิธภัณฑ์สิ่งทอพื้นเมือง*
สถาบันคั่นคว้าและพัฒนา ระบบเกษตรในเขตวิกฤต		อนุสรณ์สถาน ม.จ. สิทธีพร กฤดากร*
สถาบันวิจัยและพัฒนา แห่ง มก.	ศูนย์เครื่องจักรกลการเกษตร แห่งชาติ	พิพิธภัณฑ์เครื่องจักรกลการเกษตร
สำนักพิพิธภัณฑ์และ วัฒนธรรมการเกษตร		พิพิธภัณฑ์การเกษตร*
สำนักหอสมุด		หอจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์*

* พิพิธภัณฑ์ที่ร่วมจัดแสดงนิทรรศการ “ของชิ้นเอกในพิพิธภัณฑ์ มก.”

นิทรรศการของชั้นเอกในพิพิธภัณฑ์ มก.

นิทรรศการว่าด้วยของดี ๆ ที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑ์
ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มีพิพิธภัณฑ์ร่วมการจัดแสดง ๑๑ แห่ง

จัดโดยสำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร
ร่วมกับพิพิธภัณฑ์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดยได้รับความสนับสนุนด้านงบประมาณจาก

บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)

บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

บริษัท ช.การช่าง จำกัด (มหาชน)

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถาบันวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มูลนิธิพระยาธรรมาธิปัตย์

สสถาบันคั่นคว่ำและพัฒนาระบบเกษตรในเขตวิกฤต

และผู้มีจิตศรัทธาอีกเป็นจำนวนมาก

คณะกรรมการ “ของขึ้นเอกในพิพิธภัณฑ มก.”

1. คณะกรรมการประจำสำนักพิพิธภัณฑและวัฒนธรรมการเกษตร	ที่ปรึกษา
2. รองศาสตราจารย์ สุวิทย์ รัตนานันท์	ที่ปรึกษา
3. นายประทีป ธรรมรักษ์	ที่ปรึกษา
4. ผู้อำนวยการสำนักพิพิธภัณฑและวัฒนธรรมการเกษตร	ประธาน
5. รองผู้อำนวยการสำนักพิพิธภัณฑและวัฒนธรรมการเกษตร	รองประธาน
6. รองศาสตราจารย์ บัญญัติ เศรษฐสุริย	รองประธาน
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วาสุลี โรจนวงศ์	ผู้ทำงาน
8. รองศาสตราจารย์ สาทิตี มาลัยพันธ์	ผู้ทำงาน
9. รองศาสตราจารย์ ประภากร หอมจันทร์	ผู้ทำงาน
10. น.ส.กัลยา กลั่นสอน	ผู้ทำงาน
11. นายพิทักษ์พงศ์ ป้อมปราณี	ผู้ทำงาน
12. นายวิสูตร ปิ่นตบแต่ง	ผู้ทำงาน
13. นายประจิต วงศ์รัตน์	ผู้ทำงาน
14. น.ส.อุทัยวรรณ แสงวณิช	ผู้ทำงาน
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เดชา วิวัฒน์วิทยา	ผู้ทำงาน
16. นายปานเทพ รัตนกร	ผู้ทำงาน
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุทัยวรรณ โกวิทวที	ผู้ทำงาน
18. น.ส.จินดาวรรณ สิริันทิเนติ	ผู้ทำงาน
19. นายวิน เชยชมศรี	ผู้ทำงาน
20. นายนิพนธ์ ประพฤติธรรม	ผู้ทำงาน
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.อ.(หญิง) มาลีวรรณ เหลี่ยมศิริเจริญ	ผู้ทำงาน
22. นายกมล เสรีกุล	ผู้ทำงาน
23. นายคมกฤษ พิเศษไพศาล	ผู้ทำงาน
24. รองศาสตราจารย์ เสรี ดอนแก้วบัว	ผู้ทำงาน
25. นายไชยยันต์ เกษรดอกบัว	ผู้ทำงาน
26. น.ส.ปวริน สุรัสวดี	ผู้ทำงาน
27. น.ส.เสาวภา จารุสกุล	ผู้ทำงาน
28. นายสุตประสงค์ สุวรรณเลิศ	ผู้ทำงาน
29. น.ส.นิภา เชื้อนควบ	ผู้ทำงาน
30. นายวิวัฒน์ น้ำวานิช	ผู้ทำงาน
31. น.ส.คมนัยน์ ยี่มน้อย	ผู้ทำงาน
32. น.ส.สุกัญญา ปานดำ	ผู้ทำงาน
33. น.ส. สุภาภรณ์ เนตรสงคราม	ผู้ทำงานและเลขานุการ

พิพิธภัณฑ์ ม.จ.สิทธิพร กฤดากร

บิดาแห่งการเกษตรแผนใหม่ โครงการจัดตั้งอนุสรณ์สถาน ม.จ.สิทธิพร กฤดากร สถาบันค้นคว้าและพัฒนาระบบเกษตรในเขตวิภคฤคิ

ที่ตั้ง

สถานีวิจัยสิทธิพรกฤดากร ตำบลทรายทอง
อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้รับผิดชอบ

นายสุดประสงค์ สุวรรณเลิศ
นางสาวนิภา เชื้อนควบ

ความเป็นมา

ปีพ.ศ. 2534 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้รับ
อนุมัติให้ใช้ที่ดินซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของ
“ฟาร์มบางเบิด” ของม.จ.สิทธิพร กฤดากรเป็นที่ตั้งสถานี
วิจัยเพื่อสืบสานเจตนารมณ์ของท่านในการทดลอง
ค้นคว้า ศึกษาหาวิธีทำการเกษตรที่เหมาะสมให้แก่
เกษตรกรไทยต่อไป

นอกจากการตั้งชื่อสถานีวิจัยตามพระนามของ
ม.จ. สิทธิพร กฤดากรแล้ว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ยังเห็นสมควรให้จัดสร้างอนุสรณ์สถานเพื่อเตือนใจ
อนุชนให้รำลึกถึงบิดาแห่งการเกษตรแผนใหม่อีกด้วย
โดยอนุสรณ์สถานดังกล่าว ประกอบด้วยอนุสาวรีย์
ดำหนักเดิม และพิพิธภัณฑ์

ประเภท / ลักษณะวัตถุ / สิ่งของที่จัดเก็บ / จัด แสดง

เอกสาร ภาพถ่าย สิ่งของเครื่องใช้ ที่เนื่องด้วย
ชีวิตและงานของม.จ.สิทธิพร กฤดากร

การให้บริการ

ระหว่างการระดมทุนจัดสร้างอนุสรณ์สถาน ม.จ.
สิทธิพร กฤดากร ผู้สนใจสามารถเข้าชมนิทรรศการเรื่อง
“ชีวิตและงานของ ม.จ.สิทธิพร กฤดากร” ซึ่งจัดแสดงไว้
ณ อาคารสำนักงานในสถานีวิจัยฯได้ระหว่างวันจันทร์ -
วันเสาร์ เวลา ๘.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

ประวัติ ม.จ.สิทธิพร กฤดากร

หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร ประสูติเมื่อวันที่ ๑๑
เมษายน ปีจอ พุทธศักราช ๒๔๒๖ เป็นโอรสองค์ที่๔
ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอชั้น ๔ กรมพระนเรศวรฤทธิ์
กับหม่อมสุภาพ ได้เสด็จไปเล่าเรียนในประเทศอังกฤษ
แต่ยังเยาว์มาก ทรงมีพระนิสัยในทางช่าง ได้เรียนที่โรง
เรียนแฮร์โรว์ อันเป็นสำนักดีที่นิยมกันมากแห่งหนึ่ง

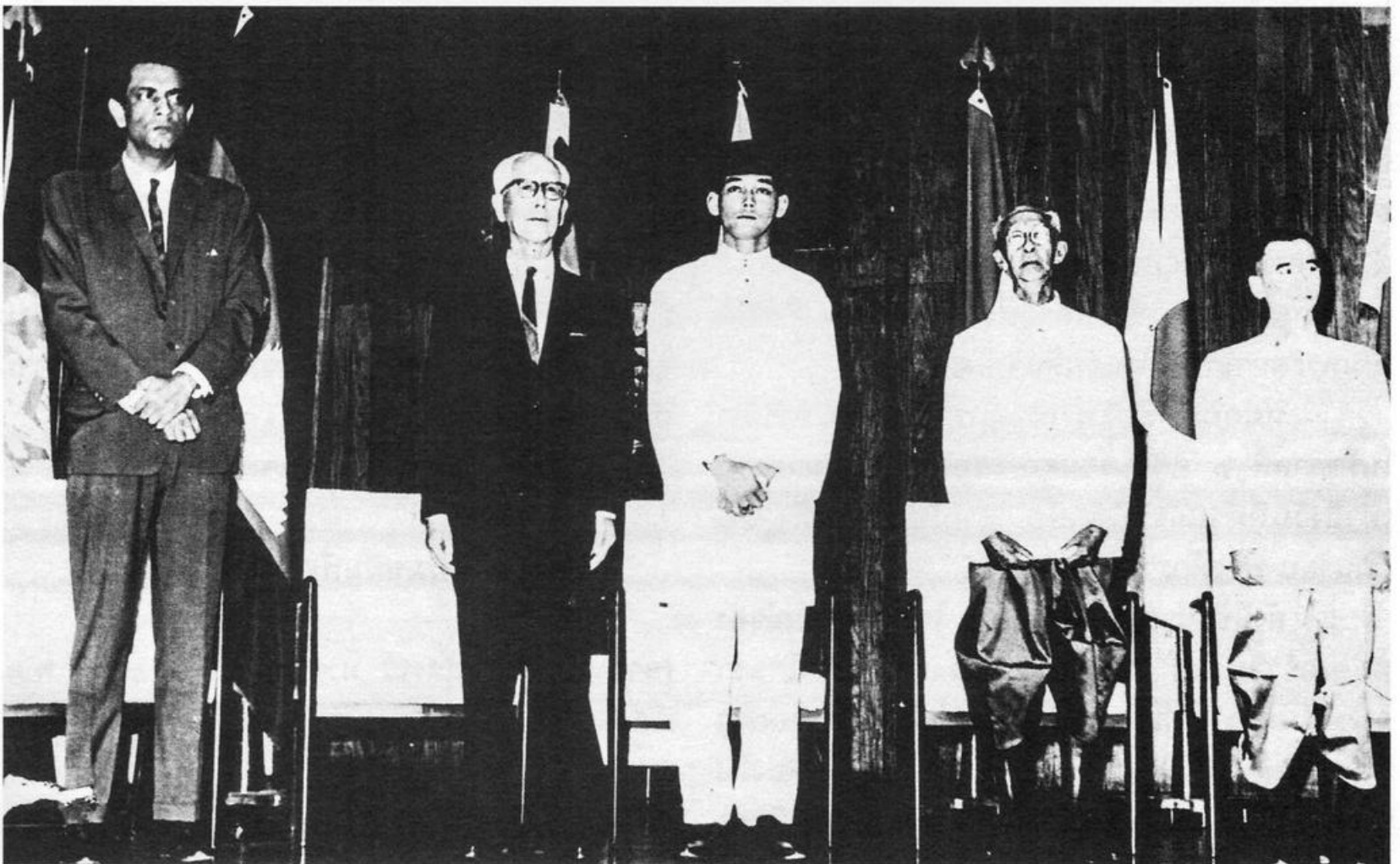
เมื่อถึงที่สุดของการเล่าเรียน หม่อมเจ้าสิทธิพร
เสด็จกลับเมืองไทย ได้เข้ารับราชการในกระทรวง
พระคลังได้เป็นรองอธิบดีแล้วเป็นอธิบดีกรมฝิ่น รับ
ราชการอยู่จนพ.ศ. ๒๔๖๓

หม่อมเจ้าสิทธิพร ทรงมีความขยันหมั่นเพียร มี
พระนิสัยใคร่คิดค้นคว้าความรู้ทางการเพาะปลูกและ
วิทยาศาสตร์ต่าง ๆ จึงได้กราบบทวายบังคมลาออกจาก
ราชการเพื่อไปค้นคว้าหาความรู้ในทางที่ท่านถนัด ได้
ลงมือทำไร่สมัยใหม่ด้วยกันกับชายา เจ้าศรีพรหมา
บุตรีพระเจ้าสุริยวงศ์ผริตเดช ผู้ครองนครน่าน

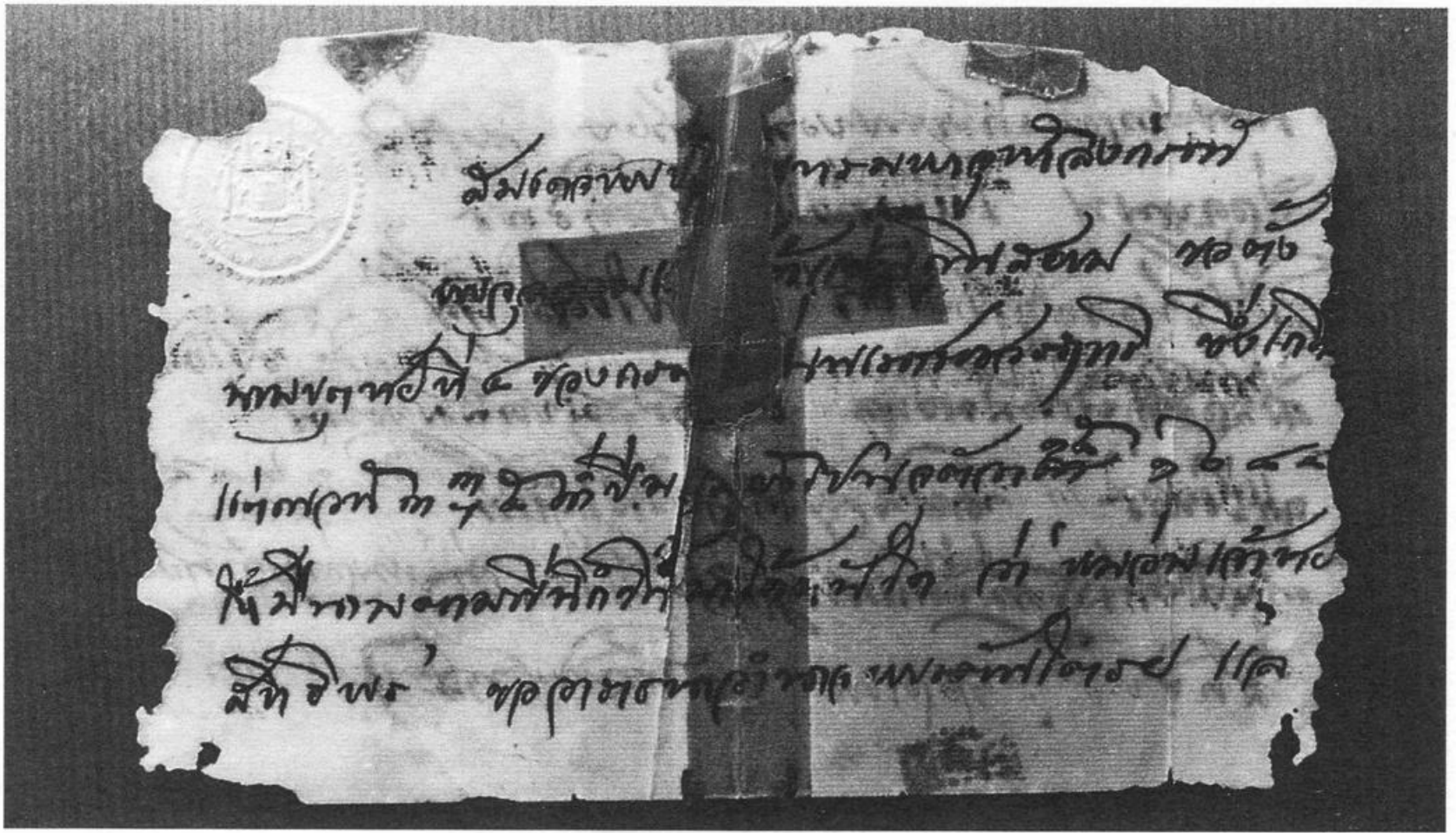
การค้นคว้าของท่านมีอุปสรรคเป็นคราว ๆ
เพราะท่านเคราะห์ร้ายถูกรวบรัดกักขัง ในที่สุดเมื่อพ้น
จากความสงสัยต่าง ๆ มีพระชันษามากเสียแล้ว ท่าน
ก็ยังได้ค้นคว้าหาความรู้เสมอ จนพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวทรงตระหนักพระราชหฤทัยในความรักวิชาของท่าน
ทรงยกย่องด้วยการพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นสูงถึง ๒ ตระกูล คือ ประถมาภรณ์ช้างเผือก และ
ปฐมจุลจอมเกล้า ซึ่งถ้ายังเป็นสมัยก่อนก็เสมอด้วย
พระราชทานอิสริยยศโดยเป็นพระองค์เจ้าในราชตระกูล

การจัดแสดงเรื่องประวัติและงาน ม.จ.สิทธิพร กฤดากร
ในตู้นิทรรศการถาวรที่อาคารสำนักงาน สถานีวิทยุ
สิทธิพรกฤดากร บ้านบางเบ็ด ต.ทรายทอง อ.บาง
สะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ โดยได้รับเงิน
สนับสนุนจาก บริษัท ไทยไวโรโปรดักท์ จำกัด (มหา
ชน)

ม.จ.สิทธิพร กฤดากร ในพิธีมอบรางวัลแมกไซไซ ที่กรุงมนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ ปีพ.ศ. ๒๕๑๐

ลายพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระราชทานนาม “สิทธิพร”

ความรักวิชาของท่านใช้แต่จะปรากฏทางพระราชสดุดีเท่านั้น หากต่างประเทศก็ยกย่องท่าน เช่น กรรมการทุนแมกไซไซของฟิลิปปินส์ได้ตกลงถวายทุนเป็นเงินจำนวนมาก ชนิดที่เขาให้แก่ผู้บำเพ็ญประโยชน์ในทางศิลปวิทยา

หม่อมเจ้าสิทธิพรเคยเป็นผู้ถูกพระราชอัธยาศัยพระเจ้าอยู่หัวมาทุกรัชกาล ในรัชกาลที่ ๖ ทรงคบค้าสมาคมใกล้ชิด แม้เวลาทรงจัดละครพูด เก็บเงินบำรุงราชนาวิธโมสร ก็ได้ทรงขอแรงให้ท่านเข้าช่วยออกเล่นเป็นตัวละครสำคัญให้บ่อยๆ ในรัชกาลต่อมา ก่อนที่ท่านจะสูงชันชา วังเด่นได้ลำบากเสียแล้วนั้น ก็ยังได้เป็นพระสหายพระเจ้าแผ่นดินอยู่เสมอ

หม่อมเจ้าสิทธิพรทรงสมรสกับเจ้าศรีพรหมา ในรัชกาลที่ ๖ อยู่กินร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกันมาตราบเท่าถึงวันที่ท่านถึงชีพิตักษัย จากไปเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๑๔

ยังมีข้อน่าสังเกตอีกหน่อย ในเจตนารมณ์ของหม่อมเจ้าสิทธิพร ก็เพราะท่านทรงเห็นการณ์ไกลว่า อนุชนรุ่นหลังจะไม่มีโอกาสได้ตำแหน่งดีเท่าบิดาของเขา เพราะทุกคนหวังให้ลูกเข้ารับราชการ แต่ตำแหน่งในราชการก็มีจำกัด จะต้องมีการแข่งขันกัน จึงทรงคิดว่า ถ้าไม่มีการเตรียมอาชีพไว้ให้ เด็กรุ่นนี้เติบโตมาก็จะ

เคว้งคว้าง อาชีพอื่น ๆ ก็ยังไม่มีเป็นล่ำเป็นสัน ยังมีจำกัด เว้นแต่กสิกรรม ซึ่งเข้าใจกันว่าเป็นอาชีพต่ำต้อย ไม่อยากเป็นกัน จึงทรงเลือกเอากสิกรรม ซึ่งมีโอกาสให้อย่างเหลือเฟือ นี่เป็นข้อหนึ่ง

ยังมีอีกข้อหนึ่งก็คือ เมื่อทรงชรามากแล้วก็ยังมามีห่วงอีกห่วงหนึ่ง คือห่วงลูกหลานชาวนาซึ่งทำนา ยังไม่เป็นที่ถูกต้อง คือใช้ปุ๋ยไม่เป็น วัตที่นาก็ไม่เป็น จึงทรงทุ่มเทกำลังกายกำลังปัญญา ส่งเสริมอาชีพทำนา จนพอจะมองเห็นผล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบเรื่อง ทรงเลื่อมใส จึงพระราชทานเงินช่วยเหลือถึงสองแสนกว่าบาท อบรมลูกชาวนา สมแก่ความอุตสาหะของท่าน ถึงท่านจะสิ้นชีพไป ท่านก็ได้ทำงานที่ท่านสนพระทัยและได้ผล

ขอให้วิญญาณของท่านจงเป็นสุข ๆ เกิด

กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร

(จากหนังสือ อนุสรณ์ ม.จ.สิทธิพร กฤดากร พ.ศ. ๒๕๑๔)

หอจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักหอสมุด

ที่ตั้ง

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตบางเขน

ความเป็นมา

โครงการจดหมายเหตุเกษตรศาสตร์ เริ่มเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ ดังได้เสนอวัตถุประสงค์ไว้ในแผนงาน ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาฯ ระยะที่หก (๒๕๓๐-๒๕๓๔) ของสำนักหอสมุด เป็น ๓ ประการ คือ

๑. รวบรวม รักษา และจัดระบบเอกสารที่แสดง ประวัติและนโยบายการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์

๒. เก็บรักษาและเผยแพร่เอกสารที่มีคุณค่าและ ที่แสดงถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เกี่ยวกับ เหตุการณ์สำคัญของประวัติศาสตร์ไทย

๓. รวบรวมสิ่งพิมพ์ของมหาวิทยาลัยเกษตร ศาสตร์ เพื่อการอ้างอิงของนักวิจัยและประชาชนทั่วไป

นอกจากนี้สำนักหอสมุดฯ ยังได้รับมอบสิ่งของ ที่มีนัยสำคัญเชิงประวัติของมหาวิทยาลัยจากกองกลาง สำนักงานอธิการบดี จากอดีตอธิการบดีและทายาทอีก ด้วย

ประเภท / ลักษณะของ / สิ่งที่จัดเก็บ

เอกสาร ชุดครุฑ ใบปริญญาบัตร ตู้เครื่องมือ สิ่งของ ฯลฯ

การให้บริการ

ผู้ขอใช้บริการข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย โปรด ติดต่อล่วงหน้า

ผู้รับผิดชอบ

นางสาวเสาวภา จารุสกุล

ประวัติ

รองอำมาตย์เอก หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ

หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ (สุวรรณ เรศานนท์) เดิมชื่อทองดี เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๙ ที่ตำบลโพธิ์กลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

เข้ารับการศึกษาชั้นต้นที่โรงเรียนมณฑลนครราชสีมา โรงเรียนประจำจังหวัดบุรีรัมย์ โรงเรียนฝึกหัด อาจารย์บ้านสมเด็จฯ และแผนกครุศึกษา กรมมหาวิทยาลัย เมื่อจบการศึกษาได้เข้ารับราชการเป็นครูโรงเรียนประถมกสิกรรม กระทรวงธรรมการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ ต่อมาได้ย้ายติดตามพระยาเทพศาสตร์สถิตย์ไป ช่วยสร้างสถานที่โรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมแห่งใหม่ที่ตำบลพระประโทน จังหวัดนครปฐม และสอนอยู่ที่นั่นเป็นเวลา ๑ ปี ในปีต่อมา กระทรวงธรรมการได้ส่ง หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจไปเรียนวิชาเกษตรกรรมที่มหาวิทยาลัยเกษตรกรรมฟิลิปปินส์เป็นเวลา ๔ ปี จบการศึกษาได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยม

หลังจากจบการศึกษาที่ประเทศฟิลิปปินส์ หลวง สุวรรณวาจกกสิกิจได้รับราชการที่โรงเรียนฝึกหัดครูกสิกรรมตามเดิม ซึ่งต่อมาได้ย้ายไปยังอำเภอสะพานใหญ่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๙ ท่านได้รับ ภาระหน้าที่สำคัญในการย้ายโรงเรียนประถมกสิกรรม ไปอยู่ที่ตำบลทับกวาง อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นที่ป่าทึบต้องแผ้วถางด้วยความยากลำบากจน สำเร็จในปี พ.ศ. ๒๔๗๑ และในปีนั้นเองที่ท่านได้รับพระ ราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ

หลังจากนั้นท่านได้เป็นหัวหน้าแผนกทดลอง

21 มีนาคม 2496
SATURDAY 21st MARCH 1953

วันเสาร์ ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 5 ปีมะเส็ง

I am indeed delighted to hear from you that you have now gone about half of your journey for U.S. and seems to be very confident to attain your goal eventually.

Your thought about coming back to help me build Kentraat University is also a noble one. Kentraat will need your help as well as others too. So try your best to qualify yourself for your future work.

Your thesis is a good one. It is useful to you and to Kentraat and is a profitable thesis too. Keep it up. You will gain a lot of experience when you go back.

I am glad that you realize the importance of English as you do. Try your best to be able to teach in English and to do public speaking in English. Study more courses of English when you are there with your U.S. You will later find out the good English knowledge will give you much extra

22 มีนาคม 2496
SUNDAY 22nd MARCH 1953

วันอาทิตย์ ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 5 ปีมะเส็ง

prestige at home. It is useful not only to yourself but to your nation and your children too. So, keep it up.

It is good that you get some inspiration from my work and my work. Try to do as I did that the same success will be yours. "What one man has done another man can do" remember that. You have better opportunities than I, so, it is not really difficult to build up your name as I did mine.

So far you have traveled about 1/2 of your journey the remaining 1/2 is an easy one when compared with the beginning. So, I have no doubt but that you will be successful in the end and be equally or even better qualified than the others.

From now on there is nothing to trouble you, so you should be able to progress further.

There is an even chance for me

จดหมายถึงบุตรชาย (พร วาจกกลกิจ) เมื่อครั้งบุตรชายศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศชนม์) เขียนโต้ตอบเป็นภาษาอังกฤษเพื่อฝึกฝนภาษา และใช้กระดาษเหลือจากจากสมุดบันทึก แสดงความเป็นพ่อ - เป็นครู และเป็นผู้มีรัศย์สั

กสิกรรม จังหวัดสงขลา และก่อตั้งโรงเรียนประถมกสิกรรมภาคใต้เป็นแห่งที่สองของประเทศ

ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๗-๒๔๘๙ หลวงสุวรรณวาจกกลกิจเข้ารับตำแหน่งสำคัญหลายตำแหน่ง เช่น อธิบดีการเกษตรและการประมง กระทรวงเกษตรราธิการ ตำแหน่งผู้อำนวยการการเกษตรฝ่ายวิชาการ กรมเกษตรและการประมง ตำแหน่งผู้รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตำแหน่งอธิบดีกรมปศุสัตว์ และสัตว์พาหนะ

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ ได้ย้ายกลับมาเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และดำรงตำแหน่งนี้เป็นเวลา ๑๒ ปี

ในระหว่างดำรงตำแหน่งอธิการบดี หลวงสุวรรณวาจกกลกิจได้เริ่มงานสร้างความเจริญให้แก่มหาวิทยาลัยเพื่อให้เจริญเหมือนกับประเทศตะวันตก โดยการส่งบรรดาครูอาจารย์ไปศึกษาต่อต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา และติดต่อขอผู้เชี่ยวชาญจากวิทยาลัยโอเรกอนมาอบรมครูอาจารย์และค้นคว้าทดลองในทาง

การเกษตร รวมทั้งสร้างอาคารสถานที่เรียน

ผลงานแห่งความอุตสาหะของท่านเป็นที่ยอมรับทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ท่านได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยโอเรกอนในปี พ.ศ. ๒๔๙๘ และจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔

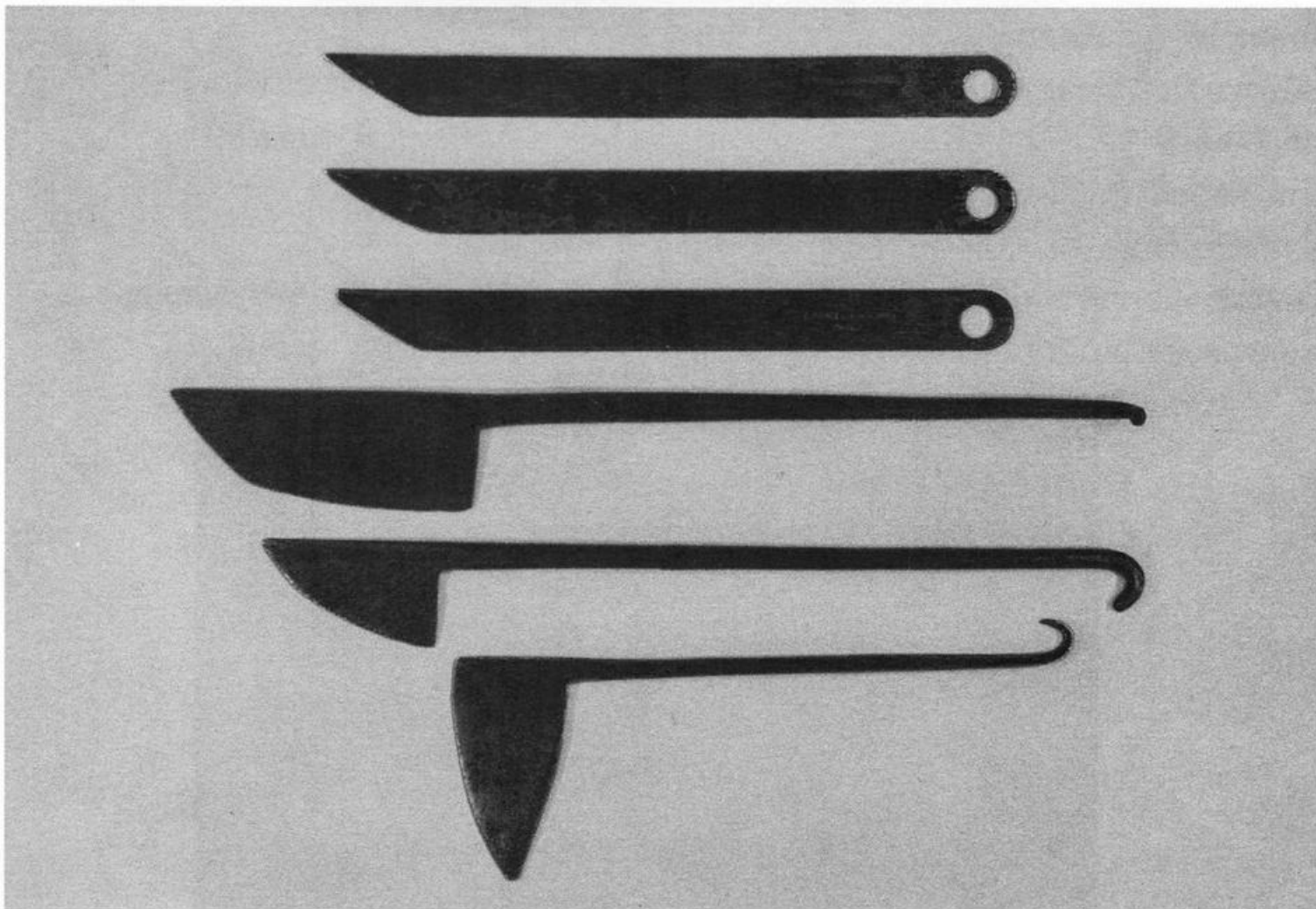
หลวงสุวรรณวาจกกลกิจมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการให้ชาวไทยสามารถเลี้ยงตัวเองได้ด้วยการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม และสามารถส่งสินค้าเกษตรกรรมของไทยไปขายต่างประเทศ ท่านได้มองเห็นว่าการเลี้ยงไก่จะเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้แก่ประชาชนชาวไทย จึงได้ทำการทดลองและแนะนำส่งเสริมให้ประชาชนเลี้ยงไก่เป็นอาชีพ ทำให้การเลี้ยงไก่ของประเทศไทยเจริญรุดหน้าไปอย่างมาก

หลวงสุวรรณวาจกกลกิจได้ถึงแก่อนิจกรรมที่โรงพยาบาลกลาง เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๖ ขณะอายุ ๖๗ ปี

หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ กำลังรับปริญญาจากเซอร์จอห์น ไซมอน
จอร์จอน คอลเลจ คอวัลดิส จอร์จอน

ภาพถ่ายหลวงสุวรรณวาจกกสิกิจรับปริญญาเอก
ณ มหาวิทยาลัยโอเรกอน สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๔๕๘

“เครื่องมือตอไม้” ที่หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจเคยใช้

พิพิธภัณฑ์สิ่งทอพื้นเมือง

ภาควิชาวิทยาการสิ่งทอ คณะอุตสาหกรรมเกษตร

ที่ตั้ง

ชั้น ๔ อาคารสิ่งทอ คณะอุตสาหกรรมเกษตร

วิทยาการสิ่งทอ สังกัดคณะอุตสาหกรรมเกษตร
พิพิธภัณฑ์ฯ จึงอยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของภาค
วิชาวิทยาการสิ่งทอ

ความเป็นมา

พิพิธภัณฑ์สิ่งทอพื้นเมืองจัดตั้งขึ้นเพื่ออนุรักษ์
สะสม รวบรวม และจัดแสดงสิ่งทอพื้นเมืองและวัสดุ
อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการทอผ้า และเป็นแหล่งในการ
ศึกษาค้นคว้าเพื่อประโยชน์ทางการเรียนการสอน
การวิจัยทางด้านสิ่งทอพื้นเมือง

ผศ. พิมล อารีกุลและคณาจารย์หลายท่านจาก
สาขาผ้าและเครื่องแต่งกาย ภาควิชาคหกรรมศาสตร์
คณะเกษตร ได้ร่วมกันจัดงานแสดงแบบเสื้อจากผ้าไหม
ไทยขึ้นในระหว่างงานเกษตรแฟร์ปี ๒๕๓๑ เพื่อหาราย
ได้ทั้งหมดจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สิ่งทอพื้นเมือง รายได้ส่วน
หนึ่งนำมาจัดซื้อผ้าพื้นเมืองของไทยจากภูมิภาคต่าง ๆ
และยังคงเก็บรักษาไว้ที่ภาควิชาวิทยาการสิ่งทอ
ปัจจุบันคณาจารย์จากสาขาผ้าและเครื่องแต่งกาย ภาค
วิชาคหกรรมศาสตร์ได้โอนย้ายมาร่วมจัดตั้งภาควิชา

ประเภท / ลักษณะของ / สิ่งที่จัดเก็บ / จัดแสดง
ผ้าทอพื้นเมืองและอุปกรณ์ทอผ้าพื้นเมือง

การให้บริการ

- เพื่อการศึกษาวิจัยของนิสิต/บุคลากรของ
มก.
- เพื่อการศึกษาวิจัยสำหรับผู้เชี่ยวชาญโดย
เฉพาะ
- เพื่อให้ประชาชนทั่วไปเข้าชม
- ติดต่อขอเข้าชมล่วงหน้า

ผู้รับผิดชอบ

อาจารย์อโนทัย ชลชาติภิญโญ
อาจารย์ปวริน สุรัสวดี

ภาพเครื่องทอผ้าและ
ผ้าจำนวนหนึ่งที่
จัดเก็บไว้

พิพิธภัณฑ์ประมง

คณะประมง

ที่ตั้ง

ชั้นล่าง ตึกคณะประมง

ความเป็นมา

ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ มีวัตถุประสงค์โดยย่อคือ

๑ เป็นแหล่งสนับสนุนการสอน การค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรประมงและการประมง

๒ เป็นหน่วยร่วมมือ ประสานงาน และแลกเปลี่ยนความรู้ด้านทรัพยากรประมงและการประมงกับสถาบันของรัฐและเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๓ เป็นแหล่งให้บริการความรู้ในเรื่องการพัฒนากิจการประมงและการอนุรักษ์

ประเภท / ลักษณะของ / สิ่งที่จัดเก็บ / จัดแสดง

เป็นพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ มีการเก็บตัวอย่างเพื่อเป็น Reference collection ลักษณะของการจัดเก็บส่วนใหญ่เป็นตัวอย่างดอง นอกจากนี้มีตัวอย่างแห้ง เช่น โครงกระดูกปลา สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เปลือกหอย ฯลฯ ตัวอย่างสดๆ เครื่องมือประมง ทั้งของจริงและของจำลอง

การให้บริการ

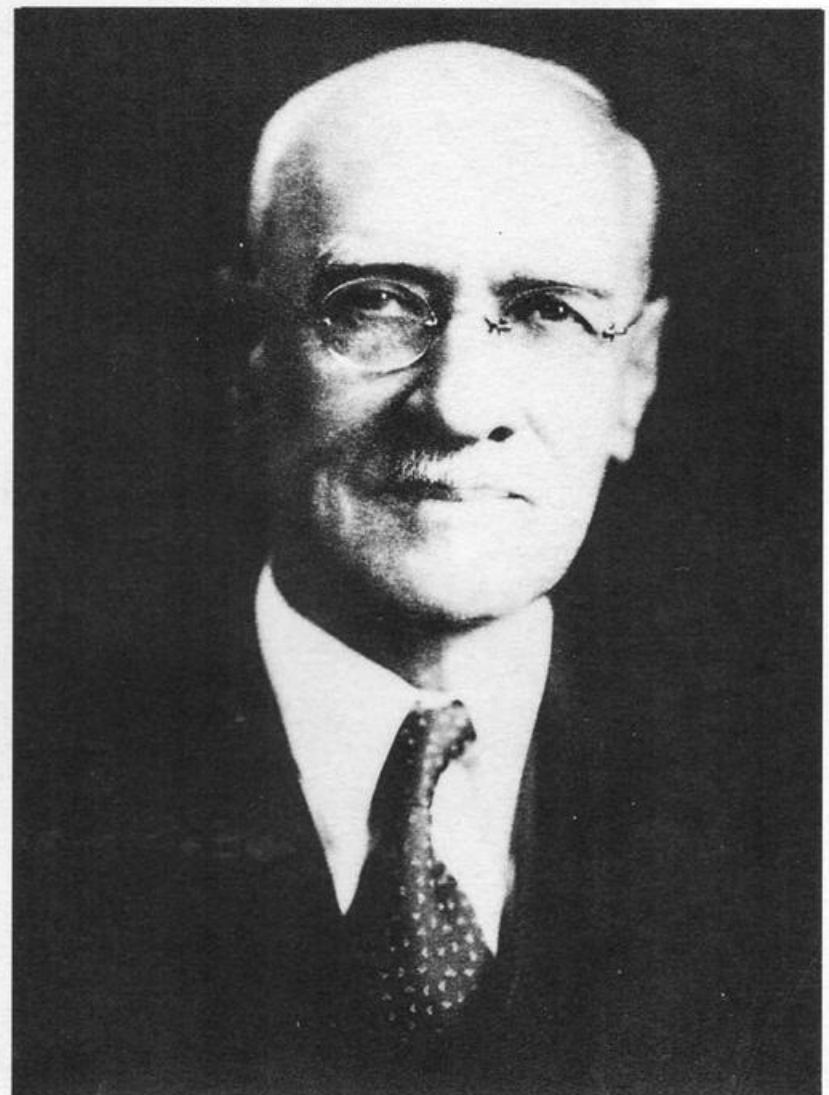
- เพื่อการศึกษาวิจัยของนิสิต/บุคลากรของ มก.
- เพื่อการศึกษาวิจัยสำหรับผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ

ให้บริการในเวลาราชการ ตามที่ได้รับการติดต่อ

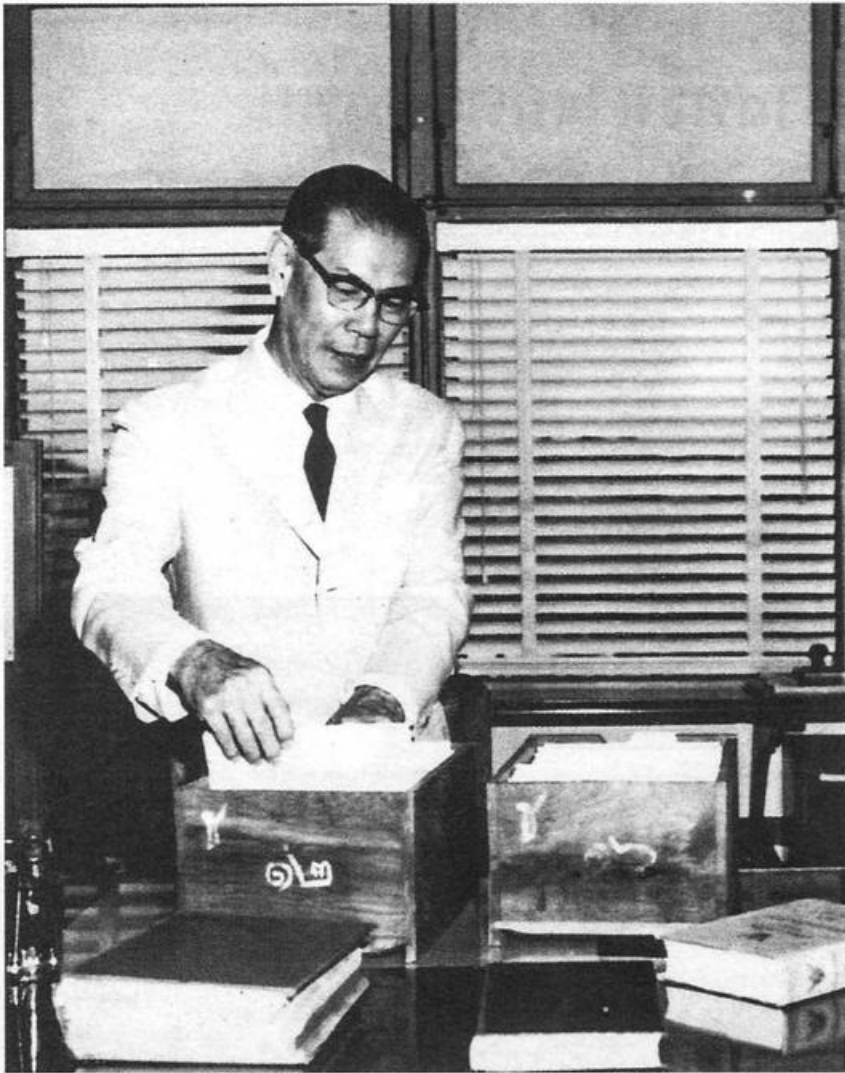
ผู้รับผิดชอบ

อ.ดร. ประจิต วงศ์รัตน์

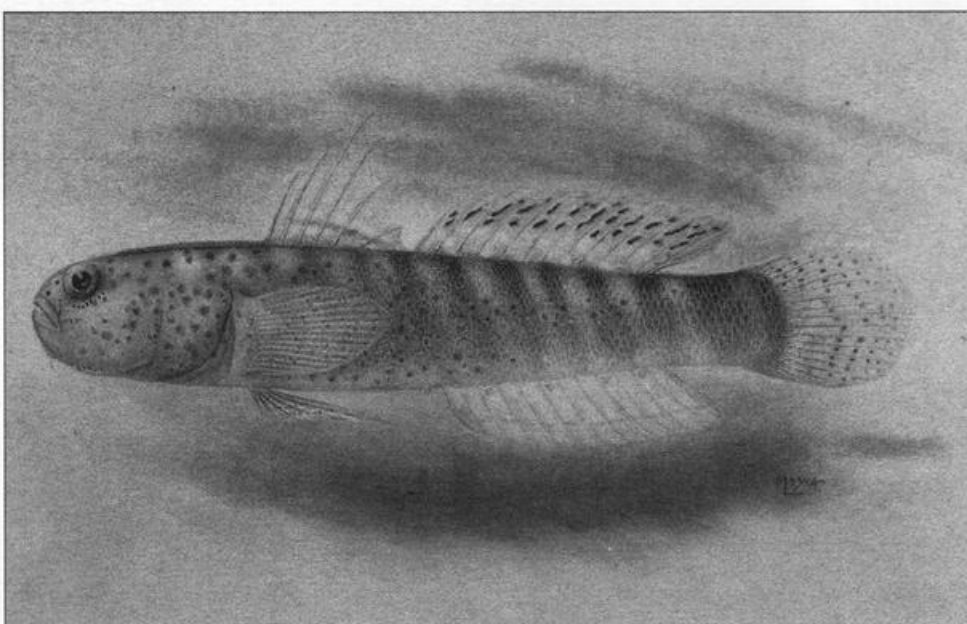
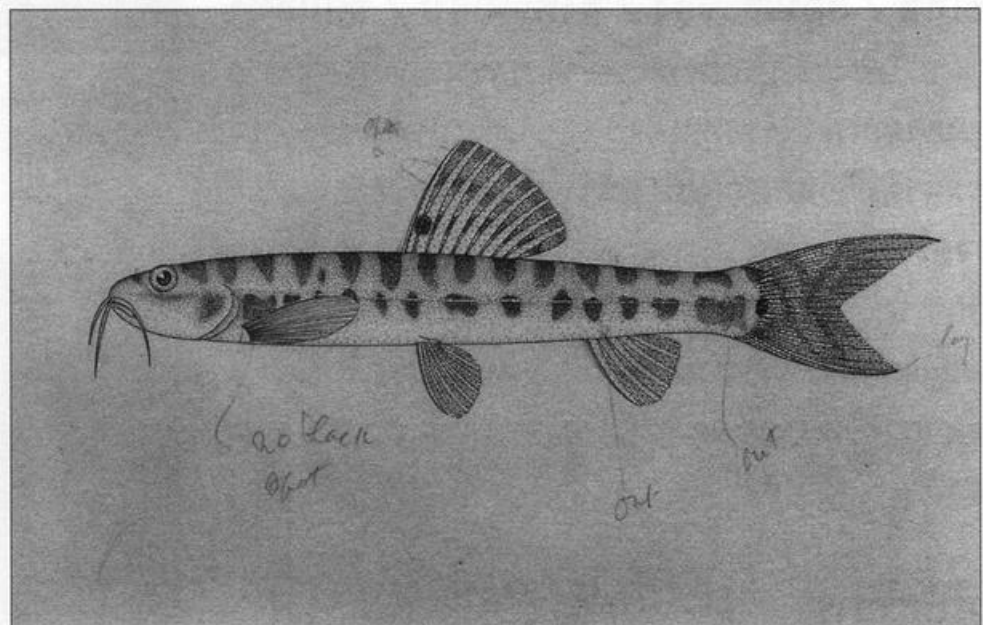
รศ.ดร. สืบสิน สนธิรัตน์

Dr. H. M. Smith ผู้เชี่ยวชาญเรื่องปลา ผลงานศึกษารวบรวมของ Dr. Smith ได้เป็นต้นแบบของการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำของคณะประมงเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ซึ่งต่อมากณะประมงได้ศึกษาและเก็บรวบรวมตัวอย่างปลาเพิ่มขึ้น เพื่อเสริมสร้างความรู้ให้แก่นิสิตและผู้สนใจ

ศ.โชติ สุวัตติ (คณบดีคณะประมง พ.ศ. ๒๕๐๕-๒๕๐๘)
ผู้มีบทบาทสำคัญในการตั้งพิพิธภัณฑ์คณะประมง กับ
กล่องบัตรลงรายการบันทึกรายละเอียดของปลาที่เก็บ
ตัวอย่างได้ กล่องและบัตรรายการยังคงเก็บรักษาไว้กับ
ของใช้รุ่นเก่าอื่น ๆ

ตัวอย่างภาพปลา วาดโดย ศ.โชติ สุวัตติ (บน)
หลวงมัยสยจิตรการ (ซ้าย) และ ซึ่งเก็บรักษาไว้
เป็นจำนวนมาก

พิพิธภัณฑ์กายวิภาคศาสตร์ทางสัตวแพทย์

ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์

ที่ตั้ง

ตึกกายวิภาคศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์
วิทยาเขตบางเขน

ความเป็นมา

เริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ เนื่องจากการจัด
เตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชากายวิภาคศาสตร์
ทางสัตวแพทย์ และรวบรวมสะสมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ประเภท / ลักษณะของ / สิ่งจัดเก็บ / จัดแสดง

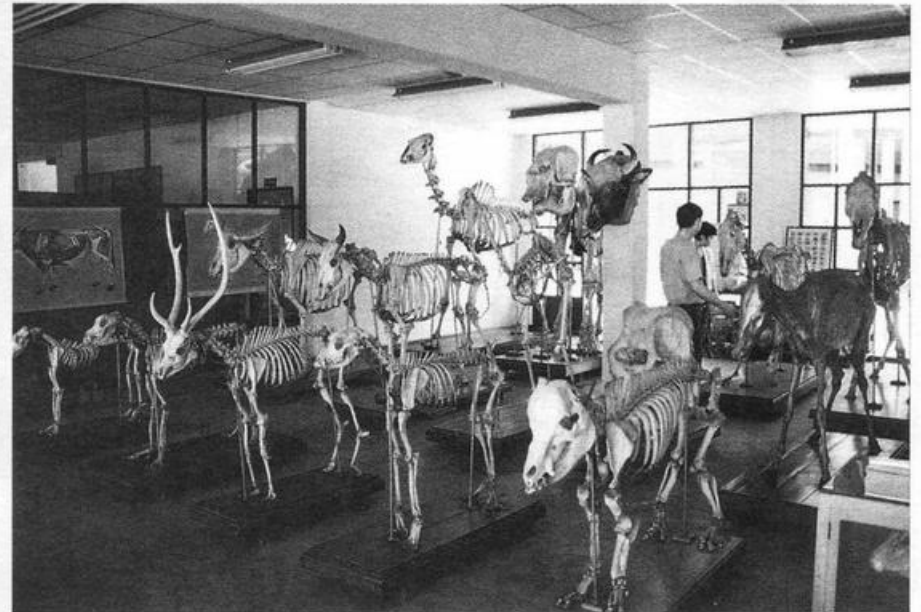
โครงกระดูกสัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น ม้า โค อูฐ ช้าง
นกกระเจอกเทศ ตัวอย่างสัตว์ดองต่าง ๆ ทั้งสภาพปกติ
และสัตว์ที่มีวิวัฒนาการผิดปกติ ตัวอย่างอวัยวะ แสดง
โครงสร้างทางกายวิภาคศาสตร์ของสัตว์ชนิดต่าง ๆ
จากการเตรียมด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น Corrosion Cast,
Plastination การดอง และการทำแห้ง หุ่นจำลองแสดง
พัฒนาการของตัวอ่อนสัตว์และการเจริญที่ผิดปกติตั้ง
แต่กำเนิด

การให้บริการ

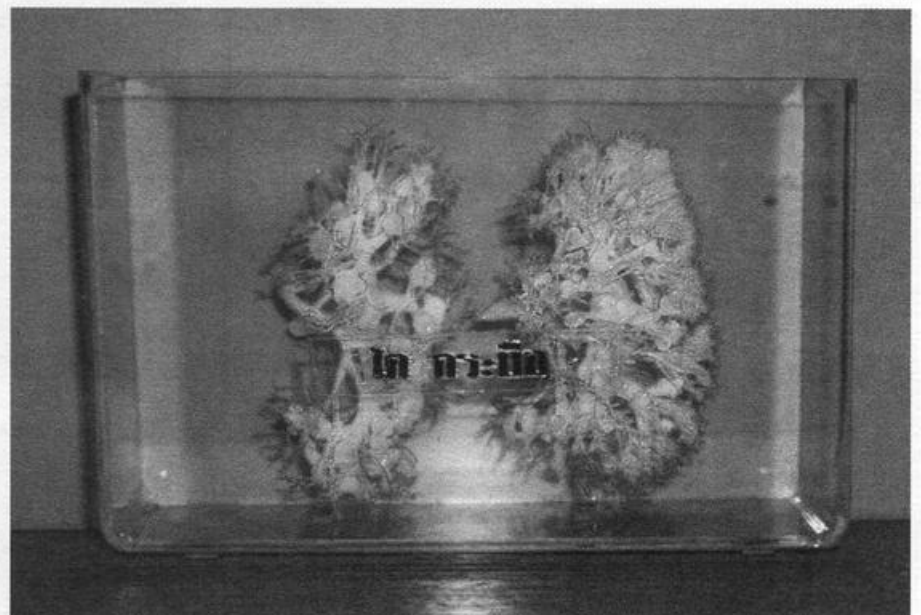
- เพื่อการศึกษาวิจัยของนิสิต/บุคลากรของมก.
- เปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าชมได้ในวันและ
เวลาราชการ

ผู้รับผิดชอบ

ผศ. พ.อ.(หญิง) มาลีวรรณ เหลี่ยมศิริเจริญ
อาจารย์กมล เสรีกุล
อาจารย์คมกฤษ พิเศษไพศาล

ตัวอย่างการจัดแสดงโครงกระดูกของสัตว์ในพิพิธภัณฑ์กายวิภาค
ศาสตร์ของสัตว์

ตัวอย่างอวัยวะสัตว์ที่เก็บไว้ศึกษาโดยใช้ Corrosion Cast
Technique

พิพิธภัณฑ์พยาธิวิทยา

ภาควิชาพยาธิวิทยา คณะสัตวแพทยศาสตร์

ที่ตั้ง

ห้องชันสูตรซาก อาคารโรงพยาบาลสัตว์
คณะสัตวแพทยศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

ความเป็นมา

นับตั้งแต่คณะสัตวแพทยศาสตร์ได้จัดตั้งขึ้นมาใหม่ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ หลังจากที่คณะสัตวแพทยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เดิมโอนย้ายไปสังกัดอยู่กับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชาพยาธิวิทยา คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ก็ได้เริ่มเปิดการเรียนการสอนด้านพยาธิวิทยา ให้บริการงานชันสูตรโรคทางด้านพยาธิวิทยา ตลอดจนงานด้านการศึกษาวิจัยค้นคว้าทางพยาธิวิทยา และเก็บตัวอย่าง (Specimens) ต่างๆ ที่ได้จากการปฏิบัติงานดังกล่าวมาโดยตลอด

ตัวอย่างเหล่านี้มีคุณค่ายิ่งต่อการศึกษาประวัติความเป็นมาของภาควิชา และต่อการศึกษาอุบัติการณ์ของภาวะโรคในสัตว์ที่มีในประเทศไทย ซึ่งเป็น

ประโยชน์ต่อทั้งผู้ที่ปฏิบัติงานทางด้านสัตวแพทย์และประชาชนโดยทั่วไป

ประเภท / ลักษณะของ / สิ่งที่จัดเก็บ / จัดแสดง

๑ ชิ้นส่วนอวัยวะจากสัตว์ป่วยชนิดต่างๆ เช่น สุนัข แมว สุนัข เป็นต้น โดยบรรจุในพลาสติกใสปิดสนิทและดองด้วยน้ำยาป้องกันการเสื่อมสลาย (fixative)

๒ กระดูกสัตว์

๓ วัตถุแปลกปลอมเก็บจากตัวสัตว์

การให้บริการ

เป็นครั้งคราวเพื่อการศึกษาค้นคว้าของนิสิต / บุคลากรของ มก.

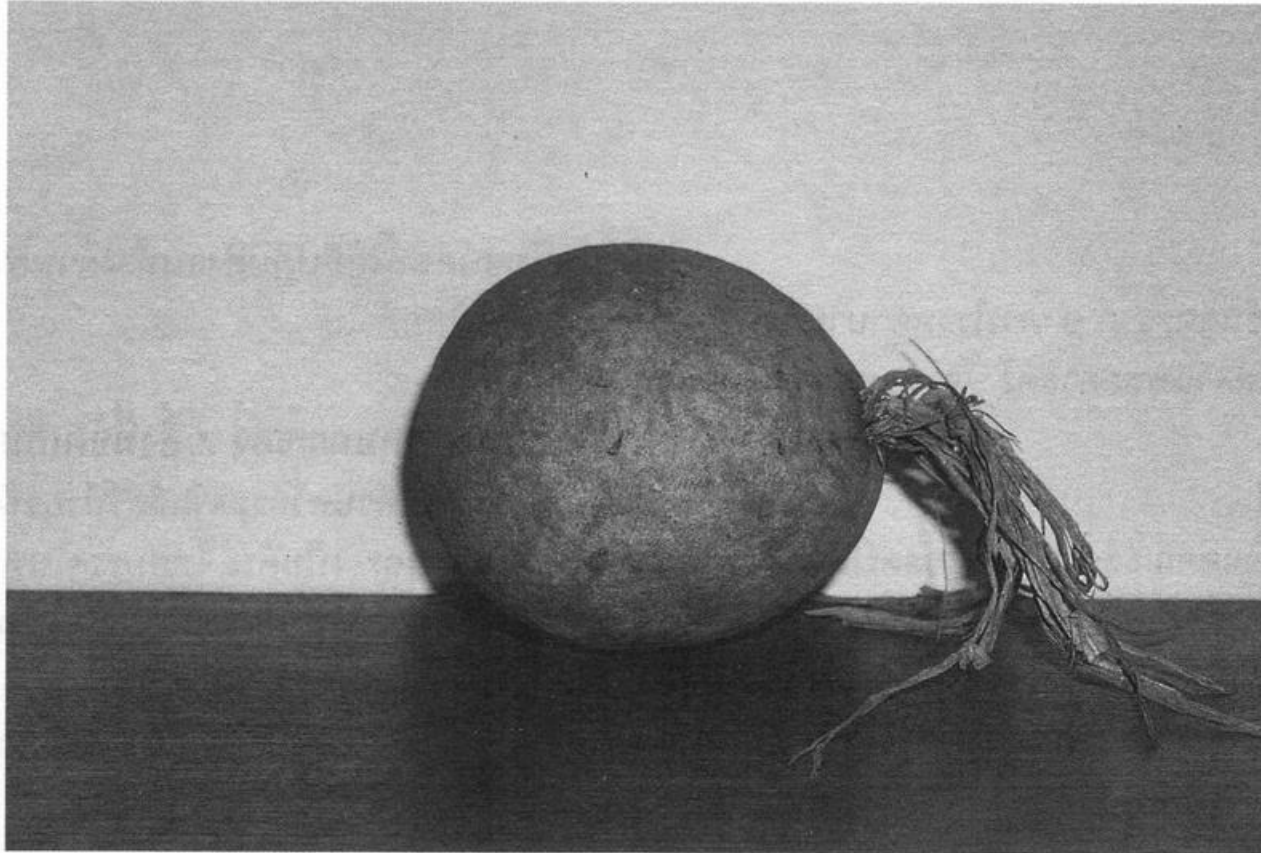
ผู้รับผิดชอบ

รศ.ดร.เสรี ดอนแก้วบัว

อาจารย์ไชยยันต์ เกษรดอกบัว

ห้องชันสูตรซาก โรงพยาบาลสัตว์ วิทยาเขตบางเขน ใช้เป็นห้องจัดเก็บวัตถุตัวอย่างไปฟลาว

ก้อนนิ่วในกระเพาะหมักโค (Ruminal Concrement)

ก้อนนิ่วขนาดใหญ่ในกระเพาะหมักของโคพันธุ์ชาวดำ เพศเมีย อายุ ๘ ปี ตัวอย่างก้อนนิ่วได้จากการชันสูตรซาก (post-mortem examination, necropsy) ที่องค์การส่งเสริมโคนมแห่งประเทศไทย อ.มวกเหล็ก จ.สระบุรี เก็บโดย รศ. สพ.ญ ดร. จรรยา พุกกะเวส เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒

ก้อนนิ่วที่จัดแสดงมีรูปร่างค่อนข้างกลม ผิวเรียบ ขนาด ๑๕x๑๘x๑๘ เซนติเมตร น้ำหนัก ๑,๐๓๐ กรัม ห่อหุ้มเยื่อพังพืดที่โคกินเข้าไป

ก้อนนิ่วในทางเดินอาหารมักเกิดจากมีสิ่งแปลกปลอม อาทิ เม็ดทรายหรือเศษวัสดุซึ่งย่อยไม่ได้ตกค้างอยู่ แล้วมีเส้นใยของทั้งวัสดุที่เป็นอาหารและที่ไม่ใช่อาหาร อาทิ กากหญ้า ขนสัตว์ เชือก หรือเส้นด้าย ตลอดจนแร่ธาตุในอาหารมาเคลือบรวมตัวอัดแน่นล้อมรอบสิ่งแปลกปลอมนั้นๆ ทำให้มีขนาดโตขึ้น โดยอาจเป็นก้อนนิ่วขนาดย่อยหลายๆ ก้อน หรืออาจเป็นก้อนเดียวขนาดใหญ่ ดังเช่นตัวอย่างที่จัดแสดงนี้

อันตรายของก้อนนิ่วคือขัดขวางการทำงานของทางเดินอาหาร ทำให้เกิดกลุ่มอาการอุดตันของทางเดินอาหาร นอกจากนี้อาจมีการลุกลามรุนแรง โดยก้อนนิ่วอาจบีบอัดให้เนื้อเยื่อผนังท่อทางเดินอาหารตายและทะลุ จนเกิดภาวะเยื่อช่องท้องอักเสบซึ่งเป็นอันตรายถึงชีวิตได้

พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยารัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

คณะวนศาสตร์

ที่ตั้ง

ตึกเทียมคมกฤต คณะวนศาสตร์

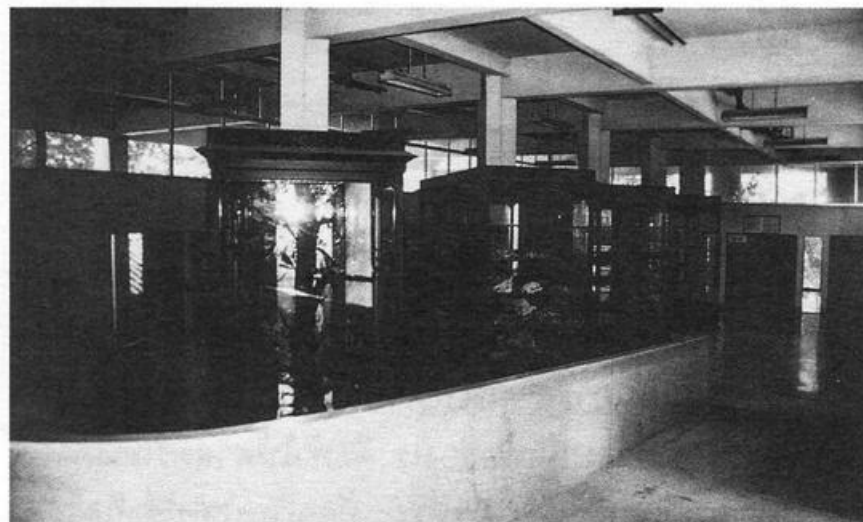
ความเป็นมา

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ คณะวนศาสตร์ได้รับงบประมาณให้สร้างตึกขนาด ๔ ชั้น ๑ หลังเป็นตึกทำการและเพื่อการเรียนการสอน ซึ่งตึกนี้ภายหลังได้รับการตั้งชื่อว่า เทียมคมกฤต ชั้น ๒ ด้านทิศตะวันตกได้รับการวางแผนตั้งแต่เมื่อมีการก่อสร้างตึกว่าจะจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา แต่ยังไม่มียกงบประมาณในการจัดทำ ปี พ.ศ. ๒๕๒๓ คณะวนศาสตร์ได้เสนอโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ไปยังรัฐบาล ให้เป็นโครงการหนึ่งในการเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ ๒๐๐ ปี และได้รับการอนุมัติ แต่งบประมาณในการจัดสร้างได้รับในปี ๒๕๒๖ เป็นงบประมาณประจำปีต่อเนื่องเป็นเวลา ๔ ปี คือถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เมื่อสิ้นปี ๒๕๓๐ นั้นการจัดสร้างทั้งหมดเสร็จสิ้นประมาณ ๘๐% ยังเหลืองานที่ต้องทำอีก ๒๐% ซึ่งเป็นส่วนที่ทางคณะมีแผนการในการจัดสร้างอยู่แล้ว แต่ยังขาดงบประมาณมาจนถึงปัจจุบัน

ตึกเทียมคมกฤต

ที่ตั้งพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยารัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

การจัดแสดงประกอบด้วยตู้บรรจุป่าจำลอง และสัตว์ต่าง ๆ

ประเภท / ลักษณะของ / สิ่งที่จัดเก็บ / จัดแสดง

ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ประกอบด้วยตู้ซึ่งแสดงสภาพป่าชนิดต่าง ๆ ในประเทศไทยและสภาพบ้านเรือน / ความเป็นอยู่ในแถบชานกรุงรัตนโกสินทร์ ทุกอย่างที่จัดแสดงในตู้แต่ละตู้มีลักษณะคล้ายของจริงทั้งรูปร่างและสี และอยู่ในแบบ ๓ มิติ สัตว์ที่ประกอบอยู่ในตู้เป็นสัตว์สต๊าฟฟ์

การให้บริการ

เปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าชมในเวลาราชการ

ผู้รับผิดชอบ

อ.ดร. อุทัยวรรณ แสงวนิช

พิพิธภัณฑ์แมลงป่าไม้

คณะวนศาสตร์

ที่ตั้ง

ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้ คณะวนศาสตร์

ความเป็นมา

พิพิธภัณฑ์แมลงป่าไม้ได้ก่อกำเนิดอย่างเป็นทางการเมื่อต้นปี ๒๕๔๐ แต่เดิม เป็นเพียงส่วนประกอบของการเรียนการสอนทางด้านแมลงป่าไม้เท่านั้น ไม่ได้มีการจัดหมวดหมู่แต่อย่างใด จึงทำให้ศาสตร์ทางด้านนี้ไม่พัฒนาเท่าที่ควร กอปรกับปัจจุบันป่าไม้ซึ่งถือได้ว่าเป็นถิ่นอาศัยและแหล่งอาหารของแมลงป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว ทำให้มีผลกระทบต่อความหลากหลายของแมลงป่าไม้โดยตรง บางชนิดลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว บางชนิดหมดไปจากพื้นที่นั้นนอกจากนี้การศึกษาแมลงป่าไม้ยังมีน้อยมากอีกด้วย การเก็บตัวอย่างแมลงส่วนมากจะเน้นกลุ่มที่มีความสวยงามหรือมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ การจัดกลุ่มแมลงจะจัดจำแนกออกเป็นอันดับ วงศ์ ชนิด การจัดแบบนี้พบเห็นได้ทั่วไปที่พิพิธภัณฑ์แมลงตามหน่วยงานต่างๆ แต่สำหรับพิพิธภัณฑ์แมลงป่าไม้จะมีรูปแบบการจัดที่แตกต่างไปจากพิพิธภัณฑ์แมลงอื่นๆ จะเน้นความสัมพันธ์กับระบบนิเวศวิทยาป่าไม้เป็นหลัก โดยจัดเป็นกลุ่มแมลงป่าไม้ที่อาศัยในป่าชนิดต่างๆ ในประเทศไทยพร้อมกับชนิดที่จัดเป็นตัวบ่งชี้ (indicator) ของป่านั้นๆ นอกจากนี้ ยังจะจัดเก็บและรวบรวมตัวอย่างแมลงป่าไม้บางกลุ่มที่สำคัญ ได้แก่ แมลงในดิน มดในประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งจะทำให้พิพิธภัณฑ์แมลงป่าไม้จะเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลทางด้านแมลงป่าไม้ที่สัมพันธ์กับระบบนิเวศวิทยาป่าไม้ที่ดีที่สุดในอนาคต และเป็นแห่งแรกในประเทศไทยอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์แมลงป่าไม้ในปัจจุบันกำลังอยู่ในขั้นเริ่มต้นเท่านั้น

ประเภท / ลักษณะของ / สิ่งที่จัดเก็บ / จัดแสดง

ตู้ไม้ประกอบด้วยลิ้นชักและกรอบไม้ติดกระจกสำหรับแสดงตัวอย่าง

การให้บริการ

เนื่องจากพิพิธภัณฑ์แมลงป่าไม้ยังอยู่ใน ช่วงดำเนินการจัดเตรียม ทำให้ยังไม่สามารถเปิดให้บริการได้

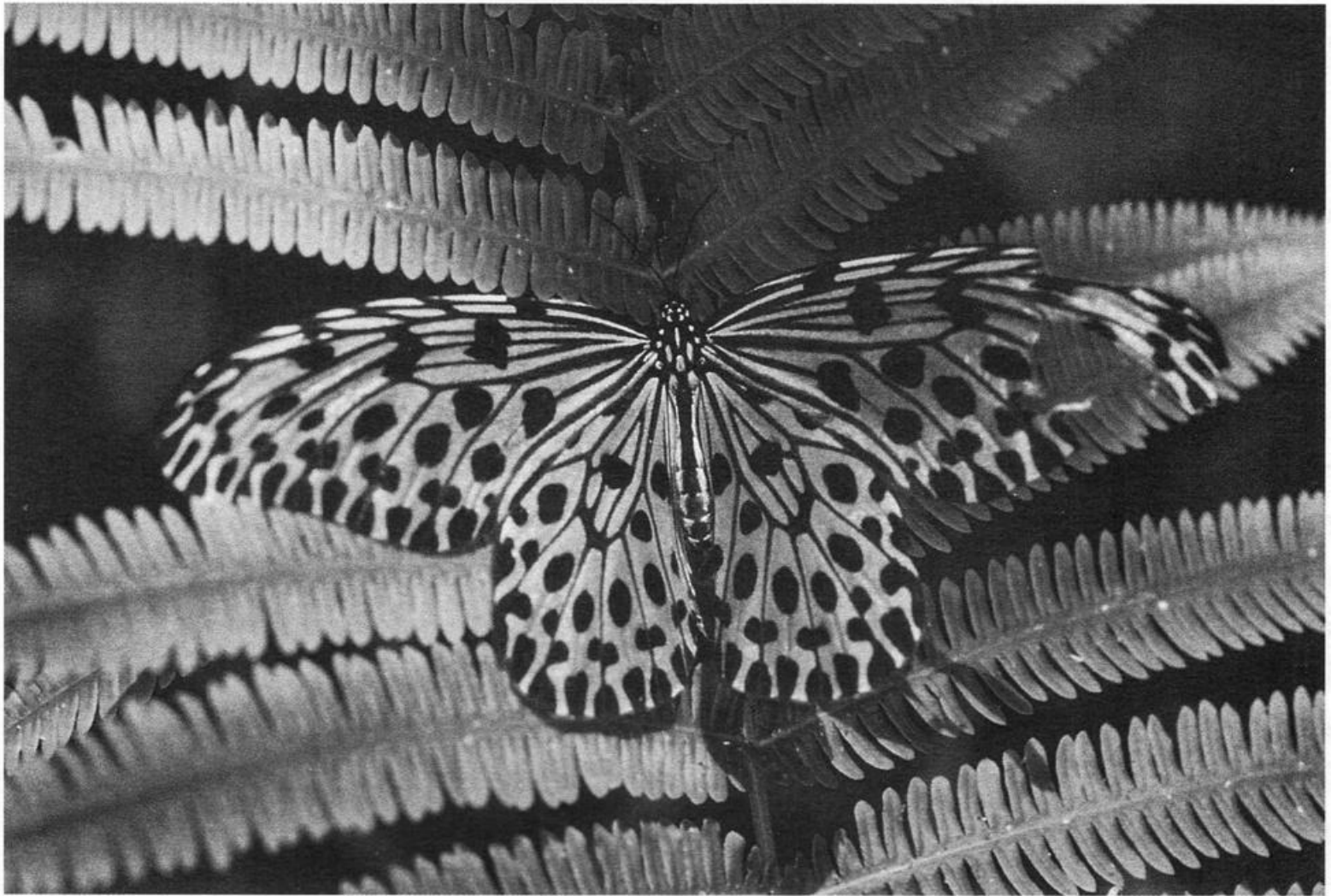
ผู้รับผิดชอบ

ผศ.เดชา วิวัฒน์วิทยา

กว้างห้าขา ตัวบ่งชี้ป่าดิบเขา

เรื่องผีเสื้อไทยและพืช
ไม้ประดับในสวน ผีเสื้อและไม้ประดับ

ผีเสื้อรอนลมมลายู ตัวบ่งชี้ป่าดิบชื้น

พิพิธภัณฑ์สัตววิทยา

ภาควิชาสัตววิทยา คณะวิทยาศาสตร์

ที่ตั้ง

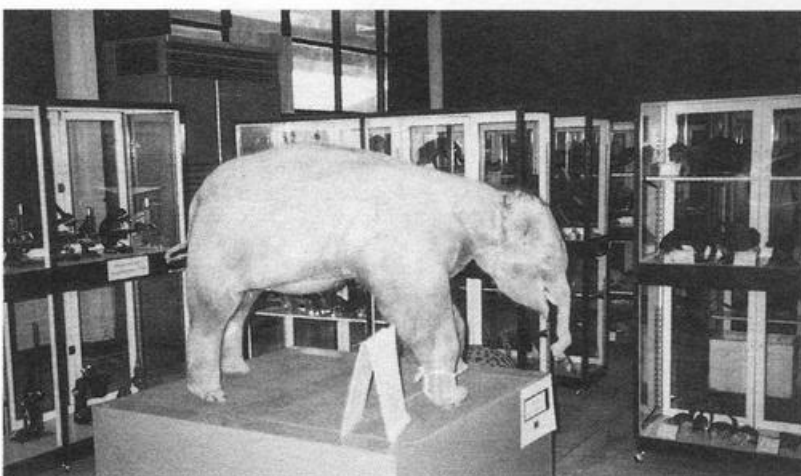
ชั้นล่าง ตึกชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์

ความเป็นมา

เริ่มจัดตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ที่ตึกชีววิทยาเก่าตรงข้ามอนุสาวรีย์สามบูรพาจารย์ โดยมีวัตถุประสงค์ในขณะนั้นเพื่อเป็นที่เก็บตัวอย่างเพื่อใช้ในการให้การศึกษาทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตลอดจนการให้บริการยืมตัวอย่างเพื่อการเรียนการสอนแก่มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ต่อมาเมื่อย้ายคณะวิทยาศาสตร์มาอยู่ที่ตึกปัจจุบัน จึงได้มีการเคลื่อนย้ายตัวอย่างที่เก็บรวบรวมได้มา ณ ตึกชีววิทยาชั้น ๑ ในห้องแสดงตัวอย่างสัตว์ที่มีขนาดใหญ่พอสมควร และตั้งชื่อว่า “พิพิธภัณฑ์สัตววิทยา” ด้วรับผิดชอบโดยภาควิชาสัตววิทยา นับเป็นพิพิธภัณฑ์แห่งแรกในคณะวิทยาศาสตร์

ประเภท / ลักษณะของ / สิ่งจัดเก็บ / จัดแสดง

ตัวอย่างสัตว์มีกระดูกสันหลังและไม่มีกระดูกสันหลัง สัตว์สตัฟฟ์ชนิดต่างๆ ดอกไม้สัตว์ โครงกระดูก

ตัวอย่างช้างที่จัดแสดงไว้ เป็นช้างเพศผู้ อายุประมาณ 1 ปี 6 เดือน ได้มาจากพ่อค้าสัตว์ป่าเมื่อประมาณ พ.ศ. 2512 ถูกช้างตายด้วยโรคปอดบวม ทำการเก็บรักษาสภาพตัวอย่างด้วยวิธีสตัฟฟ์

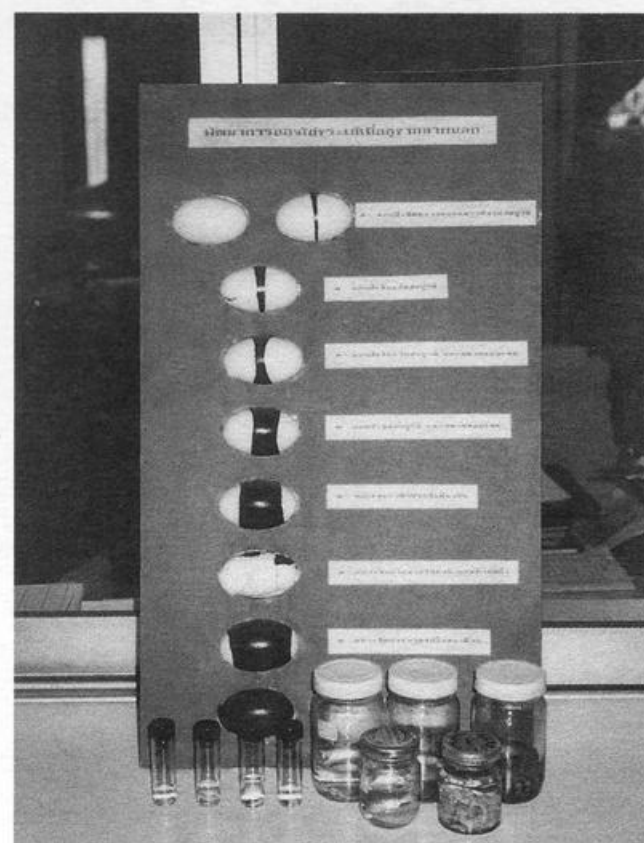
กะโหลก เขา หนัง แสดงตัวอย่างสัตว์ตามหลักอนุกรมวิธานสัตว์ โดยเฉพาะสัตว์มีกระดูกสันหลังประเภทปลา สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ปีกและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

การให้บริการ

เปิดให้เข้าชมทุกวันในเวลาราชการ

ผู้รับผิดชอบ

ผศ. น.สพ. ปานเทพ รัตนกร
ผศ. อุทัยวรรณ โกวิทวิท
อาจารย์จินดาวรรณ สิริพันธุ์เนติ
อาจารย์วิน เชยชมศรี
อาจารย์ศุภลักษณ์ โรมรัตนพันธ์
อาจารย์นิพนธ์ ประพฤติธรรม

แสดงไข่จระเข้ระยะต่าง ๆ

พิพิธภัณฑ์แมลง

ภาควิชากีฏวิทยา คณะเกษตร

ที่ตั้ง

ชั้น ๒ ตึกจรัลสุนทรสิงห์ คณะเกษตร วิทยาเขตบางเขน

ความเป็นมา

พิพิธภัณฑ์แมลง เป็นศูนย์ข้อมูลสำหรับการศึกษาและวิจัยทางกีฏวิทยา เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและรักษาตัวอย่างแมลงโดยทั่วไป เพื่อใช้เป็นหลักฐานสำหรับงานศึกษาวิจัย ของนักอนุกรมวิธาน นิสิต นักศึกษา หรือ ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับแมลงชนิดต่างๆ ทั้งที่มีคุณประโยชน์และที่มีโทษต่อมนุษย์ ทำให้เข้าใจถึงลักษณะ ความเป็นไปของแมลงต่างๆ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างได้ผล

ภาควิชากีฏวิทยา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถือกำเนิดมาพร้อมๆ กับการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๖

ประเภท / ลักษณะสิ่งของ / สิ่งที่จัดเก็บ / จัดแสดง

ตัวอย่างแมลงทั้งที่เป็นตัวอย่างแห้ง (ตัวโตเต็มวัย) ตัวอย่างดองในแอลกอฮอล์ (ตัวอ่อน หรือ ตัวหนอน) เก็บรักษาบนแผ่นกระจก(แมลงขนาดเล็กมาก)

การให้บริการ

บุคคลทั่วไปเข้าชมนิทรรศการที่จัดแสดงไว้เป็นบางส่วนได้ในเวลาราชการ

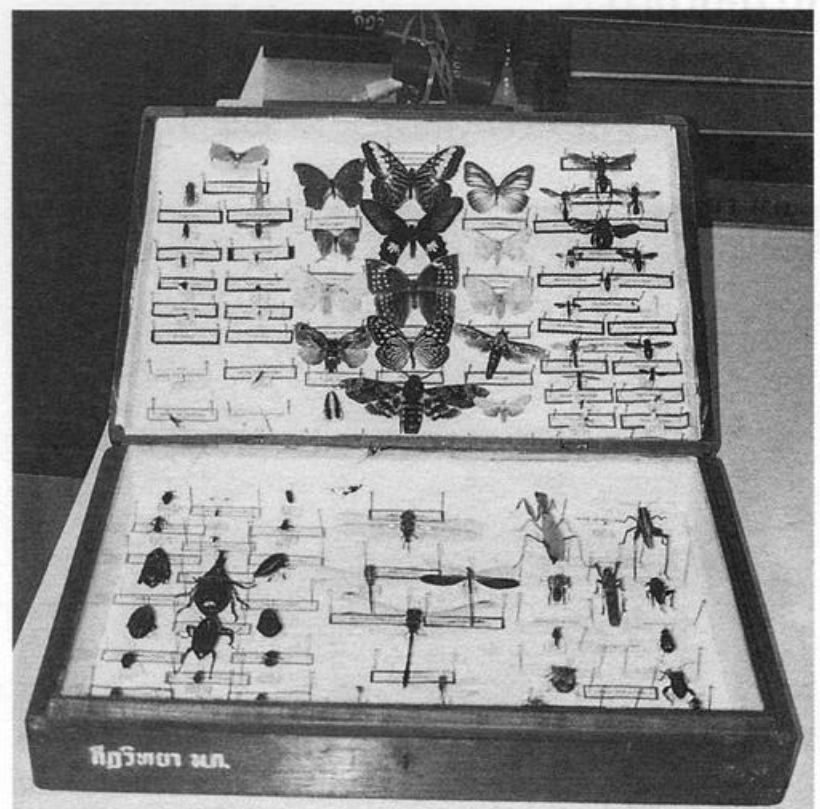
ผู้ประสงค์จะใช้ข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยโปรดติดต่อล่วงหน้า

ผู้รับผิดชอบ

ผศ.ดร. วาลูลี โรจนวงศ์
รศ.ดร. สาวิตรี มาลัยพันธุ์
รศ.ดร. ประภารจ หอมจันทร์
นางสาวกัลยา กลั่นสอน
นายพิทักษ์พงศ์ ป้อมปราณี
นายวิสูตร ปันตบแต่ง

ภายในห้องปรับอากาศ “พิพิธภัณฑ์แมลง”
มีตู้จัดเก็บตัวอย่างอย่างดี

ตัวอย่างกล่องเก็บแมลง

พิพิธภัณฑ์การเกษตร

สำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร

ที่ตั้ง

พื้นที่ที่กำหนดไว้เป็นที่จัดพิพิธภัณฑ์คือ อาคารนิทรรศการ ชั้นสอง และพื้นที่ด้านหลังอาคาร สำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร

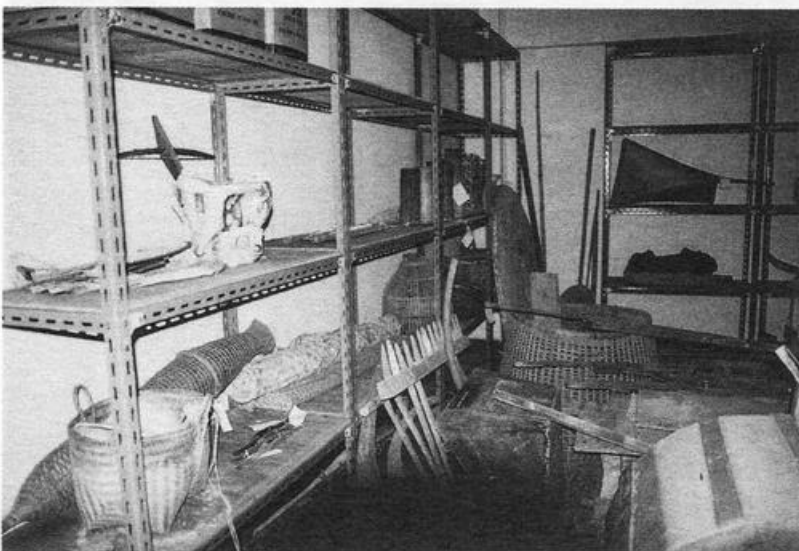
ความเป็นมา

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ ทบวงมหาวิทยาลัยเห็นชอบให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จัดตั้งพิพิธภัณฑ์การเกษตรให้เป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บและจัดแสดงวัตถุและเรื่องราวเนื่องด้วยการเกษตร เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า วิจัยเรื่องประวัติและวิวัฒนาการทางการเกษตร และวัฒนธรรมการเกษตร

ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการเตรียมการ ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลทั้งส่วนที่เป็นวัตถุและที่เป็นเนื้อหาทางวิชาการ และวางแผนการจัดแสดงซึ่งจะประกอบด้วยพิพิธภัณฑ์ภายในอาคารและพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง

การให้บริการ

อยู่ในระหว่างเตรียมการจัดแสดงในรูปของพิพิธภัณฑ์ ยังไม่พร้อมให้บริการ แต่จะนำของที่จัดเก็บ

ส่วนหนึ่งของเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน ที่เก็บรวบรวมไว้ในห้องเก็บของรอการจัดแสดง

ไว้ออกจัดนิทรรศการเฉพาะเรื่องให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นครั้งคราว

ผู้รับผิดชอบ

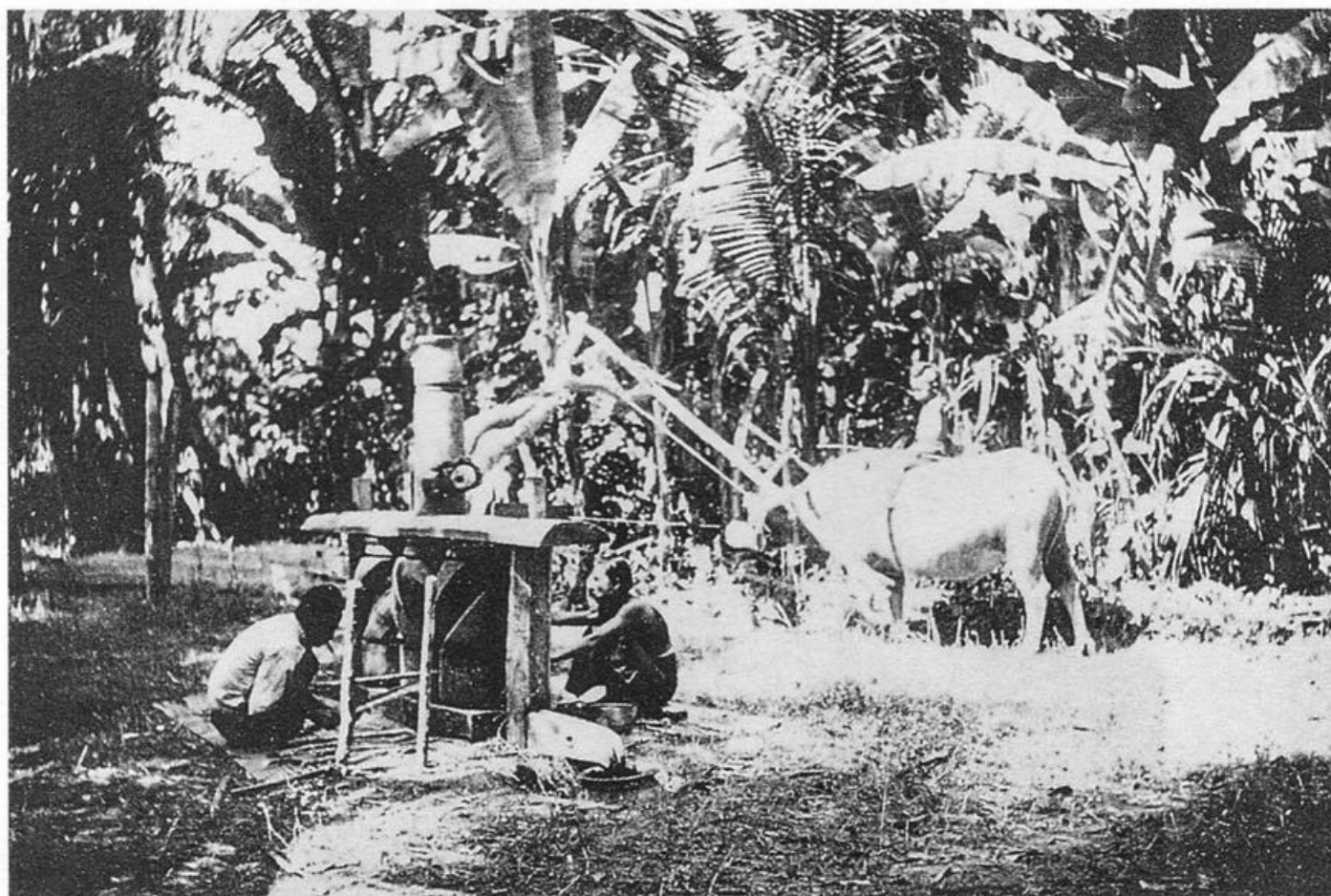
สำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร

“เครื่องหีบอ้อยโบราณ” ของบริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด ตั้งแสดงไว้วันสืบทอดที่หน้าโรงงานที่อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

เครื่องหีบอ้อยจากบ้านไผ่ ขอนแก่น (ขวา) “พวกประจันตคามไปหามาให้” เครื่องหีบอ้อยจากช่องจอม - ลำปลายมาศ ชายแดนเขมร (ซ้าย) “ชาวส่วย” เป็นผู้หามาให้ทั้งสองชุดทำจากไม้ประดู่ ได้มาราว ๗- ๘ ปีมาแล้วพิมพ์บนน้ำอ้อย (แผ่นไม้เจาะหลุมเล็กๆ ทั้งแผ่น ได้มาจากอินทรีบุรี แดนน้ำตาลอ้อยเพื่อการค้า อาจารย์วิรัช อินทรชูโต อนุเคราะห์ของและข้อมูล เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๐

ภาพถ่ายแสดงการหีบอ้อย สำเนาจากหนังสือ Siam โดย W.A. Graham, M.R.A.S. พิมพ์เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๒๔ (พ.ศ. ๒๔๖๗ คือเมื่อ ๙๐ กว่าปีมาแล้ว)

เป็นภาพประกอบเรื่องการทำน้ำตาล ในบทที่ว่าด้วยอุตสาหกรรมในสยาม เรื่องน้ำตาลอยู่ในหน้า ๒๖-๒๗ ภาพประกอบนี้พิมพ์แทรกไว้ไม่มีเลขหน้ากำกับ เนื้อหากล่าวถึงการทำน้ำตาลว่ามีปัญหาทั้งน้ำตาลจากอ้อย จากตาลโตนด และจากมะพร้าว ไม่กล่าวถึงวิธีการทำน้ำตาลหรือเครื่องหีบ กล่าวถึง “หม้อตาล” ที่รัฐบาลในสมัยนั้นกำหนดให้มีขนาดเป็นมาตรฐาน ใช้เป็นพิมพ์เทน้ำตาลเพื่อความสะดวกในการเก็บภาษี

การแสดงบนเวที

ผู้ขับบทกวี

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ กวีซีไรต์และศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ พ.ศ. ๒๕๓๔

ผู้แสดง

แม่บัวผัน จันทรศรี ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน) พ.ศ. ๒๕๓๓

พ่อหวังเต๊ะ (หวังดี นิมา) ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน) พ.ศ. ๒๕๓๖

แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน) พ.ศ. ๒๕๓๙

ร่วมด้วยลูกคู่อาชีพรองพ่อเพลงแม่เพลง

และนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ลูกคู่สมัครเล่น

ผู้ดูแลการแสดง

ครูหวังดี นิมา (หวังเต๊ะ)

ที่ปรึกษา

คุณภัทราวดี มีชูธน

ที่ปรึกษา

ผศ.ดร.เสาวณิต วิงวอน

ประธานคณะกรรมการฝ่ายจัดการแสดง

รศ.ดร.ธวัชชัย นาควงศ์

อนุกรรมการ

อาจารย์สุบิน จันทรแก้ว

อนุกรรมการ

อาจารย์ณรงค์ เขียนทองกุล

อนุกรรมการ

เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิค

ภัทราวดีเหี้ยเตอร์

อนุกรรมการ

อาจารย์วัชรภรณ์ อาจหาญ

อนุกรรมการและเลขานุการ

ผู้จัดทำบท

อาจารย์วรรณ นาวิกมูล

ขวัญข้าวแม่เอย

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ขวัญข้าวแม่เอย

แม่เอวกลม
โบคือแขน
น้ำใสใส

ขอเซยขอชม

ละองค์อันแน่น
ค่อยโบกค่อยไหว
คือน้ำสระสง

สะเอดสะอง

ฝนพรำพรำ
รวงสายสร้อย
แม่สำรวย

สะอางแม่ข้าว

คือเพชรคือพลอย
รับท้องสาวสวย
สำเร็จลมฝน

เขี้ยวหมอกหม่น

ขาวหมอกมัว
เหลืองเป็นทอง
รวงระย้า

แม่ข้าวแตงตัว

แม่ข้าวตั้งท้อง
เต็มทุ่งเต็มท่า
เป็นสร้อยเป็นสาย

เคียวขอฉาย

หมอกฟ้าหนาว
มาเกิดมา
บายศรีสู่พาน

ชักชวนแม่ข้าว

ท้องทุ่งท้องนา
แม่มาอยู่ลาน
ขวัญข้าวแม่เอย

บทเพลงแห่งท้องทุ่ง

บทบรรยายภาพนิ่ง ประกอบการแสดงเพลงพื้นบ้าน
ณ โรงละคร สำนักพิพิธภัณฑสถานและวัฒนธรรมการเกษตร
วันศุกร์ที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

นี่คือที่ราบอันกว้างใหญ่ไพศาลของภาคกลางประเทศไทย
ดินแดนแห่งประวัติศาสตร์และอารยธรรม
นอกเหนือจากวัฒนธรรมเมืองอันรุ่งเรืองแล้ว
ที่ราบภาคกลางของไทยยังเป็นที่เกิดของวัฒนธรรมพื้นบ้านอันงดงามอีกด้วย

ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน
ชาวไทยภาคกลางยึดการเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำนาเป็นอาชีพหลัก

เมื่อครั้งที่ผืนแผ่นดินอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ
ชาวนามีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ผูกพันอยู่กับนาข้าวและข้าวในนาของตน
จากฤดูทำนาปีหนึ่งไปสู่ฤดูทำนาอีกปีหนึ่ง

วงจรชีวิตของชาวนานับแต่เริ่มปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว จนถึงการเก็บเกี่ยวแล้วเสร็จ
เคยก่อให้เกิดประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และการละเล่นหลากหลาย

เราอาจเริ่มเล่าถึงวงจรชีวิตของชาวนา โดยเริ่มเมื่อต้นฤดูทำนา
เมื่ออย่างเข้าหน้าฝน หลังจากไถ หว่านแล้ว
หากฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล
ชาวบ้านก็จะจับแมวมานำใส่ข้องแห่แหนไปในหมู่บ้านเพื่อขอฝนจากเทพยดา

เพลงแห่นางแมว

พิธีกรรมง่าย ๆ ระคนด้วยความสนุกสนานนี้
บ่งบอกถึงการมองโลกในแง่ดีที่มีอยู่ในสังคมเกษตรกรรมแต่เก่าก่อน

จะด้วยเหตุใดก็ตาม
“ฝนก็เทลงมา” ตามที่ชาวนาคาดหวัง

สีเขียวขจีของท้องทุ่งเป็นเสมือนคำสัญญา
ว่าแรงงานที่ลงไปกับการไถ หว่าน ดำจะไม่สูญเปล่า
ชาวนาจึงมีใจรื่นเริงในงานบุญหน้าน้ำ ที่ต้องแห่แหนกันไปชุมนุมที่วัด
เช่น การทอดกฐิน ผ้าป่า

ในละแวกที่อาศัยการสัญจรทางน้ำ
หญิงชายผู้มีเสียงเพลงในหัวใจพายเรือมาเทียบกัน
แล้วเอื้อนชวนกันเล่น “เพลงเรือ” เพื่อสมานไมตรี

เพลงเรือ

เสียงร้องเกี้ยวพาได้ตอบกันก้องกังวานไปทั่วคุ้งน้ำ
ยังความเพลิดเพลินใจมาสู่ทั้งผู้ร้องเล่นและผู้ชะลอเรือฟัง

น้ำที่ท่วมขังหล่อเลี้ยงต้นข้าวในนาค่อยลดน้อยถอยลง
สัมพันธ์กันกับการเจริญเติบโตของต้นข้าว
เมื่อข้าวตกรวง ชาวนาทำพิธี “รับท้องข้าว”
เพื่อรับขวัญ “แม่โพสพ” เทวีแห่งข้าวผู้เริ่มตั้งครรภ์
พวกเขาทำนุบำรุง ป้อนกันข้าวในนาให้แข็งแรง ปลอดภัย
ในขณะที่ใจจดใจจ่อรอเวลาที่ทุ่งทั้งทุ่งจะเปลี่ยนจากสีเขียวขจีเป็นสีทองอร่าม

และแล้วเวลาที่รอคอยก็มาถึง

นาของใครได้กำหนดเก็บเกี่ยวก่อน
เจ้าของนากับเพื่อนบ้านก็จะ “ลงแขก” ร่วมแรงกันเก็บเกี่ยวก่อน
และกำลังคนชุดเดียวกันนี้จะหมุนเวียนเปลี่ยนไปสู่นาแปลงอื่น ๆ
จนกว่างานในกระบวนการเก็บเกี่ยวจะแล้วเสร็จไปทั้งหมดบ้าน

เพื่อลดความเหน็ดเหนื่อยเมื่อย่ำล้าขณะก้มเกี่ยวรวงข้าว
ชาวนาร้อง “เพลงเกี่ยวข้าว” ได้ตอบกันพอเพลิน
และเมื่อพักจากการเกี่ยว หรือเมื่อเกี่ยวเสร็จ ก็ตั้งวงเล่น “เพลงเต้นกำ” กันอย่างครื้นเครง

เพลงเต้นกำ

เก็บเกี่ยวแล้วยังมีภารกิจอื่น ๆ เช่น การนวดข้าวเพื่อแยกเมล็ดข้าวจากรวง
นำไปกองไปเก็บ

ในลานนวดข้าวเขาร้องเพลงนำความรื่นรมย์มาสู่การทำงาน
เช่น เพลงสงฟาง – ฟางฟาง เพลงสงคอลำพวน เพลงชักกระดาน เป็นต้น

เหงื่อทุกหยดแลกมาได้ซึ่งเมล็ดข้าวเต็มยุ้งฉาง
ความวิตกกังวลทั้งหลายทั้งปวงจะจบสิ้นลง
ช่วงเวลาหลังการเก็บเกี่ยวปีนี้อย่างน้อยก็ดูทำนาหน้า
ข้างเป็นเวลาแสนสุขที่ควรแก่การเฉลิมฉลองเสียนี้กระไร

เพลงยั่ว

อย่างไรก็ตาม กาลเวลาได้นำเอาความเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมชาวนา
เช่นเดียวกันกับสังคมอื่น ๆ
เครื่องจักรกลต่าง ๆ ถูกนำเข้ามาแทนที่การใช้แรงงานแบบเก่า
ชาวนาก็ปรับวิถีชีวิตให้สอดคล้องกันไป

ในกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง
แม้ท้องทุ่งดูเหมือนจะไม่มีที่พอสําหรับบทเพลงเช่นที่เคยมีมาอีกต่อไป
แต่บทเพลงส่วนหนึ่งจากท้องทุ่งก็ยังคงอยู่
เพื่อรับใช้ชีวิตคนที่มีรากเดียวกันกับเพลงเหล่านั้นต่อไป

ลำตัด หรือ เพลงอีแซว

บทเพลงแห่งท้องทุ่ง

เพลงพื้นบ้านในวิถีชีวิตชาวภาคกลางของไทย

ความรู้ย่อเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน

ภาคกลางของไทยชาวบ้านในบริเวณภาคกลางของประเทศไทยได้สร้างเพลงพื้นบ้านขึ้นไว้มากมายเกือบ ๕๐ ชนิด หรือเกือบ ๕๐ ทำนอง หลากหลายกว่าภาคอื่น บางเพลงรู้จักกันแต่เฉพาะถิ่น บางเพลงรู้จักกันเฉพาะกลุ่มจังหวัด บางเพลงก็รู้จักและร้องเล่นแพร่หลายในทุกจังหวัด เพลงพื้นบ้านภาคกลางบ้างก็ใช้ฉันทลักษณ์หรือรูปแบบคำกลอนเหมือนกัน ผิดกันแต่ทำนองและวิธีร้องรับของลูกคู่ หรือปรับจังหวะให้ต่างกันไป บ้างก็มีฉันทลักษณ์เฉพาะตัว แม้แต่เพลงทำนองเดียวกันก็อาจเรียกชื่อผิดแผกกันไปตามท้องถิ่นก็ได้ เราอาจแบ่งเพลงพื้นบ้านตามบทบาทของเพลงในวัฒนธรรมการเกษตร ออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ เพลงที่เกี่ยวกับการทำนา กับเพลงที่ใช้ร้องเล่นกันในโอกาสที่ต้องการความครึกครื้นรื่นเริงอื่น ๆ เช่น ในงานทอดกฐิน ผ้าป่า ในเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งมีตั้งแต่การเข้าร่วมร้องเล่นกันเพื่อความสนุกสนานของชาวบ้านจนถึงขั้นแสดงเป็นมหรสพเลยทีเดียว เพลงพื้นบ้านที่ใช้ร้องในชีวิตประจำวันก็มี เช่น เพลงกล่อมเด็ก เป็นต้น

เนื้อหาของเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นการร้องโต้ตอบ เกี้ยวพาราสี แย้มแหย่ และชิงไหวชิงพริบกันระหว่างชายหญิง คำร้องมีทั้งที่ใช้ปฏิภาณนึกขึ้นมาในทันทีและที่จดจำมาจากผู้อื่น ในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านนั้น หากไม่ใช่การเล่นเพลงชนิดที่เป็นมหรสพ หรือที่เป็นการร้องเล่นกันในเทศกาลงานบุญแล้วชาวบ้านก็จะแต่งกายกันตามปกติของตน หากเป็นโอกาสพิเศษก็จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่มีสีสันสดใสสวยงามขึ้น และมักไม่ใช้เครื่องดนตรี นอกจากเครื่องประกอบจังหวะง่าย ๆ เช่น ฉิ่งและกรับ

คำอธิบายเพลงพื้นบ้านเฉพาะที่นำมาแสดง

๑ เพลงแห่นางแมว เป็นเพลงร้องขณะแห่แมวไปตามบ้านในหมู่บ้านเพื่อขอฝน มีคนร่อนนำแล้วคนอื่นช่วยร้องรับ มักขึ้นต้นว่า นางแมวเอ๋ย... และจบด้วยฝนก็เทลงมา ฝนก็เทลงมา... เนื้อร้องมีคำหยาบปะปนร้องซ้ำ ๆ วนไปเวียนมา เมื่อผ่านบ้านใดก็แวะบ้านนั้นให้เจ้าของบ้านสาदनน้ำใส่แมวบ้าง คนบ้าง ก่อนจะแห่แห่กันต่อไป เชื่อว่าทั้งการนำแมวซึ่งเป็นสัตว์ที่เกลียดน้ำมาใส่ไว้ในช่องอันเป็นเครื่องมือใส่สัตว์น้ำและการใช้คำหยาบ ล้วนเป็นเคล็ดลับที่จะทำให้เทวดาบันดาลให้ฝนตก

๒ เพลงเรือ เป็นเพลงที่ร้องในเรือตามชื่อของเพลง ผู้เล่นเพลงชายหญิงจะแยกกันลงเรือมากัน คนละลำ มักเล่นกันไปแต่ป้ายจนถึงมีดถึงคำจึงต้องมีสัมผัสลูกคู่ไม้ และตะเกียงลานใส่เรือไปด้วย จุดเด่นคือการร้องรับว่า ฮั้ ฮั้ ของลูกคู่ และลูกคู่ร้องกระทุ้ง ชะ ชะ ไปตามความคึกคคะนอง มีกรับหรือฉิ่งเป็นเครื่องประกอบจังหวะ เป็นเพลงที่มีขั้นตอนในการเล่นเริ่มตั้งแต่ฝ่ายชายชวนฝ่ายหญิงให้เล่นเพลงด้วย เรียกว่าเพลงปลอบ ถ้าฝ่ายหญิงพอใจจะเล่นเพลงด้วยก็จะร้องเพลงตอบ ต่อจากนั้นเป็นบทประ คือโต้ตอบกัน จนเมื่อจะเลิกเล่นจึงร้องเพลงจาก หรือแลกเปลี่ยนของที่ระลึก แสดงความอาลัยอาวรณ์ต่อกัน บางคู่จะเล่นเพลงกันเอาไว้ข้ามปีถึงหน้าน้ำปีหน้าก็มี

๓ เพลงเต็นกำ เป็นเพลงร้องเล่นเมื่อหยุดพักเกี่ยวข้าวหรือเมื่อเกี่ยวข้าวเสร็จ ชายหญิงถือรวงข้าวคนละกำ เคี้ยวคนละเล่ม เพลงที่เรียกว่าเพลงเต็นกำแถบจังหวัดสิงห์บุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง มีจังหวะให้ลูกคู่ร้องรับว่า เอ้ เอ้า เอ้ เอ้ ท่วงทำนองต่างจากเพลงเต็นกำที่จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือขึ้นไป

เพลงเต้นกำที่จังหวัดนครสวรรค์กรมศิลปากรนำเอามา
ดัดแปลงเรียกว่า เต้นกำรำเคียว ขึ้นต้นเป็นบทชวนของ
ฝ่ายชายว่า มากันเถิดเอ๋ย... หรือ ไปกันเถิดเอ๋ย... ฝ่าย
หญิงก็ร้องแก้ว่า มาแล้วเอ๋ย... หรือ ไปแล้วเอ๋ย...

๔ เพลงยั่ว เป็นเพลงที่แพร่หลายในจังหวัด
อ่างทอง สุพรรณบุรี เล่นในลานวัดยามตรุษสงกรานต์
เมื่อจะเล่นหญิงชายก็ล้อมวงกันเข้ามา ไม่ต้องมีเครื่อง
ดนตรีประกอบก็ได้ผู้ร้องอาจทำเสียงเลียนเสียงกลองยาว
จังหวะเพลงกระชั้น ใช้คำไม่กี่คำ ใช้ไหวพริบโต้ตอบกัน
ไปมา

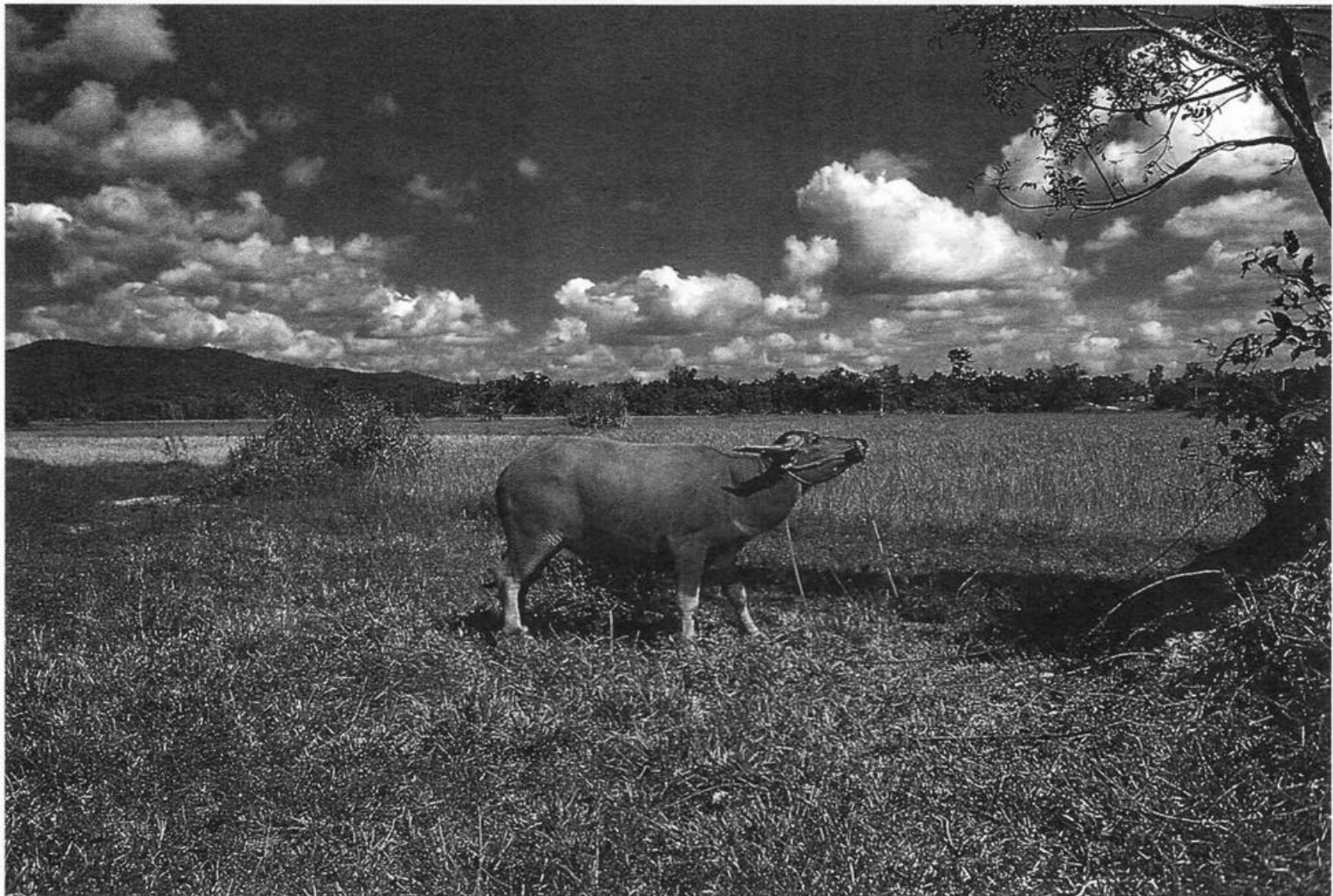
๕ เพลงช้อย เพลงลำตัด เพลงอีแซว เป็นเพลง
ร้องเล่นไม่จำกัดเทศกาล มีลักษณะเป็นเพลงอาชีวะ คือ
แสดงให้คนดูเป็นกิจลักษณะ มีคำตอบแทน มีขนบใน
การเล่น เช่นการไหว้ครูเมื่อเริ่มเล่น การขอสมอภยัน

เมื่อเล่นเสร็จ เล่นกันเป็นชุด ๆ หรือที่เรียกกันว่า
“ตับ”

เพลงช้อยมีลักษณะเฉพาะคือการร้องรับว่า
เอ้อ...จะมี “หนอยแม่” ลงท้ายหรือไม่มีแล้วแต่ว่า
เป็นช้อยเหนือ ช้อยกลาง (ไม่มีหนอยแม่) หรือ
ช้อยใต้ (มีหนอยแม่)

ลำตัด เชื่อกันว่ามีวิวัฒนาการมาจากดนตรี
พิธีกรรมของมุสลิม แยกสายออกเป็น ลิเกกับลำตัด
กล่าวเฉพาะลำตัดปัจจุบันเริ่มด้วยการไหมโรงรำมะนา
เกริ่นหน้ากลองไหว้ครู ก่อนจะร้องประกัน

เพลงอีแซว เป็นเพลงใหม่สุดในบรรดา
เพลงพื้นบ้านทั้งหลาย แม้กระนั้นก็มีเล่นกันมากกว่า
๕๐ ปีแล้ว มีถิ่นกำเนิดที่สุพรรณบุรี เชื่อว่าคลี่คลาย
มาจากเพลงยั่วที่กล่าวถึงไว้แล้วข้างต้น

คณะกรรมการดำเนินการรับเสด็จ

อธิการบดี

รองอธิการบดีประจำวิทยาเขตบางเขน

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนา

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต

รองอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคล

รองอธิการบดีฝ่ายการเงิน

รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์

รองอธิการบดีฝ่ายทรัพย์สินและสิทธิประโยชน์

รองอธิการบดีประจำวิทยาเขตกำแพงแสน

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ

ผู้อำนวยการสำนักพิพิธภัณฑสถานและวัฒนธรรมการเกษตร

ผู้อำนวยการกองกลาง

ผู้อำนวยการกองยานพาหนะอาคารและสถานที่

หัวหน้าภาควิชาคหกรรมศาสตร์

ประธานคณะกรรมการประชาสัมพันธ์

รองศาสตราจารย์ สุวิทย์ รัตนานันท์

อาจารย์ไพโรจน์ สังข์เดช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสาวณิต วิงวอน

รองศาสตราจารย์ สุภัทรา น.วรรณพิน

ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต

อาจารย์วรชัย วิริยารมภ์

นางอุษา เวชโพธิ์

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ประธานกรรมการ

รองประธานกรรมการและปลัด

กรรมการฝ่ายพิธีการ

กรรมการฝ่ายสถานที่ รักษาความ

ปลอดภัยและการจราจร

กรรมการฝ่ายจัดเลี้ยง

กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

กรรมการฝ่ายศิลปกรรมและการตกแต่ง

กรรมการฝ่ายเทคนิค แสง-เสียง

กรรมการฝ่ายการแสดงบนเวที

กรรมการฝ่ายหนังสือและของที่ระลึก

กรรมการฝ่ายจัดแถวรับเสด็จ

กรรมการและเลขานุการ

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คำขอบคุณ

สำนักพิพิธภัณฑสถานและวัฒนธรรมการเกษตร ขอขอบพระคุณคณะกรรมการดำเนินการรับเสด็จ คณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือร่วมใจอย่างยิ่ง เพื่อให้การรับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดำเนินไปโดยราบรื่น

และในส่วนของการจัดงาน “วันพิพิธภัณฑสถานและวัฒนธรรมการเกษตร มก.” สำนักพิพิธภัณฑสถานฯ ตระหนักดีว่า หากไม่ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านทั้งหลายต่อไปนี้แล้ว การจัดนิทรรศการ “ของขึ้นเอกในพิพิธภัณฑสถาน มก.” และการแสดงบนเวที จะเป็นไปได้ยากยิ่ง

สำนักพิพิธภัณฑสถานฯ ขอเอ่ยนามและเอ่ยถึงท่านไว้ด้วยความนับถือและระลึกในความกรุณาเสมอ

บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด(มหาชน)

บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

บริษัท ช.การช่าง จำกัด (มหาชน)

มูลนิธิพระยาธรรมาธิปไตย

คุณปรีชา น้าเบญจพลและเพื่อน

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถาบันคั้นคว่ำและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถาบันคั้นคว่ำและพัฒนาระบบเกษตรในเขตวิกฤต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชาวมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ผู้บริจาคเงินสนับสนุนทุกท่าน

แม่บัวผัน จันทร์ศรี

พ่อหวังดี นิมา (หวังเต๊ะ)

แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์

คุณเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

คุณจักรพันธ์ ไปรษณีย์

คุณภัทราวดี มีชูธน

คุณสถิตย์ เล้าอรุณ

คุณผดุงสุข ภาวักนันท์

คุณเสกสรรค์ ทองดีเลิศ

และคณะผู้ทำงานระบบแสง เสียง เวที

ขวัญข้าวแม่เอย

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ขวัญข้าวแม่เอย
แม่เอวกลม
ใบคือแขน
น้ำใสไล

สะอิดสะอ้ง
ฝนพราวพราว
รวงสายสร้อย
แม่สำรวย

เขียวหมอกหม่น
ขาวหมอกมัว
เหลืองเป็นทอง
รวงระย้า

เคียวขอฉาย
หมอกฟ้าหนาว
มาเถิดมา
บายศรีสู่พาน

ขอเซยขอชม
ละองค์อันแอ้น
ค้อยโบกค้อยไหว
คือน้ำสระสง

สะอากแม่ข้าว
คือเพชรคือพลอย
รับท้องสาวสวย
สำเร็จลมฝน

แม่ข้าวแตงตัว
แม่ข้าวตั้งท้อง
เต็มทุ่งเต็มท่า
เป็นสร้อยเป็นสาย

ชักชวนแม่ข้าว
ท้องทุ่งท้องนา
แม่มาอยู่ลาน
ขวัญข้าวแม่เอย

